JUSTINE

Marchizul de SADE

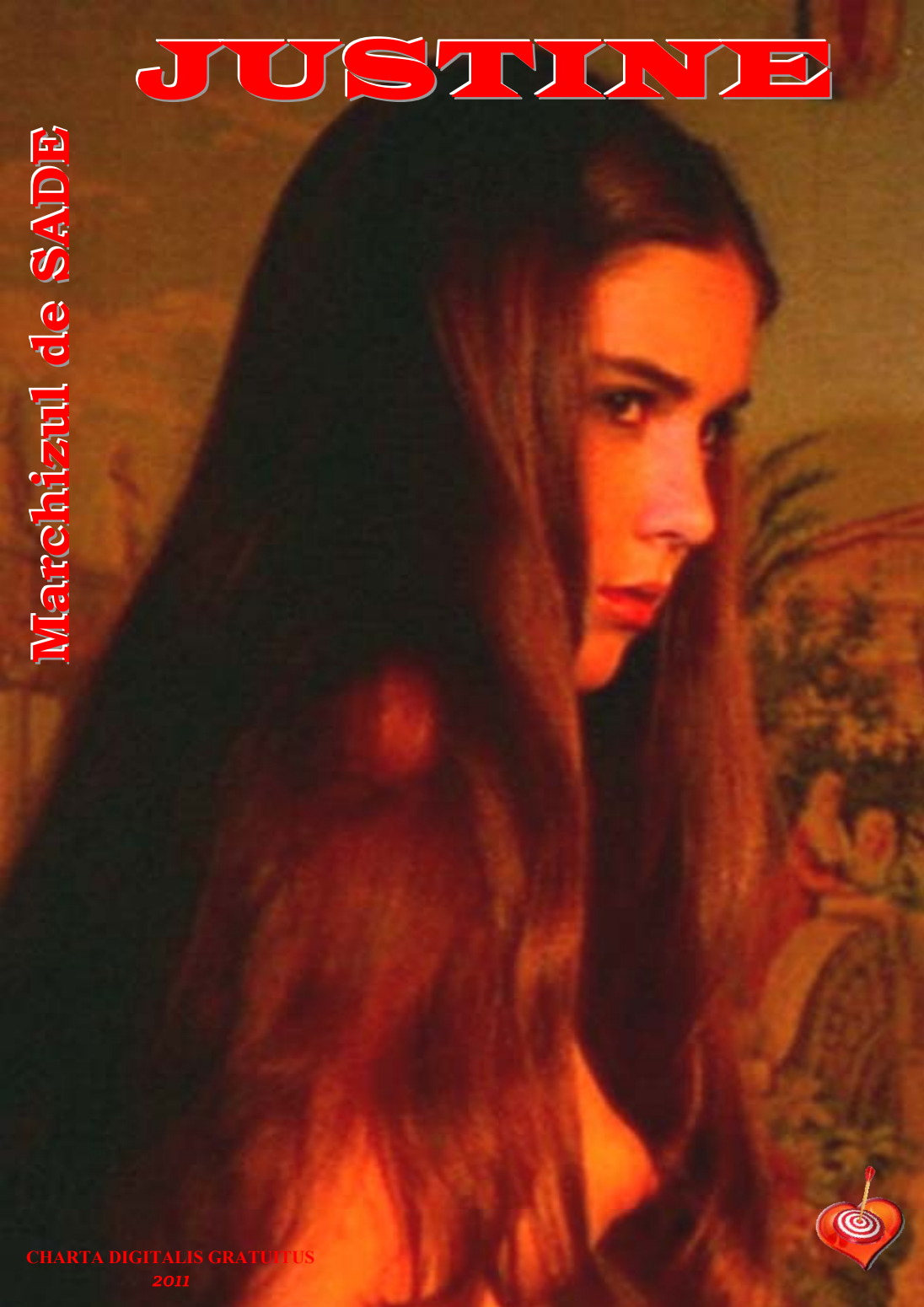

CHARTA DIGITALIS GRATUITUS
2011

Quel sort, lorsque le Ciel nous frappe de ses coups!
Si le plus grand malheur n'est pas un bien pour nous?

Ad. S. Albert.

JUSTINE,

OU

LES MALHEURS *DE LA VERTU.*

O mon ami! la prospérité du Crime est comme la foudre, dont les feux trompeurs n'embellissent un instant l'atmosphère, que pour plonger dans les abymes de la mort, le malheureux qu'ils ont frappé.

TOME PREMIER.

EN HOLLANDE,
Chez les Libraires Associés.

1791.

DONATIEN ALFONSE FRANÇOIS

MARCHIZ DE SADE

JUSTINE

1791

traducere de OANA POPIRDA
1990

* 2

I Nenorocirile virtuții 5

II Prima virtute pedepsită. Pudoarea. La Dubourg 9

III A doua virtute pedepsită. Refuză să fure. La Du Harpin 23

IV A treia virtute pedepsită. Refuză să urmeze banda de hoți a cumătrei Dubois 30

V A patra virtute pedepsită. Refuză să se amestece într-o otrăvire, la doamna de Bressac. 38

VI A cincea virtute pedepsită. Se opune unei crime. La Rodin. 73

VII A şasea virtute pedepsită în mânăstirea reformată: pietatea. Se duce pentru a se apropia de cele sfinte şi este violată. 81

VIII A şapte virtute pedepsită: binefacerea 129

IX A opta virtute pedesită. La falsificatorii de bani, ajutându-l pe şeful lor, aproape îşi pierde viața 130

X A noua virtute pedepsită: este jefuită pentru că s-a opus unui furt la Grenoble cu cumătra Dubois şi cu negustorul Dubreuil 150

XI A zecea virtute pedepsită: salvează un copil din incendiu şi ajunge după această faptă la un proces criminal 168

XII Sfârşitul poveştii Sophiei 179

Despre... marchizul de Sade 185

*

Culmea filosofiei ar fi să ajungă să dezlege căile misterioase ce-i slujesc providenței întru atingerea țelurilor privitoare la om, după asta să alcătuiască un anume plan de comportare în viață, iar cu ajutorul lui să-i arate nefericitului biped, veşnic hăituit de toanele celei care, aşa cum se spune, îi comandă fără milă, în ce fel trebuie să-i desluşească uneltirile, drumul pe care s-o apuce pentru a zădărnici pornirile ciudate ale fatalității cu douăzeci de nume felurite, căreia însă nu i s-a putut găsi până acum definiție.

Atunci când pe baza convențiilor sociale şi fără să se abată nici o clipă de la respectul sădit prin educație față de ele se întâmplă, din nefericire, ca, prin falsitatea celor din jur, unii să nu aibă parte decât de spini, în vreme ce păcătoşii culeg doar trandafiri, oamenii lipsiți de o virtute destul de încercată pentru a-i ridica deasupra cugetărilor desprinse din asemenea triste întâmplări nu-şi vor spune oare că este mai bine să te laşi în voia curentului decât să i te împotriveşti, că virtutea, oricât de frumoasă, când ajunge prea slabă pentru a lupta împotriva viciului este cea mai proastă cale pe care o poți apuca şi că, într-un secol cu totul corupt, cel mai sigur este să faci ca şi ceilalți? Iar atunci când ar fi, dacă vrem,

ceva mai învățați şi ar răstălmăci ştiința căpătată, nu şi-ar spune, deodată cu îngerul Jesrad din Zadig, că nu poate fi nici un rău din care să nu se iveascâ un bine, adăugând, cu de la ei putere, că, de bine ce e proasta alcătuire a relei noastre lumi se găseşte o însumare de păcate întru totul asemenea cu ceea a faptelor bune. Lucrul de căpătâi pentru păstrarea dreptei cumpăniri este să avem tot atâția oameni buni câți din cei răi şi, de aici, că, pentru cel de deasupra este tot una dacă unul sau altul este anume bun sau rău? Atunci când necazul chinuie virtutea, iar propăşirea însoțeşte aproape întotdeauna viciul, lucru fără valoare în ochii naturii, nu este de o mie de ori mai bine să te alături celor răi, care se înalță, decât celor virtuoşi care pier? Trebuie aşadar să împiedecăm aceste înşelătorii periculoase ale filosofiei, trebuie să arătăm că pildele de virtute năpăstuită aduse unui suflet corupt, dar în care au mai rămas unele gânduri cinstite, pot să redea binelui acest suflet, la fel de neîndoielnic ca şi dacă, luând-o pe drumul virtuții, ar fi avut parte de cele mai strălucite onoruri şi de cele mai măgulitoare recompense.

Desigur că este cumplit să ai de înfățişat o mulțime de nenorociri căzând pe capul femeii blânde şi sensibile, care respectă neabătut virtutea şi, pe de altă parte, cea mai sclipitoare soartă pentru cea care o batjocoreşte întreaga viață; cu toate acestea, dacă se iveşte un bine din zugrăvirea celor două tablouri, vom avea oare a ne căi de a le fi dăruit publicului? Am putea avea vreo remuş-

care de a fi alcătuit a povestire de unde înțeleptul care ştie s-o citească va scoate prețioasa pildă despre supunerea față de rânduielile providenței, dezvăluindu-i o parte din cele mai ascunse mistere ale ei şi aflând totodată, fără putință de tăgadă, că adesea cerul, tocmai pentru a ne face să ne întoarcem către îndatoririle noastre, îi loveşte, chiar sub ochii noştri, pe cei ce par să şi le fi îndeplinit cât se poate de bine?

Asemenea simțăminte ne fac să luăm pana în mână şi, în numele bunei lor credințe, nădăjduim de la cititorii noştri puțină atenție, îmbinată cu înțelegere pentru nefericitele peripeții ale tristei şi nenorocitei Justine.

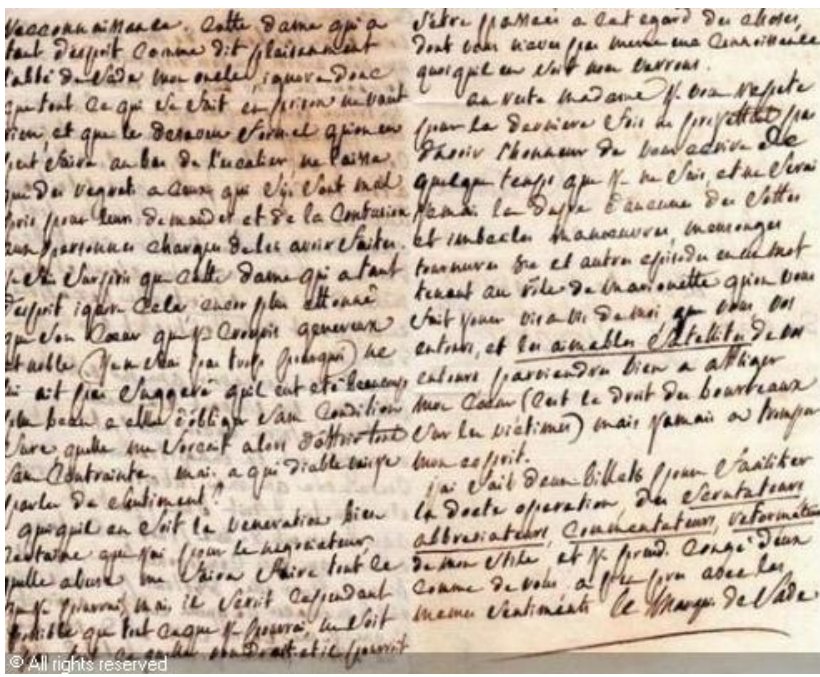
© All rights reserved

I

Doamna contesă de Lorsange era una din acele preotese ale lui Venus a căror avere este fructul unei figuri încântătoare, al unei comportări îndoielnice şi al şireteniei, ale căror titluri de noblețe, oricât ar fi de pompoase, nu se află decât în arhivele din Cytera, alcătuite de impertinența ce pune mâna pe ele şi sprijinite de naivitatea prostească ce le dăruieşte. Era brunetă, vioaie, cu o siluetă frumoasă, cu o minune de ochi negri, şi, mai ales, infidelă — în pas cu moda — lucru care, dând şi mai mult gust pasiunilor, o face îndeosebi mai căutată pe femeia la care se întrevede.

Cu toate acestea, ea primise cea mai strălucită educație: fiică a unui mare bancher din Paris, fusese crescută, împreună cu sora ei mai mică cu trei ani, Justine, într-un pension dintre cele mai bune din Paris, unde nu-i lipsise, până la vârsta de 15 ani, nici un sfat, nici un profesor, nici o carte folositoare, nici un fel de cultivare a talentului.

La acea vârsta, fatală pentru virtutea oricărei fete tinere, ea pierdu totul într-o singură zi. Un cumplit faliment îi aruncă tatăl într-o situație atât de grea, încât tot ce a mai putut face spre a scăpa de sumbrul deznodământ a fost să fugă de îndată în Anglia, lăsându-şi fetele în grija soției, care, la opt zile după plecarea sa, muri de supărare.

Prea puținele rude rămase chibzuiră asupra viitorului fetelor şi, cum partea fiecăreia se ridica de-abia la vreo sută de scuzi, se hotărâră să le lase baltă, dându-le ceea ce li se cuvenea şi făcându-le stăpâne pe soarta lor. Doamna de Lorsange, care atunci se numea Juliette, şi care avea şi caracterul şi mintea aproape tot atât de coapte ca la vârsta de 30 de ani, cât are pe vremea întâmplării ce povestim, nu se arătă mişcată decât de plăcerea libertății, neîntârziind nici măcar o clipă la cruda răsturnare care-i dezlega lanțurile.

Cât despre Justine, sora ei, care tocmai împlinise 12 ani, o fire profundă şi melancolică, dăruită cu deosebită duioşie şi simțire, neavând, în locul rafinamentului şi şireteniei surorii sale, decât nevinovăția, puritatea, buna credință ce aveau să o azvârle într-o mulțime de capcane, aceasta îşi dădu seama întru totul de groaznica sa situație. Tânăra avea o înfățişare cu totul deosebită de cea a Juliettei; pe câtă falsitate, prefăcătorie, cochetărie se vedea pe figura uneia, tot pe atât de ruşinoasă, de delicată şi timidă se oglindea cealaltă în ochii oamenilor. O înfățişare feciorelnică, ochi mari, albaştri şi plini de curiozitate, o piele strălucitoare, o talie subțire şi vioaie, un glas plăcut, o dantură ca de fildeş şi un minunat păr blond, iată portretul încântătoarei mezine ale cărei farmece nevinovate şi trăsături adorabile sunt mult prea fine şi delicate chiar şi pentru penelul ce ar vrea să le zugrăvească.

Şi una şi cealaltă avură la dispoziție doar 24 de ore pentru a părăsi pensionul, purtându-şi singure de grijă şi rostuindu-se unde vor crede de cuviință, cu cei 100 de scuzi. Juliette, încântată de a se vedea stăpână pe propria situație, încercă pentru o clipă să-i potolească plânsul Justinei; când văzu însă că nu izbuteşte, începu s-o certe în loc s-o mângâie, îi spuse că era o proastă şi că nu s-a mai văzut ca nişte fete cu vârsta şi înfățişarea lor să moară de foame.

Îi dădu de exemplu pe fiica unei vecine care, fugind de la părinți, era acum ținută pe picior mare de un perceptor şi ducea, la Paris, un trai îmbelşugat. Justinei i s-a făcut silă de un asemenea exemplu, spunând că mai bine moare decât să-l urmeze şi, de îndată ce-şi văzu sora pornită spre felul de viață respingător pe care îl lăuda, nu mai consimți cu nici un preț a locui cu ea.

Cele două surori s-au despărțit aşadar, fără a-şi făgădui să se revadă, de bine ce aveau planuri atât de diferite. Cum să-şi fi îngăduit Juliette, care, după spusele ei, avea să ajungă o doamnă de vază, să se întâlnească cu o fetişoară ale cărei porniri virtuoase şi de neam prost ar fi ofensat-o? Şi, la rândul ei, Justine ar fi vrut oare să-şi primejduiască felul de a fi în preajma unei creaturi perverse ce avea să cadă pradă destrăbălării şi decăderii publice? Fiecare din ele îşi strânse aşadar bruma de avuție şi părăsiră pensionul chiar a doua zi, cum li se hotărâse.

Justine, răsfățată în copilărie de croitoreasa mamei sale, se duse la ea; închipuindu-şi că femeia se va înduioşa de soarta ei. Îi povesti starea-i nenorocită, ceru de lucru, însă fu respinsă cu răutate...

— O, cerule! — îşi spuse biata fată, de ce primul pas pe care-l face în lume trebuie să mă şi îndrepte către necazuri? Femeia asta care mă iubea altă dată, de ce oare azi mă alungă?... Dar vai, sunt orfană şi săracă... Nu mai am avere şi în lume oamenii nu sunt acoperiți de onoruri decât pe baza sprijinului sau al distracțiilor pe care ceilalți nădăjduiesc să le capete de la ei.

Văzând aceasta, Justine merse la preotul din parohia ei şi-i ceru sfatul. Cucernica față bisericească însă îi spuse pe ocolite că parohia este cu totul copleşită, că este cu neputință să i se dea şi ei din pomeni şi că, totuşi, dacă ar consimți să-l slujească, bucuros ar găzdui-o la el. Însă, pe când îi povestea toate astea, cuviosul îi prinsese bărbia în palmă, sărutând-o într-un fel prea lumesc pentru un slujitor al bisericii; Justine, care înțelesese prea bine se dădu repede înapoi, spunând:

— Domnule, nu v-am cerut nici pomană, nici un loc de slugă, a trecut prea puțin de când am pierdut o situație deasupra celei ce m-ar putea împinge să implor aceste două favoruri, ca să fiu de pe acum obligată la aşa ceva; v-am cerut sfaturile de care au nevoie tinerețea şi nenorocul meu şi voiți a mă face să le cumpăr printr-o crimă...

Înfuriat de această vorbă, preotul deschise uşa şi o zvârli afară, iar Justine, jignită a doua oară încă din prima zi a oropsitei sale singurătăţi, intră într-o clădire pe faţada căreia se vedea o firmă, închirie o cămăruţă mobilată plătind-o de înainte şi dădu cel puţin frâu liber amărăciunii de pe urma situaţiei ei şi a cruzimii celor câţiva oameni cu care o stea nefericită o obligase să aibă de a face.

II

Cititorul ne va îngădui să o părăsim pentru câtva timp în acest cotlon întunecos, pentru a ne întoarce la Juliette şi a-i povesti cât mai pe scurt cum s-a făcut că, din sărăcia de la care am văzut-o plecând, a ajuns în 15 ani o femeie cu un nume nobil, stăpână pe o rentă de peste 30 000 de livre, bijuterii splendide, două trei case, şi la ţară, şi la Paris, şi, în clipa de faţă, şi pe inima, bogăţia şi încrederea domnului de Corville, consilier de stat, om cu mare trecere şi urmând a fi chemat la Ministerul... Fără îndoială că drumul a fost spinos; acest fel de domnişoare îşi deschid calea plecând de la ucenicia cea mai ruşinoasă şi grea, iar aceea care azi este în patul unui prinţ, mai păstrează poate urmele înjositoare ale cruzimii libertinilor depravaţi în mâinile cărora au aruncat-o tinereţea şi lipsa de experienţă a începutului. Părăsind pensionul, Juliette se duse drept la femeia de care ştia de la prietena ei din vecini, aceea care o luase pe calea pierzaniei, şi căreia nu-i uitase

adresa. Îndrăzneață, se înfățișă la ea cu bocceluța sub braț, cu rochița strâmbă, cu cel mai drăguț chip din lume şi destul de stângace încă. Îi spune femeii povestea ei şi se rugă de ea s-o îndrume, după cum făcuse, cu câțiva ani în urmă, cu fosta ei prietenă.

— Câți ani ai, copilă? o întreabă doamna Du Buisson.

—Cincisprezece ani peste câteva zile, Doamnă.

— Şi nimeni, niciodată...

— Ah, nu, Doamnă, jur.

— Mda, dar vezi că uneori, la pension, vreun profesor, vreo călugăriță, vreo prietenă... Mie îmi trebuie dovezi sigure.

— La voia dumneavoastră să le căpătați, Doamnă...

Şi cumătra De Buisson, după ce a cercetat ea însăşi, împopoțonată cu o pereche de ochelari, cum stau lucrurile, îi spuse Juliettei:

— Ei bine, copila mea, n-ai decât să rămâi la mine... Cu multă supuşenie la sfaturile pe care ți le dau, cu multă bunăvoință față de obiceiurile mele, curățenie, chiverniseală, cinste față de mine, bună purtare față de celelalte fete şi şiretenie față de bărbați, te-aş putea lăsa, peste câțiva ani, să te retragi într-o cameră separată, cu comodă, oglindă, servitoare şi apoi, meseria deprinsă la mine îți va îngădui să capeți restul.

Cumătra Du Buisson îi înhăță Juliettei bocceluța, o întrebă dacă are vreun ban şi, cum ea îi mărturisise cam prea cinstit că are vreo sută de scuzi, scumpa mătuşică pune mâna pe ei, promițându-i tinerei eleve că avea să depună acest mic capital în folosul ei, întrucât, o fată tânără nu trebuie să aibă bani... care sunt o cale spre păcat şi într-un veac atât de corupt. O fată cuminte şi de familie bună va avea grijă să ocolească tot ce o poate face să cadă în vreo ispită. După ce o aşa predică luă sfârşit, noua venită fu prezentată tovarăşelor sale, i se făcu loc în casă, şi, chiar de a doua zi, i se scoase fecioria la vânzare.

Timp de patru luni, aceeaşi marfă a fost vândută, pe rând, la 80 de amatori, care au plătit-o de nouă fiecare şi doar la capătul acestui aspru noviciat, Juliette se văzu recunoscută ca soră întru ascultare. De acum înainte a fost privită cu adevărat ca o fată de-a casei şi a avut partea ei din libidinoasele istoveli... alt noviciat; dacă, însă, în primul, Juliette slujise natura, fie şi cu ceva rătăciri, în cel de al doilea i-a uitat cu totul legile: rafinamente criminale, plăceri ruşinoase, desfrânări tăinuite şi josnice, gusturi jignitoare şi ciudate, fantezii umilitoare, toate acestea venind din dorința de a ajunge la plăcere fără a-şi primejdui sănătatea, cât şi dintr-o dăunătoare sațietate care, vestejind închipuirea, n-o mai lăsa să înflorească decât prin exagerări şi nici să se potolească decât prin decădere.

Juliette îşi perverti cu totul moravurile la această a doua şcoală, căci, văzând cum triumfă viciul, îşi strică şi sufletul; şi-a dat seama că, atâta vreme cât fusese destinată răului, cel puțin să-l facă pe picior mare şi să nu mai mucezească în starea aceea josnică care nu-i aducea un profit pe măsura păcatelor la care o silea, ba o mai şi umilea. Fiind pe placul unui bătrân senior foarte destrăbălat, care, la început, n-o chema decât pentru o aventură de un sfert de ceas, se pricepu să-l facă s-o întrețină în lux. Îşi făcu în fine apariția la spectacole şi plimbări alături de celebrițăile ordinului Cyterei! Fu văzută, — pomenită, invidiată şi hoțomanca se descurcă atât de bine, — încât în patru ani duse la ruină trei bărbați, dintre care cel mai sărac avea o rentă de 100 000 de scuzi. Asta îi fu de ajuns pentru a-şi asigura reputația; orbirea bărbaților din veacul nostru este aşa de mare, încât, de îndată ce o asemenea nenorocită şi-a dovedit necinstea, ei poftesc tot mai mult să-i fie trecuți pe listă, marea josnicie şi corupție părând a hotărâ puterea sentimentelor pe care îndrăznesc să i le arate.

Juliette împlinise tocmai 20 de ani când un anume conte Lorsange, gentilom din Anjou, de vreo 40 de ani, se îndrăgosti atât de tare de ea, încât hotărâ să-i dea numele, nefiind destul de bogat pentru a o întreține. Trecu pe numele ei o rentă de 12 000 de livre, îi dădu o poliță pentru restul averii, poliță care-şi ridica valoarea de 8 ori dacă s-ar fi întâmplat să moară înaintea ei, îi dădu o casă, servitori, un lacheu în livrea şi, desigur, trecerea în ochii

lumii cu care izbuti, în câțiva ani, să-şi facă uitat trecutul. După asta, păcătoasa de Juliette, aruncând la gunoi sentimentele cinstite ale familiei sale şi educația aleasă, pervertită fiind de cărți şi sfaturi rele, grăbită să profite de una singură, să aibă un nume, dar nici un fel de obligații, avu îndrăzneala vinovată să se gândească a-i scurta zilele soțului ei... Gând pe care, din nefericire, l-a urzit şi înfăptuit în destulă taină pentru a scăpa de urmărire şi pentru a înmormânta, odată cu soțul ce-i stătea în cale, orice urmă a dezgustătoarei sale crime.

Redevenind liberă şi contesă, Doamna De Lorsange şi-a luat de la capăt vechile obiceiuri, dar, crezând despre sine că acum este cineva în lume, a făcut-o cu mai multă măsură. Nu mai era o femeie întreținută, ci o văduvă bogată, dând mese plăcute, la care erau încântați să fie poftiți şi târgoveții şi nobilii şi care, totuşi, se vindea pe 200 de ludovici şi se dăruia pentru 500 pe lună. Până la 26 de ani mai făcu încă vestite cuceriri, duse la ruină trei ambasadori, patru perceptori, doi episcopi şi trei cavaleri din garda regelui. Cum nu se prea întâmplă ca cineva să se oprească după prima crimă, mai ales că totul s-a terminat cu bine, Juliette, nenorocita şi păcătoasa de Juliette, s-a mai încărcat cu alte două crime asemănătoare, una pentru jefuirea unui amant, de la care căpătase o mare sumă de bani fără ştiința cuiva din familia lui, cealaltă, pentru a pune mâna mai iute pe o moştenire de 100 000 de franci trecută în testamentul unuia dintre admiratori pe numele altcuiva, ce urma să i-o dea contra

unei mici recompense! La aceste fapte cumplite, Doamna de Lorsange mai adăuga şi două-trei infanticide; frica să nu-şi strice silueta, dorința de a ascunde o intrigă, totul o hotărâse să avorteze de mai multe ori şi noile crime nedescoperite, ca şi celelalte, nu o împiedecaseră pe această ființă abilă şi ambițioasă să găsească zi după zi noi victime şi să-şi, sporească cu fiecare clipă averea, înmulțindu-şi păcatele.

Din nefericire, e prea de tot adevărat că propăşirea însoțeşte viciul şi că în inima hoțiilor şi corupției celei mai diabolice, tot ceea ce oamenii numesc fericire le poate auri firul vieții; dar acest crud adevăr de neînlăturat nu trebuie să ne sperie şi nici cel pe care-l vom da spre pildă de îndată, anume al nenorocirii care, din contra, urmăreşte peste tot virtutea, nu trebuie să tortureze sufletul oamenilor cinstiți. Această propăşire a crimei nu este decât părelnică; în afară de providența care pedepseşte necruțător asemenea reuşite, cel vinovat hrăneşte la sân un vierme ce-l roade fără încetare, împiedecându-l să se bucure de înşelătoarea fericire din jur şi nelăsându-i în locul ei decât amintirea sfâşietoare a păcatelor cu care şi-a cumpărat-o. Cât despre nefericirea care chinuie virtutea, ghinionistul oropsit de soartă îşi află mângâierea în sinea lui şi tainicele bucurii pe care i le aduce cinstea îl despăgubesc pe dată de nedreptatea oamenilor.

Cam aşa se prezentau afacerile Doamnei de Lorsange pe când Domnul de Corville, în vârstă de 50 de ani şi

bucurându-se de onorurile pe care le-am arătat mai sus, hotărâ să se dăruiască cu totul acestei femei şi să o lege de el pentru totdeauna. Fie prin grija şi priceperea lui, fie prin înțelepciunea Doamnei de Lorsange, planul îi izbutise şi se împlineau de acum patru ani de când trăia cu ea ca şi cu o soție legitimă. Tot atunci, o moşie superbă pe care i-o dăruise de curând pe lângă Montargis le oferi prilejul amândorura să-şi petreacă acolo câteva luni de vară.

Într-o seară de iunie, ispitiți de timpul frumos să facă o plimbare la oraş şi simțindu-se prea obosiți pentru a se întoarce pe jos, intraseră în hanul la care trage diligența de Lyon, cu gând să trimită un om călare să le aducă trăsura de la castel. Se odihneau aşadar într-o încăpere joasă şi răcoroasă, ale cărei geamuri dădeau în curte, pe când diligența de care am pomenit îşi făcu apariția. A privi la călători este o distracție firească şi nu se află nimeni să nu-şi fi umplut o clipă de odihnă în acest fel dacă s-a ivit ocazia. Doamna de Lorsange se ridică, urmată de amantul său şi văzură amândoi intrând în han o întreagă adunătură de călători; părea că nu mai rămăsese nimeni înăuntru, dar, până la urmă, un gardian coborâ din partea zăbrelită şi prinse în brațe, de la unul din tovarăşii săi îngrămădit în acelaşi loc, o tânără de vreo 26—27 de ani, purtând o mantilă veche din indian şi legată ca o criminală de rând.

La strigătul de spaimă şi surpriză ce-i scăpă Doamnei de Lorsange, tânăra se întoarse şi dezvălui nişte trăsături

atât de blânde şi delicate, o talie atât de subțire şi sveltă, încât Domnul de Corville şi amanta sa se interesară de îndată de soarta acestei nefericite. Domnul de Corville se apropie şi îl întrebă pe unul din gardieni ce făcuse amărâta aceea.

— Pe cinstea mea, Domnule, răspunse gardianul, este învinuită de trei-patru crime grave, anume de furt, ucidere şi incendiu, dar vă mărturisesc că nici mie, nici tovarăşului meu nu ne-a fost vreodată mai greu să însoțim un criminal; este ființa cea mai blândă şi care pare cea mai cinstită...

— Ah, ah, spuse Domnul de Corville, s-ar putea să fie vreuna din greşelile obişnuite ale tribunalelor de provincie!... Şi unde anume s-a făptuit crima?

— Într-un han, la trei leghe de Lyon; cei de la Lyon au judecat-o, acum merge la Paris pentru întărirea sentinței, iar pentru execuție, se va întoarce tot la Lyon.

Doamna de Lorsange, care se apropiase şi asculta povestirea, îi şopti Domnului de Corville că ar dori să afle din gura acestei fete povestea nefericirilor sale; Domnul de Corville, care avea şi el acelaşi gând, îl împărtăşi, după ce le spuse cine este, paznicilor fetei. Cum ei nu se împotriviră, luară hotărârea să petreacă noaptea la Montargis, închiriară un apartament luxos şi, lângă el, unul pentru gardieni; Domnul de Corville îşi luă răspunderea prizonierei.O dezlegară, o trecură în apartamentul Domnului de Corville şi al Doamnei de Lorsange, iar gardienii luară cina şi se culcară repede.

Îndată după ce-i dăduseră să mănânce acelei nefericite, Doamna de Lorsange ne mai găsindu-şi liniştea din cauza ei, şi spunându-şi de bună seamă:

— Această ființă nenorocită, nevinovată poate, este privită ca o criminală, în timp ce în jurul meu, care sunt fără îndoială mai criminală ca ea, totul propăşeşte."

Doamna de Lorsange spuneam, văzând-o pe tânără ceva mai refăcută şi mai mângâiată de mila ce-i arătau şi de grija ce păreau să i-o ducă, o puse să le povestească prin ce întâmplare se afla într-o asemenea grea cumpănă, în ciuda înfățişării sale atât de cinstite şi cuminți.

— Povestea vieții mele, Doamnă, spuse această frumoasă nefericită adresându-se contesei, oferă pilda cea mai grăitoare despre nenorocirile virtuții. Ar însemna, însă, să acuz providența, să mă plâng de ea, ar fi un fel de crimă şi n-aş îndrăzni-o.

Lacrimi nenumărate curseră atunci din ochii bietei fete şi după ce le lăsă o clipă să se ostoiască, îşi începu istorisirea în felul următor:

— Îmi veți îngădui, Doamnă, să-mi ascund numele şi originea; nu sunt dintr-un neam mare, dar ai mei au fost oameni cinstiți şi eu nu fusesem sortită umilințelor din care au izvorât cea mai mare parte a necazurilor mele. Mi-am pierdut părinții încă de tânără. Am crezut, cu mica avere pe care mi-o lăsaseră, că pot nădăjdui la un locşor

cinstit, dar, respingând mereu ocupațiile necinstite, am risipit fără să-mi dau seama puținul ce-mi revenise. Cu cât sărăceam mai mult, cu atât eram mai batjocorită; cu cât aveam mai multă nevoie de ajutor, cu atât mai puțin nădăjduiam să-l capăt sau cu atât mai mult mi se propunea ceva nedemn şi de ocară. Din toate pătimirile prin care am trecut în această jalnică situație, din toate vorbele urâte ce mi s-au spus, n-am să vă povestesc decât ce mi s-a întâmplat la Domnul Dubourg, unul din cei mai bogați oameni de finanțe din capitală.

Fusesem îndreptată spre el ca la un om al cărui renume şi bogăție puteau cu siguranță să-mi îndulcească viața, dar cei care-mi dăduseră acest sfat, fie voiau să mă păcălească, fie nu-i cunoşteau sufletul aprig şi moravurile depravate. După ce am aşteptat două ore în antecameră, am fost, în fine, primită; Domnul Dubourg, în vârstă de vreo 45 de ani, tocmai se ridicase din pat, purtând un halat desfăcut, care cu greu îl acoperea; se pregătea să-şi aranjeze părul, dar îşi îndepărtă valetul şi mă întrebă ce doresc.

— Oh, Domnule, îi spusei, sunt o biată orfană care n-a ajuns încă la 14 ani şi care ştie de pe acum toate fețele nenorocirii.

Îi povestii pe îndelete ghinioanele mele, cât de greu îmi era să-mi aflu un adăpost şi necazul de a-mi fi pierdut puțina avere tot căutându-l, refuzurile întâmpinate, chiar şi silința pe care trebuia să mi-o dau pentru a-mi găsi

de lucru, fie la prăvălie, fie acasă, cu speranța că îmi voi uşura traiul. După ce m-a ascultat destul de atent, Domnul Dubourg m-a întrebat dacă rămăsesem cinstită.

— Domnule, îi spusei, n-aş fi nici aşa săracă, nici aşa strâmtorată dacă aş fi vrut să nu mai fiu.

— Copila mea, îmi răspunse el, şi pe ce bază pretinzi ca acei bogați să te ajute, când nu le eşti de nici un folos?

— Să fiu de folos, Domnule, nici nu cer altceva.

— Folosul de la o copilă ca tine nu este mare lucru într-o casă, nu la asta m-am gândit, nu ai nici vârsta, nici puterea să fii angajată cum ceri, dar ai putea, cu mai puțină îndărătnicie caraghioasă, să nădăjduieşti la o soartă bună la oricare din aceşti libertini. Ăsta este singurul lucru spre care trebuie să te îndrepți; această virtute cu care te tot lauzi nu-ți serveşte la nimic pe lume; te vei făli degeaba cu ea, nu-ți va aduce nici un pahar cu apă. Oamenii ca noi, dacă tot dau de pomană, adică unul din lucrurile de care ne ocupăm cel mai puțin, şi care ne displac cel mai mult, vor să fie răsplătiți pentru banii pe care-i scot din buzunar. Şi ce altceva poate da o fetiță ca tine pentru a-şi plăti sprijinul, dacă nu supunerea cea mai întreagă la tot ce vrei să-i ceri?

— Oh, Domnule, nu mai există deci binefacere, nici gânduri cinstite în inima oamenilor?

— Prea puțin, copilo, prea puțin, ne-a trecut această manie de a-i îndatora pe alții pe gratis; orgoliul poate că era măgulit o clipă, dar, cum nu se află nimic mai închipuit şi mai lesne risipit ca bucuriile lui, am dorit altele, mai adevărate, şi am simțit că, de pildă, cu o fetiță ca tine este mult mai bine să obții ca plată pentru arvuna dată toate plăcerile libertinajului decât să te împăunezi că i-ai dat de pomană. Renumele de om liberal, credincios, generos, nu face pentru mine nici cât cea mai neînsemnată dintre plăcerile pe care mi le poți dărui; şi fiind, asupra acestui fapt, în bună înțelegere cu aproape toți cei de vârsta mea şi cu aceleaşi porniri, vei pricepe că nu pot să te ajut decât în schimbul supunerii la tot ce-mi va place să-ți cer.

— Ce cruzime, Domnule, ce cruzime! Nu credeți că cerul vă va pedepsi?

— Află, prostuțo, că cerul este lucrul care ne priveşte cel mai puțin pe lume; dacă îi place sau nu ceea ce facem pe pământ, asta nu ne sperie câtuşi de puțin. Prea lămuriți despre aşa ceva, dar care nu este, în fapte, decât lanțul oamenilor, îi dăm zi de zi peste nas fără să ne înfiorăm, iar patimile noastre nu au farmec deplin decât dacă îi batjocoresc planurile sau cel puțin ceea ce predică proştii despre aşa ceva, dar care nu este, în fapte, decât lanțul închipuit cu care ipocriții au vrut să-i păcălească pe cei puternici.

— Vai, Domnule, după asemenea precepte, nefericiții trebuie să piară.

— Ce contează? Franța are mai multe slugi decât îi trebuie; guvernul, care judecă lucrurile în mare, se preocupă prea puțin de fiecare în parte, atâta timp cât maşinăria lucrează.

— Dar credeți că nişte copii şi-ar putea respecta tatăl dacă acesta îi chinuie?

— Întrucât îl priveşte pe un tată care are copii prea mulți dragostea celor ce nu-i sunt de folos?

— Poate că ar fi fost aşadar mai bine să fim sugrumați la naştere?"

— Oarecum, dar să lăsăm de-o parte acest fel de politică din care cred că tu nu înțelegi prea mare lucru. De ce să te plângi de o soartă pe care tu singură o poți pune în frâu?

— Cu ce preț, cerule sfânt!

— Cu cel al unei închipuiri, al unui lucru pe care doar trufia ta pune preț... Dar hai să părăsim şi ideea asta şi să nu ne oprim decât la ceea ce ne priveşte pe noi. Tu, nu-i aşa, faci un caz grozav de această închipuire, în timp ce eu nu, şi, de aceea, a ta să fie; îndatoririle pe care ți le voi orândui şi pentru care vei primi o plată cinstită, dar nu prea mare, vor fi de cu totul alt fel. Vei sta pe lângă menajera mea, o vei sluji şi, în fiecare dimineață, în fața mea, când ea, când valetul, te vor supune la....

— Oh, Doamnă, cum aş putea să repet acea propunere dezgustătoare? Prea înjosită de a fi auzit pe cineva că mi-o face, ameţind, ca să spun aşa, chiar în clipa când aceste cuvinte erau rostite... prea ruşinată ca să le repet, bunătatea voastră le va înlocui ea singură. Tiranul îmi hotărâse haramul şi eu trebuie să fiu victima...

— Asta-i tot ce pot face pentru tine, copila mea, urmă acest om de nimic, ridicându-se cu neruşinare şi, chiar aşa, nu-ţi promit pentru această ceremonie foarte lungă şi dificilă decât doi ani de întreţinere. Ai acum 14 ani; la 16, vei fi liberă să-ţi încerci norocul în altă parte. Şi până atunci, vei primi îmbrăcăminte, hrană şi un ludovic pe lună. Este destul de cinstit, cea căreia îi vei lua locul nu primea atât; drept este că nu avea chiar neatinsă, aşa ca tine, această virtute de care faci atâta caz şi pe care ţi-o preţuiesc, după cum vezi, cu aproape cincizeci de scuzi pe an. Gândeşte-te bine, cugetă mai ales la halul de mizerie în care te culeg, dă-ţi seama că, în ţara nenorocită în care te afli, cei săraci trebuie să pătimească pentru a avea ce mânca. Vei pătimi la fel, recunosc, dar vei câştiga mai mult decât cea mai mare parte dintre ei.

Propunerile josnice îi aprinseseră acestui monstru patimile. Mă apucă cu forţa de gulerul rochiei, spunând că, de prima dată, avea să-mi arate chiar el despre ce este vorba, dar nenorocirea îmi dădu şi curaj şi putere, reuşii să scap şi, fugind către uşă, îi spusei, pe când ieşeam:

— Om îngrozitor, fie ca cerul pe care-l pângăreşti cu atâta cruzime să te pedepsească într-o zi aşa cum meriți pentru sălbăticia ta cumplită! Nu eşti vrednic nici de bogăția pe care o foloseşti atât de josnic, şi nici măcar de aerul pe care îl respiri într-o lume pe care o întinzi cu pornirile tale animalice.

III

Pe când mă întorceam amărâtă acasă, cufundată în acele gânduri triste şi întunecate pe care cruzimea şi corupția oamenilor le stârnesc întotdeauna, o rază de izbăvire păru să-mi strălucească o clipă în fața ochilor. Femeia la care locuiam şi care-mi ştia amărăciunea, îmi spuse că mi-a găsit în sfârşit o casă în care aş fi bucuros primită numai să mă port cum trebuie.

— Oh, cerule, Doamnă, spusei strângând-o în brațe de bucurie, iată condiția pe care aş pune-o şi eu, vezi dară că o primesc din tot sufletul.

Omul pe care trebuia să-l slujesc era un cămătar bătrân, despre care lumea spunea că s-a îmbogățit nu doar prin amanet, ci şi furând fără ruşine ori de câte ori i s-a părut că o poate face în linişte. Locuia pe strada Quincampois, la primul cat, împreună cu o amantă bătrână, pe care o numea soția lui şi care era, pe puțin, la fel de rea ca el.

— Sophie — îmi spuse avarul... ah, Sophie era numele pe care îl luasem ca să-l ascund pe cel adevărat.... Prima însuşire pe care trebuie s-o ai în casa mea este cinstea. Dacă vreodată doseşti măcar a zecea parte dintr-un dinar, te spânzur, însă, ascultă bine Sophie, te spânzur până mori. Dacă soția mea şi cu mine ne bucurăm de oarecari înlesniri la bătrânețe, ele sunt rodul muncii noastre grele şi al marii noastre modestii... Mănânci mult, copila mea?

— Câteva uncii de pâine pe zi, domnule, îi spusei, apă şi puțină supă dacă sunt destul de norocoasă s-o am.

— Supă, vai de mine, supă... Ascultă, scumpo, făcu zgârcitul bătrân către nevastă-sa, înfioară-te de răspândirea luxului! Îşi caută un rost de un an de zile, moare de foame de un an de zile şi vrea să mănânce supă! De abia reuşim noi să facem aşa ceva, duminica, noi, care de 40 de ani muncim ca nişte ocnaşi! Vei căpăta trei uncii de pâine pe zi, fato, o jumătate de sticlă de apă de râu, o rochie veche de a soției mele, odată la 18 luni, ca să-ți faci din ea fuste şi trei scuzi ca plată la sfârşitul fiecărui an dacă suntem mulțumiți de serviciile tale, dacă eşti la fel de econoamă ca şi noi şi dacă izbuteşti să înfrumusețezi cumva casa prin ordine şi bună rânduială. Treabă nu ai prea multă, eşti singură, trebuie doar să treci şi să cureți de trei ori pe săptămână acest apartament de şase camere, să faci patul pentru soția mea şi pentru mine, să răspunzi la uşă, să-mi pudrezi peruca, să-i aranjezi părul soției mele, să ai grijă de câine, de pisică şi de papagal, să păzeşti

la bucătărie, să lustruieşti vasele, fie că au fost folosite fie că nu, să o ajuți pe soția mea la gătit şi restul zilei să repari lenjeria, ciorapii, bonetele şi alte lucruşoare din casă. Vezi bine, Sophie, că asta-i aproape nimic, îți va rămâne o mulțime de timp pentru tine, vei putea să-l foloseşti după voia ta şi, de asemenea, să-ți coşi lenjeria şi hainele de care vei avea nevoie.

— E uşor de închipuit, Doamnă, că trebuia să fie cineva în halul de mizerie în care eram eu pentru a primi aşa o slujbă; nu numai că era mult mai mult de muncă decât îngăduiau vârsta şi puterile mele, dar cum aş fi putut trăi cu ceea ce mi se dădea? Mă abținui, cu toate acestea, de a face mofturi şi iată-mă instalată chiar în aceeaşi seară.

Dacă situația nemiloasă în care mă aflu ne-ar îngădui, Doamnă, să-mi treacă prin cap să vă fac să râdeți, pe câtă vreme eu trebuie să vă înmoi sufletul față de mine, îndrăznesc să cred că v-aş înveseli istorisindu-vă toate fațetele zgârceniei pe care am văzut-o cu ochii mei în acea casă; un necaz atât de cumplit avea însă să mă ajungă chiar din al doilea an, încât, dacă mă gândesc bine, îmi vine greu să vă ofer amănunte hazoase înainte de a vă dezvălui cealaltă față a lor. Aflați totuşi, Doamnă, că în casa aceea nu se aprindea niciodată lumina; apartamentul stăpânului şi al stăpânei având din întâmplare ferestrele în dreptul felinarului din stradă, îi scutea de altă cheltuială şi nicicând n-au folosit altă lumină pentru a se aşeza în pat. Cât despre lenjerie, nici nu foloseau aşa ceva; la

mânecile vestei domnului, ca şi la cele de la rochia doamnei, cususeră direct pe stofă o pereche de manşete vechi, pe care le spălam în fiecare sâmbătă seara, ca să poată fi folosite duminica; nu puneau cearşafuri sau şervete, ca să economisească spălătoreasă, lucru foarte costisitor într-o casă, din câte pretindea domnul Du Harpin, onorabilul meu stăpân. Vin nu s-a băut niciodată, apa de izvor fiind, după cum spunea doamna Du Harpin, băutura naturală de care s-au slujit cei dintâi oameni şi singura pe care ne-o recomandă natura; de fiecare dată când se tăia pâinea, se punea dedesubt un coşuleț pentru a se aduna tot ce cădea, se adăugau fără greş toate firimiturile care se întâmplau de la masă şi, duminica, acest amestec prăjit în puțin unt rânced era mâncarea de sărbătoare pentru ziua de odihnă. Hainele sau mobilele nu trebuiau nicicum să fie bătute, ca să nu se strice, ci şterse uşor, cu un pămătuf din pene; pantofii domnului şi ai doamnei aveau blacheuri, iar amândoi soții păstrau încă cu sfințenie încălțările din ziua nunții; odată pe săptămână trebuia să fac, neabătut, ceva încă şi mai ciudat. În apartament era o cămăruță destul de mare, ai cărei pereți nu erau tapetați; eu trebuia să răzui cu un cuțit o cantitate de var de pe pereți, să o trec apoi printr-o sită fină, iar ceea ce obțineam din această îndeletnicire devenea pudra cu care în fiecare dimineață dichiseam peruca domnului şi cocul doamnei. Măcar de s-ar fi îndurat dumnezeu ca aceste mizerii să fi fost singurele de care se țineau; nimic mai firesc decât să vrei să-ți păstrezi bunurile, nefirească este însă pornirea de a le înmulți cu cele ale altora, ori

eu îmi dădui de îndată seama că domnul Du Harpin se îmbogățea numai în felul acesta. Deasupra noastră locuia un om înstărit, care avea nişte bijuterii frumoase, bine ştiute de stăpânul meu, fie doar ca vecin, fie poate pentru că-i trecuseră prin mână. Îl auzeam adesea tânjind, împreună cu nevastă-sa, după o anumită casetă de aur, de treizeci-patruzeci de ludovici, care negreşit i-ar fi rămas lui dacă misitul ar fi fost ceva mai deştept; în fine, drept mângâiere de a fi înapoiat cutia, prea cinstitul domn Du Harpin puse la cale să o fure şi eu am fost însărcinată cu această afacere.

După ce îmi ținu o lungă cuvântare despre prea puțina însemnătate a furtului, ba chiar despre folosul pe care el îl aduce societății, reaşezând cumva balanța descumpănită de inegalitatea averilor, domnul Du Harpin îmi puse în mână o cheie falsă, încredințându-mă că se potriveşte la apartamentul vecinului, că voi găsi cutia într-un anume scrin neîncuiat, că o voi aduce fără nici o primejdie şi, că pentru o asemenea treabă voi primi timp de doi ani încă un scud la leafă.

— Vai, Domnule, mă minunai eu, se poate oare ca un stăpân să cuteze a-şi corupe sluga în felul ăsta? Ce m-ar împiedica să întorc împotriva Dumneavoastră armele pe care mi le puneți în mână şi, dacă mă gândesc bine, ce-ați avea să-mi imputați când v-aş fura după propriile voastre reguli?

Domnul Du Harpin, uluit de răspunsul meu, neîndrăznind să mai stăruie, dar păstrându-mi ranchiună, spuse că a făcut asta numai ca să mă încerce; bravo mie că mă împotrivisem ispitirii cu tâlc, căci dacă aş fi consimţit, aş fi fost spânzurată. Mă mulţumii cu acest răspuns, însă chiar de atunci îmi dădui seama ce nenorociri mă păşteau după o asemenea propunere şi de greşala ce-o făcusem răspunzând aşa de clar. Totuşi, nu avusesem o a treia cale, trebuia fie să îndeplinesc păcatul de care mi se vorbise, fie să resping cu hotărâre propunerea; dacă aş fi avut ceva mai multă minte, aş fi părăsit imediat acea casă, dar aşa îmi fusese sortit, ca fiecare faptă cinstită la care mă împingea firea mea, să fie plătită cu o nenorocire. Trebuia aşadar să-mi port ursita fără putinţă de scăpare.

Domnul Du Harpin lăsă să treacă aproape o lună, cam până când se împlineau doi ani de când stăteam la el fără să spună o vorbă, fără să-mi arate nici cea mai mică supărare pentru că nu-l ascultasem. Când, într-o seară, după ce-mi terminasem treaba şi mă retrăsesem tocmai în camera mea, să prind câteva ceasuri de somn, auzii deodată uşa izbindu-se de perete şi-l văzui cu groază pe Domnul Du Harpin, care conducea pe un comisar şi patru soldaţi din gardă către patul meu.

— Fă-ţi datoria, Domnule, spuse el către omul legii, nenorocita asta mi-a furat un diamant de o mie de scuzi; îl vei găsi fie în cameră, fie asupra ei, nu încape nici o îndoială.

— Eu, să fur, Domnule, îi spusei, sărind înspăimântată din pat, eu, Domnule, care ştiu mai bine ca dumnea-voastră cât mă dezgustă o asemenea faptă şi că este cu neputință să o fi făcut?!

Domnul Du Harpin, însă, făcând multă gălăgie, ca să-mi acopere vorbele, continuă să comande percheziția şi nenorocitul de inel îmi fu găsit într-o saltea; cu asemenea dovezi nu mai rămânea nimic de vorbit, fui luată pe loc, legată şi condusă cu ocară în închisoarea tribunalului fără să fiu lăsată să spun măcar un cuvânt pentru a mă dezvinovăți.

Procesul unei amărâte fără bani sau protecție merge repede în Franța. Lumea crede că virtutea nu suportă sărăcia, care devine în tribunalele noastre o probă grea contra acuzatului. O prejudecată nedreaptă vrea ca o crimă să fie comisă numai de cel ce ar fi putut s-o facă; părerile se schimbă după starea în care te afli şi, de îndată ce nu poți dovedi prin titluri sau avere că eşti cinstit, s-a şi demonstrat vinovăția.

În zadar mă apărai, în zadar îi dădui cele mai bune dovezi avocatului din oficiu pe care îl avui pentru un timp; stăpânul mă acuza, diamantul mi se găsise în cameră, era limpede că îl furasem. Când voii să vorbesc despre caracterul oribil al domnului Du Harpin, să dovedesc că nenorocirea întâmplată era doar urmarea răzbunării sale şi a dorinței de a se debarasa de cineva care, ştiindu-i secretul, devenea stăpân pe reputația sa, aceste plângeri fură considerate insulte, mi se spuse că domnul Du Harpin

era cunoscut de 40 de ani ca un om integru şi incapabil de o asemenea faptă urâtă. Ajunsei la clipa în care aveam să plătesc cu viața împotrivirea de a lua parte la o crimă, pe când o întâmplare neaşteptată, cu toate că mă eliberă, mă duse către alte necazuri ce mă pândeau încă pe lume.

IV

O femeie de 40 de ani, mătuşa Dubois pe numele ei, bine cunoscută pentru tot felul de porcării, îşi aştepta şi ea pedeapsa cu moartea, măcar mai meritată decât mine, de bine ce crimele ei erau dovedite, în timp ce mie nu mi se putuse pune în cârcă niciuna. Reuşisem să trezesc cumva mila acestei femei şi într-o seară, cu câteva zile înainte de clipa în care şi eu şi ea trebuia să ne sfârşim viața, îmi spuse să nu mă culc, ci, fără să mă arat tulburată, să rămân cu ea cât mai aproape de poarta închisorii, „între miezul nopții şi ora unu, urmă această norocoasă răufăcătoare, va lua foc clădirea... ăsta e planul meu. Chiar dacă va arde cineva, n-are importanță, sigur este însă că noi vom fugi. Trei bărbați, prietenii şi asociații mei vor veni după noi şi îți garantez că vei fi liberă".

Mâna cerului care abia pedepsise prin mine nevinovăția, s-a pus în slujba crimei prin protectoarea mea: focul s-a întins, pârjolul a fost îngrozitor, zece oameni au ars, iar noi am evadat. Am ajuns chiar în aceeaşi zi la cocioaba unui

braconier din pădurea Bondy, şi el un fel de hoţ, foarte bun prieten, după cum părea, cu cei din banda noastră.

— Iată-te liberă, Sophie dragă, făcu mătuşa Dubois, acum poţi să-ţi alegi ce fel de viaţă îţi place, dar ţi-aş da un sfat, renunţă la obiceiurile virtuoase, care, aşa cum vezi, nu ţi-au ajutat niciodată. Dacă pe tine o finețe nepotrivită te-a adus la eşafod, o crimă groaznică m-a scos pe mine de acolo. Uită-te şi tu la ce ajută binele şi dacă face să te sacrifici pentru asta; eşti tânără şi drăguţă, dacă vrei, mă îngrijesc eu de soarta ta la Bruxelles; chiar acolo mă duc, în regiunea mea. În doi ani te fac să ajungi cineva dar, bagă de seamă, nu te voi călăuzi spre avere pe cărările înguste ale virtuţii; la vârsta ta, dacă vrei să-ţi croieşti repede drumul, trebuie să te ocupi de multe şi să te bagi în tot felul de intrigi... Înţelegi... Sophie... Înţelegi tu... Hotărăşte-te repede căci trebuie s-o ştergem, aici nu suntem în siguranţă decât pentru câteva ore.

— Vai, Doamnă, făcui eu către binefăcătoarea mea, vă sunt prea îndatorată de a-mi fi salvat viaţa, însă şi disperată că datorez acest lucru unei crime; puteţi fi sigură că dacă eu ar fi trebuit să iau parte, aş fi ales moartea decât să fac aşa ceva. Ştiu prea bine ce primejdii mă pasc pentru că am ales sentimentele cinstite care ne încolţesc întotdeauna în inimă dar, oricâţi spini ar avea virtutea, îmi vor fi mai plăcuţi decât luciul calp al belşugului, periculoasa ispită care însoreşte pentru o clipă

crima. Eu am gânduri pioase care, har Domnului, nu mă vor părăsi nicicând şi dacă providența îmi îngreunează drumul, voi fi cu atât mai despăgubită pe lumea cealaltă; această speranță mă mângâie, îmi îndulceşte chinurile, îmi potoleşte plânsul, mă întăreşte în fața greutăților şi mă face să trec prin toate relele pe care va dori să mi le pună dinainte. Această bucurie mi s-ar stinge în inimă de îndată ce aş întina-o prin crime, iar de frica unor suferințe şi mai mari pe lumea asta, mi-aş face o idee cumplită despre pedepsele pe care justiția divină le hărăzeşte dincolo celor care o nesocotesc.

— Asta este o gândire fără noimă, care te va duce în curând la ospiciu, fetițo, zise mătuşa Dubois încruntându-se, ai încredere în mine şi lasă baltă justiția ta divină, pedepsele sau recompensele ce vor veni, astea sunt bune doar ca să le uiți când termini cu şcoala, sau ca să mori de foame dacă eşti prost şi le crezi şi după aceea. Răutatea celor bogați îndrituieşte şiretenia celor săraci, copilă. Dacă şi-ar deschide punga în fața nevoilor noastre şi omenia le-ar stăpâni inima, virtuțile şi-ar putea afla locul şi într-a noastră, dar atâta timp cât nenorocul, răbdarea de a-l suporta, buna credință şi supuşenia noastră nu vor sluji decât să ne îngreuieze lanțurile, crimele noastre vor fi puse în seama lor şi am fi chiar proşti să nu le facem, pentru a mai uşura jugul cu care ei ne împovărează. Natura, Sophie, ne-a făcut să ne naştem cu toții la fel; dacă sorții îi place să strice cea dintâi alcătuire a legilor lumii, noi n-avem decât să-i îndreptăm toanele şi,

prin priceperea noastră, să dejucăm uneltirile celor mai tari...Chiar îmi place să-i aud şi să-i văd pe toți aceşti bogătani, judecători, magistrați cum ne mai predică virtutea; e şi greu să te abții de la hoție când ai întreit decât îți trebuie ca să trăieşti sau să nu te gândeşti niciodată la crimă când nu eşti înconjurat decât de măguliri şi de slugi plecate; de fapt, este nespus de greu să rămâi modest şi simplu când te îmbată voluptatea şi eşti înconjurat de mâncărurile cele mai gustoase ... le este şi mai greu să fie cinstiți de bine ce n-au nici un interes să mintă. Dar noi, Sophie, noi, pe care această providență barbară din care ai nebunia să-ți faci un idol, ne-a blestemat să ne târâm pe pământ ca şarpele în iarbă, noi care suntem priviți doar cu dispreț pentru că suntem săraci, care suntem umiliți pentru că suntem slabi, noi care, la urma urmelor, nu aflăm pe fața pământului decât fiere şi spini, vrei să fugim de crimă când doar mâna ei ne deschide uşile vieții, ne aşază şi ne păstrează în ea sau măcar ne ajută să n-o pierdem; vrei ca, supuşi şi umiliți pe vecie, pe câtă vreme această clasă care ne stăpâneşte îşi păstrează toate darurile sorții, să nu avem, ca bun al nostru decât amarul, suferința şi durerea, decât nevoile şi lacrimile, decât ofilirea şi ştreangul! A, nu Sophie, nu, sau această providență căreia i te închini nu este făcută decât pentru batjocura noastră, sau altele îi sunt planurile... Învață s-o cunoşti mai bine, Sophie, cunoaşte-o mai bine şi bagă-ți în cap că, de bine ce ne pune într-o stare în care răul ne este trebuincios şi ne lasă totodată drum deschis să-l facem, înseamnă că acest rău îi slujeşte legile ca şi

binele şi că ea câştigă la fel şi de la unul şi de la celălalt. Dacă starea în care ne aduce pe lume este una pentru toți, cel care o strică nu este mai vinovat decât cel ce caută să o dreagă, amândoi lucrează după nişte porunci primite de sus, amândoi trebuie să le urmeze, să se lege la ochi şi să profite.

— Ei bine, mărturisesc că, dacă am fost vreodată zguduită, atunci a fost, prin ispitirea acestei femei deştepte, dar o voce mai puternică decât ea fărâma în inima mea asemenea cugetări; o ascultai şi îi spusei pentru ultima oară că eram hotărâtă să nu mă las niciodată ispitită.

— Ei bine, zise mătuşa Dubois, fă ce vrei, te las în voia soartei tale nenorocite, dar dacă vreodată ajungi la spânzurătoare, ceea ce nu se poate înlătura datorită soartei care distruge fără preget virtutea şi salvează viciul, aminteşte-ți cel puțin să nu pomeneşti de noi.

În timp ce ne sfătuiam astfel, cei trei tovarăşi ai cumetrei Dubois stăteau la băut cu braconierul, şi, întrucât vinul are de obicei darul să-l facă pe răufăcător să-şi uite păcatele şi să-l îndemne cel mai adesea să o ia de la capăt, chiar pe marginea gropii din care s-a înălțat, nenorociților le veni în cap, de cum mă văzură hotărâtă să ies din mâinile lor, să se distreze pe seama mea. Şi obiceiurile şi purtarea lor, şi locul întunecos în care ne aflam, ca şi siguranța în care se ştiau, beția, vârsta, nevinovăția şi silueta mea, toate acestea le dădură curaj. Se ridicară de la masă, se sfătuiră cu cumătră Dubois, pregătiri a căror taină mă

făcea să tremur de groază, şi în fine, rezultatul fu că trebuia să mă hotărăsc ca, înainte de plecare, să trec prin mâinile celor patru, fie de bunăvoie, fie cu sila; dacă o făceam de bunăvoie, aveau să-mi dea fiecare câte un scud ca să mă duc unde oi vrea, de bine ce nu voiam să merg cu ei; dacă trebuiau să-şi folosească puterea pentru a mă supune, lucrul avea să se întâmple oricum, numai că, pentru a păstra secretul, ultimul din cei patru care avea să-şi bată joc de mine urma să-mi împlânte un cuțit în piept, ca să fiu apoi îngropată la rădăcina unui copac. Vă închipuiți, doamnă, cum mi-a apărut această propunere dezgustătoare; căzui la picioarele cumetrei Dubois, o conjurai să mă scape încă odată, dar stricata nu făcu altceva decât să râdă de un lucru care pentru mine era înspăimântător, iar ei nu-i părea decât o nimica toată.

— Ei, fir-ar să fie, făcu ea, iată-te şi nenorocită, acum că trebuie să slujeşti patru vlăjgani aşa bine făcuți! Fetițo, sunt zece mii de femei la Paris care ar da bani buni să fie în locul tău... Ascultă, adăugă ea totuşi după o clipă de gândire, am destulă trecere la indivizii ăştia pentru a-ți obține iertarea dacă vei fi demnă de ea.

— Vai doamnă, ce am de făcut? zise-i eu cu lacrimi în ochi, sunt gata, porunciți-mi!

— Să ne urmezi, să te înfrățeşti cu noi şi să faci aceleaşi fapte fără cea mai mică silă; cu prețul ăsta, răspund eu de ce urmează.

Nu-mi luai îngăduința să mai cumpănesc; primind, mă pândeau noi primejdii, ştiu, dar ele erau mai depărtate, puteam să le ocolesc, în timp ce nimic nu mă putea scăpa de cei care se repezeau la mine.

— Voi merge oriunde doamnă, îi spusei cumetrei Dubois, voi merge oriunde, vă jur, salvați-mă de furia oamenilor ăştia şi nu vă voi părăsi niciodată.

— Copii, făcu cumătră Dubois către cei patru bandiți, fata asta face parte din bandă, o primesc eu şi tot eu am grijă de ea. Vă opresc să vă legați de ea, să n-o scârbim de meserie chiar din prima zi; vedeți ce folositoare ne poate fi cu vârsta şi înfățişarea ei, să ne slujim de ea pentru scopurile noastre, nu s-o distrugem pentru o plăcere...

Dar patimile au aşa o putere asupra bărbaților, că nici un glas nu-i putea stăpâni. Cei cu care trebuia să am de-a face nu erau în stare să audă nimic proțăpiți toți patru în fața mea, în starea cea mai puțin potrivită pentru ca să mă pot mândri cu farmecul meu, îi răspunseră într-un glas mătuşii Dubois că şi de i-ar fi pândit eşafodul, tot trebuia să le cad pradă.

— A mea întâi, zise unul, apucându-mă de mijloc.

— Şi pe ce bază trebuie să începi tocmai tu? spuse al doilea, împingându-şi tovarăşul şi smulgându-mă din mâinile lui.

— Nu se va întâmpla decât după mine, fir-ar să fie, făcu al treilea.

Cearta înfierbântându-se, cei patru care se înfruntau se apucară de cap, se rostogoliră la pământ, se pălmuiră, se încăierară, iar eu, prea fericita să-i văd într-o stare care îmi dădea timp să fug, în vreme ce cumătra Dubois încerca să-i despartă, o luai la goană, ajunsei în pădure şi într-o clipă pierdui casa din ochi.

— Fiinţă atotputernică, spusei căzând în genunchi, de îndată ce mă crezui în siguranţă, fiinţă supremă, adevăratul meu ocrotitor şi călăuzitor, milostiveşte-te de nenorocirea mea; îmi vezi slăbiciunea şi nevinovăţia, vezi cu ce încredere îţi închin întreaga mea nădejde. Îndură-te şi scapă-mă de primejdiile ce mă pasc sau, cel puţin, cheamă-mă de îndată la tine printr-o moarte mai puţin înjositoare decât cea de care am fugit.

Rugăciunea e cea mai blândă consolare a celui nenorocit; atunci când se roagă, devine mai puternic. Mă ridicai mai întărită, şi, cum începea să se întunece, mă ascunsei într-un luminiş pentru a-mi petrece noaptea cu mai puţine primejdii; siguranţa în care mă credeam, halul de supărare în care eram, puţina înseninare de care avusesem parte, totul făcu să trec noaptea cu bine şi soarele era de acum sus pe cer, când lumina mă făcu să deschid ochii. Pentru nefericiţi, clipa trezirii e cea mai grea; odihna simţurilor, liniştirea gândurilor, uitarea de o clipă a necazurilor, totul îi întoarce cu şi mai multă putere la

durere, totul îi face să le suporte şi mai greu. Ei bine, îmi spusei, este adevărat deci că există fiinţe umane pe care natura le hărăzeşte să urmeze acelaşi drum ca fiarele sălbatice! Ascunsă în bârlog, fugind de oameni ca şi ele, cu ce s-ar mai deosebi acum de mine? Merită oare să te naşti pentru aşa o soartă amărâtă?

V

Lacrimile îmi curgeau din plin pe când nutream aşa gânduri triste. De-abia terminasem cu ele, când auzii zgomot în jurul meu; crezui o clipă că era vreun animal, dar treptat desluşii vocile a doi bărbaţi.

— Vino, prietene, vino, spuse unul din ei, aici ne vom simţi de minune. Cel puţin, cruda şi nesuferita prezenţă a maică-mii nu mă va împiedica să gust o clipă, lângă tine, din plăcerile la care ţin atât de mult...

Se apropiară şi se aşezară chiar lângă mine, încât nici un cuvânt... nici un gest nu putu să-mi scape şi văzui... Cerule sfânt! Doamnă, spuse Sophie oprindu-şi povestirea, cum a putut soarta să mă pună doar în împrejurări atât de încurcate încât ruşinii îi este tot atât de greu şi să le asculte şi să le înfăţişeze? ... Acea crimă oribilă care pângăreşte deopotrivă şi natura şi legile, acest păcat înspăimântător asupra căruia mâna Domnului s-a abătut

de atâtea ori, într-un cuvânt, această ocară atât de necunoscută mie încât abia mi-o închipuiam, o văzui împlinită sub ochii mei, cu toate finețurile ei murdare, cu toate clipele groaznice pe care poate să i le adauge depravarea cea mai desăvârşită. Unul din cei doi bărbați, cel care stătea deasupra celuilalt, era în vârstă de 24 de ani, purta o pelerină verde şi arăta destul de bine îmbrăcat pentru a lăsa să se vadă că este de neam bun; celălalt părea un tânăr servitor din casă, de 17—18 ani, cu înfățişare foarte plăcută. Lucrul acesta fu pe cât de lung, pe atât de supărător, iar timpul îmi păru încă mai nesuferit fiindcă nu îndrăzneam să mă mişc de frică să nu fiu zărită.

În fine, criminalii actori, îndestulați fără îndoială, se ridicară, pentru a o apuca pe drumul ce avea să-i ducă acasă, dar stăpânul se apropie de tufişul în care mă ascundeam pentru a-şi linişti o nevoie. Boneta mea înaltă mă trădă căci, zărind-o, strigă înspre tânărul său Adonis:

— Iasmin, suntem descoperiți, scumpule... o fată, o profană, ne-a văzut taina. Vino încoace, să scoatem neruşinata de aici şi să aflăm ce căuta.

Nu-i mai silii să mă ajute să ies din ascunziş; îl părăsii de îndată şi le căzu la picioare:

— Oh domnilor, îi implorai întinzând brațele spre ei, îndurați-vă de o nefericită a cărei soartă este mult mai de plâns decât credeți! Puține necazuri s-ar putea asemui cu ale mele, starea în care m-ați găsit să nu vă facă să mă

bănuiți într-un fel; este mai curând urmarea mizeriei decât a vinovăției mele; mai bine decât să sporiți numărul relelor care mă copleşesc, binevoiți din contră a-l împuțina, ajutându-mă să scap de necazul ce mă urmăreşte!

Domnul de Bressac, acesta era numele tânărului în mâinile căruia căzusem, având sufletul plin de stricăciune, nu mai putea să aibă şi o inimă prea miloasă. Din nefericire se vede prea adesea cum dezmățul simțurilor stinge cu totul mila din om; de unde decurge, de obicei că el se înrăieşte, fără cea mai mare parte a trăirilor sale are nevoie de o amorțire a sufletului, fie că zguduirea puternică pe care o suportă toți nervii scade puterea de acțiune, oricum, un destrăbălat înrăit este arareori un om milos. Dar, la această cruzime firească la felul de oameni al căror caracter îl descriu acum, domnul de Bressac mai adăuga şi un dispreț atât de vădit pentru sexul nostru, o ură aşa de înrădăcinată față de tot ce-i numai al nostru, încât era foarte greu să reuşesc a-i strecura în suflet sentimentele, cu care nădăjduiam să-l înduioşez.

— Ce faci aici, turturică sălbatică, spuse cu asprime omul a cărui inimă voiam să o înmoi... spune drept nu-i aşa că ai văzut tot ce s-a întâmplat între mine şi acest tânăr?

— Eu, nu domnule, tăgăduii tot atunci, crezând că nu fac nici un rău dacă ascund acest lucru, fiți sigur că n-am văzut decât ceva foarte simplu; v-am văzut, pe domnul şi

pe dumneavoastră aşezaţi pe iarbă, poate că mi-am dat seama că aţi stat puţin de vorbă, fiţi siguri că asta-i tot.

— Aş vrea s-o cred, răspunse domnul de Bressac, şi asta pentru liniştea ta, căci, dacă mi-aş închipui că ai fi putut vedea altceva, n-ai mai ieşi întreagă din tufişul ăsta. Vino, Jasmin, e încă devreme, avem timp să ascultăm aventurile acestei târfuliţe; mai întâi să ni le spună şi apoi o s-o legăm de stejarul ăsta gros şi o să ne încercăm pe ea cuţitele de vânătoare.

Tinerii se aşezară, îmi porunciră să mă aşez şi eu lângă ei şi astfel le povestii fără ascunzişuri tot ce mi se întâmplase de când eram pe lume.

— Ei, Jasmin, dragul meu, spuse domnul de Bressac ridicându-se îndată ce terminai, odată în viaţă să fim şi noi drepţi: înţeleapta Thetis a osândit-o pe această neruşinată, nu putem răbda ca planurile zeiţei să fie atât de crunt călcate; să-i aplicăm criminalei pedeapsa la care a fost osândită! Nu vom face un păcat, prietene, ba, din contră, o faptă virtuoasă, îndreptare în ordinea morală a lucrurilor şi, precum avem nefericirea de a o strica uneori, să o reparăm cu curaj măcar atunci când ni se iveşte prilejul.

După ce mă ridicaseră de pe locul meu, mizerabilii mă şi târâiau către copacul arătat fără să se lase înduioşaţi nici de gemetele nici de lacrimile mele.

— S-o legăm aşa, făcu Bressac către valet, lipindu-mă cu pântecele de copac.

Jartierele, batistele, totul a fost folosit şi, într-o clipă, am fost atât de strâns legată de jur împrejur, încât îmi era imposibil să-mi folosesc mâinile sau picioarele. După asta, nelegiuiții au tras fustele de pe mine, mi-au ridicat cămaşa până la umeri şi, luându-şi cuțitul de vânătoare în mână, mă făcură să cred că aveau să-mi spintece toate părțile pe care furia lor mi le dezgolise.

— Ajunge, spuse Bressac, înainte să fi primit vreo lovitură, este de-ajuns pentru ca să ne cunoască, să vadă ce i-am putea face şi s-o ținem în frâu. Sophie, urmă el desfăcându-mi funiile, îmbracă-te, ține-ți gura şi ia-te după noi; dacă te aciuiezi pe lângă mine, n-o să-ți pară rău, copilo, maică-mii tot îi trebuie o a doua cameristă, te voi duce la ea ... Pe baza spuselor tale, îi voi garanta pentru purtarea ta, dar dacă profiți de bunătatea mea sau îmi înşeli încrederea, uită-te bine la copacul ăsta ce avea să-ți fie patul morții, ține minte că nu se află decât la o leghe de castelul la care te duc şi că la cea mai mică greşeală, tot aici vei fi de îndată adusă...

Gata îmbrăcată, îmi găsii cu greu cuvintele de mulțumire pentru binefăcătorul meu, mă aruncai la picioarele sale, îi îmbrățişai genunchii, îi făcui toate jurămintele cu putință pentru o bună purtare, dar la fel de nesimțitor la bucuria ca şi la durerea mea, domnul de Bressac spuse:

— Să mergem, singură purtarea ta a vorbit pentru tine şi singură ea îți va hotărâ soarta.

O pornirăm la drum; Jasmin şi stăpânul său vorbeau între ei, iar eu îi urmam ruşinată, fără să scot un cuvânt; numai după o oră ajunserăm la castelul doamnei contese de Bressac şi minunăția locului mă făcu să-mi spun că orice aş avea de făcut în această casă va fi mai cu folos pentru mine decât ceea ce făceam ca menajeră a domnului şi doamnei Du Harpin. Fui lăsată să aştept într-o bucătărie în care Jasmin îmi dădu să mănânc pe săturate; în timpul ăsta, domnul de Bressac urcă la maică-sa, o anunță şi după o jumătate de oră mă duse chiar el să mă prezinte.

Doamna de Bressac era o femeie de 45 de ani, încă foarte frumoasă şi care îmi păru foarte cinstită şi mai ales omenoasă, deşi un pic cam aprigă în vorbe şi în felul de a fi. Văduvă de doi ani după un bărbat de familie foarte bună şi care o luase de soție fără a-i oferi nimic altceva în afara numelui nobil, toată averea la care putea nădăjdui tânărul marchiz de Bressac depindea de această mamă, dat fiind că ceea ce îi rămăsese de la taică-său de-abia îi ajungea să trăiască. Doamna de Bressac îi asigura un venit considerabil, dar care nu putea cu niciun chip acoperi cheltuielile mari şi neaşteptate ale fiului; în această casă intrau cel puțin 60 000 de livre rentă, iar domnul de Bressac nu avea frați sau surori... Nimeni nu-l putuse hotărâ să-şi găsească o ocupație, tot ce îl depărta de distracțiile sale favorite îi era atât de insuportabil,

încât nu puteai să-l faci să accepte nici cea mai mică constrângere. Doamna contesă şi fiul ei îşi petreceau 3 luni pe an la această proprietate, iar restul timpului la Paris, şi chiar aceste 3 luni pe care îi cerea fiului să le petreacă cu ea erau un mare chin pentru cineva care ajungea la disperare ori de câte ori îşi părăsea cuibul de plăceri.

Marchizul de Bressac îmi porunci să-i povestesc maică-si aceleaşi lucruri ca şi lui, iar doamna de Bressac îmi spuse, de îndată ce sfârşii povestirea:

— Curățenia şi nevinovăția ta nu mă lasă să-ți pun cinstea la îndoială. Nu voi cerceta nimic altceva decât doar dacă eşti cu adevărat, aşa cum spui, fiica omului pe care l-ai numit. Dacă aşa este, atunci ți-am cunoscut tatăl şi ăsta va fi un motiv să mă ocup şi mai mult de tine. Cât despre încurcătura de la Du Harpin, iau asupra mea s-o aranjez, doar după două vizite la cancelar, prietenul meu dintotdeauna; este omul cel mai cinstit din Franța. Trebuie doar să-i arăt nevinovăția ta pentru ca să şteargă tot ce s-a făcut spre răul tău şi să te poți arăta fără frică la Paris... dar, să cugeți bine, Sophie, că tot ce-ți promit acum cere din partea ta o purtare fără greş; vezi aşadar că îndatoririle pe care ți le impun se vor întoarce tot spre binele tău.

Mă aruncai la picioarele doamnei de Bressac, o încredințai că va fi mereu mulțumită de mine şi chiar atunci am fost primită la ea în chip de a doua cameristă. După 3 zile,

răspunsul la cercetările făcute de doamna de Bressac la Paris, sosi chiar aşa cum îmi puteam dori şi toate gândurile nefericite îmi dispărură în fine din cap, fiind înlocuite doar de nădejdea blândelor consolări la care îmi puteam îngădui să mă aştept. Nu era însă scris în cartea cerului că biata Sophie ar putea fi vreodată fericită şi, dacă o clipă de linişte se ivea din întâmplare, asta era numai spre a i le amărâ mai tare pe cele înspăimântătoare, urmând să-i ia neapărat locul.

De-abia ne întorsesem la Paris că doamna de Bressac şi începu să se ocupe de mine. Preşedintele tribunalului mă chemă la el, îmi ascultă cu răbdare nenorocirile, hoţia lui Du Harpin fu dovedită după o nouă cercetare. Îşi dădură seama că deşi mă folosisem de focul de la închisoarea tribunalului, cel puţin nu fusesem cu nimic amestecată şi mă încredinţară că orice urmărire a fost oprită fără ca magistraţii să găsească cu cale a cere alte formalităţi.

E lesne de înţeles cât de mult mă legau de doamna de Bressac asemenea fapte; cum aş fi putut să nu mă închin pentru totdeauna unei binefăcătoare atât de preţioase, după astfel de înlesniri, fără a mai socoti şi toate celelalte răsfăţuri cu care mă înconjura!

Numai că planul tânărului marchiz de Bressac nu era nici pe de parte să mă vadă atât de apropiată de maică-sa; nu-mi trebui prea mult timp ca să-mi dau seama că odată cu dezmăţul înfricoşător de felul celui pe care vi l-am

zugrăvit şi în care, la Paris, acest tânăr se arunca şi mai orbeşte decât la țară, el era întrutotul cuprins de ură față de contesă. E drept că şi ea făcea tot ce putea, fie pentru a-i opri desfrânările, fie pentru a i le zădărnici; fiind poate mult prea aspre, marchizul, întărâtat de oprelişti, se înflăcăra din ce în ce mai mult pentru aceste îndeletniciri, iar biata contesă nu culegea din toate persecuțiile decât ura cea mai deplină.

— Să nu-ți închipui, îmi spunea adesea marchizul, că maică-mea intervine de bunăvoie în necazurile tale. Crede-mă, Sophie, că dacă nu m-aş ține tot timpul de ea, nici nu şi-ar aminti de sprijinul pe care ți l-a promis. Te pune să-i admiri cea mai mică mişcare, pe câtă vreme totul s-a făcut datorită mie; îndrăznesc să spun aşadar că mie şi numai mie îmi datorezi întrucâtva recunoştință, iar cea pe care ți-o cer trebuie să-ți apară cu atât mai dezinteresată cu cât ştii destule şi poți fi sigură că oricât ai fi de drăguță nu voi avea vreo pretenție la tine... Nu, Sophie, nu, răsplata pe care o vreau de la tine este cu totul alta şi când te vei fi lămurit deplin de tot ce am făcut pentru tine, nădăjduiesc că voi afla în sufletul tău tocmai ceea ce sunt îndreptățit să aştept...

Aceste vorbe mi se păreau cu totul de nepătruns, aşa că nu ştiam cum să le întâmpin; răspundeam cam la întâmplare şi poate cu prea multă uşurință.

A venit în fine clipa să vă mărturisesc, doamnă, singura vină adevărată de care m-am căit în viața mea... şi ce-i

spun eu vină, e o rătăcire cum n-a mai fost alta nicicând... dar, cel puțin, n-a fost o crimă, ci o simplă greşeală care nu s-a întors decât asupra mea şi cred că judecata dreaptă a cerului n-ar fi trebuit să se slujească de asta pentru a mă duce spre prăpastia deschisă pe nesimțite sub picioarele mele.

Îmi era cu neputință să-l zăresc pe marchizul de Bressac fără să mă simt atrasă spre el de o înduioşare pe care nimic nu mi-o putea învinge. Oricât m-aş fi gândit la răceala lui față de femei, la gusturile-i depravate, la deosebirile morale care ne îndepărtau, nimic, dar nimic pe lume nu putea opri acest început de iubire şi dacă marchizul mi-ar fi cerut viața, i-aş fi dăruit-o de o mie de ori şi tot aş fi crezut că n-am făcut nimic pentru el. La rândul lui, nu bănuia nici pe departe sentimentele pe care mi le ferecasem în inimă cu atâta grijă... Nerecunoscător, nu desluşea nimic din motivul lacrimilor pe care le vărsa zi de zi nefericita Sophie, peste desfrâul ruşinos care îl ducea la pierzanie. Chiar dacă era cu neputință să nu bănuiască dorința pe care o simțeam de a-i veni în întâmplare cu tot ce ar fi putut să-i facă plăcere, era cu neputință să nu-mi întrezărească ofrandele... Mult prea orbită, fără îndoială, ajungeam chiar să-l slujesc în rătăciri, cel puțin atât cât îmi îngăduia bunul simț şi să i le tăinuiesc mereu în fața mamei sale. Acest fel de comportare îmi adusese întrucâtva încredere lui, iar tot ceea ce îmi venea de la el era atât de prețios, eram atât de orbită de puținul pe care mi-l dăruia inima lui, încât, uneori,

avui îndrăzneala să cred că nu-i eram indiferentă, dar, pe dată, prea marele său desfrâu mă dezgusta cu totul!

Era atât de nesățios, încât îşi umpluse casa de slujitori, ca să folosesc un cuvânt ce-mi este mai la îndemână, ba mai şi plătea, în afară, o adunătură de stricați la care se ducea zi de zi sau îi chema pe ei în casă şi, precum asemenea gust, pe cât ar fi de respingător, nu este din cele mai ieftine, marchizul cheltuia fără nici o măsură. Când îngăduiam uneori să-i amintesc neplăcutele urmări ale purtării sale, mă asculta fără să se mânie, apoi încheia spunând că la viciul care-l stăpânea nu se afla nici un leac: ascuns sub o mie de înfățişări, îşi întinde ramurile peste oameni de toate vârstele şi, reînnoindu-se din zece în zece ani, îi îngenunchiază până la mormânt pe cei care au avut nefericirea de a-l sluji... Când încercam însă a-i vorbi de maică-sa şi de grijile pe care i le făcea, nu mai vedeam decât mânie, supărare, enervare şi nerăbdare de a suporta atâta timp, în asemenea mâini, o avere care de pe acum ar fi trebuit să fie a sa; duşmănia cea mai înverşunată îl stăpânea împotriva acestei mame respectabile, ca şi revolta cea mai fățişă împotriva sentimentelor fireşti. Ar putea fi deci adevărat că, dacă ai izbutit să batjocoreşti fără întoarcere legile acestui mădular binecuvântat, urmarea acestui dintâi păcat este negreşit uşurința înspăimântătoare cu care le batjocoreşti pe toate celelalte fără nici o ruşine?

Alteori mă slujeam de mijloacele religiei; cum fusesem aproape tot timpul mângâiată de ea, încercam, să-i strecor

blândețea în sufletul acestui pervers, fiind încredințată că-l voi atrage prin asemenea mijloace, dacă izbuteam să-l fac să se împărtăşească din farmecele lor. Dar marchizul nu-mi îngădui prea mult timp să folosesc astfel de căi; duşman nezdruncinat al sfintelor noastre dogme, batjocorindu-le cu încăpățânare puritatea, potrivnic înverşunat al existenței unei ființe supreme, domnul de Bressac în loc să se lase convertit de mine, căuta mai curând să mă corupă.

— Toate religiile pleacă de la un principiu fals, Sophie, îmi spunea el, toate proclamă fără preget cultul unei ființe ziditoare. Ori, dacă această lume eternă, ca şi toate celelalte printre care pluteşte în câmpiile nesfârşite ale spațiului, n-a avut nicicând început şi nu trebuie să aibă nici sfârşit, dacă toate faptele naturii decurg din legile care o conduc chiar şi pe ea, dacă acțiunea şi reacțiunea permanentă presupune o mişcare esențială, ce rost are motorul pe care i-l adaugi pe degeaba? Acceptă, Sophie, că acest Dumnezeu pe care îl mărturiseşti nu este decât rodul neştiinței şi al tiraniei; când cel puternic a vrut să-l oropsească în lanțuri pe cel slab, l-a convins că lanțurile pe care i le punea sunt sfințite de un zeu, iar acesta, prostit de mizerie, a crezut tot ce voia cel dintâi. Toate religiile, urmări de neînlăturat ale acestei dintâi poveşti, trebuie disprețuite ca povestea însăşi; nu se află nici măcar una care să nu fie pecetluită de fals şi prostie; în toate dogmele care înspăimântă gândirea, eu nu văd decât ocări față de natură şi obiceiuri groteşti demne de luat în

râs. De cum am deschis ochii, aceste orori m-au scârbit, Sophie, şi m-am simțit dator să le calc în picioare, am jurat să nu mă întorc niciodată la ele; fă ca mine dacă ai cap...

— Vai, domnule, îi spusei marchizului, ați putea văduvi o nenorocită de cea mai dulce speranță, luându-i această religie care o mângâie; strâns legată de ceea ce a învățat, încredințată că toate loviturile care i-au fost date nu sunt decât urmarea corupției şi a patimilor, cum aş putea să dăruiesc gândul cel mai blând al vieții mele unor erezii care mă înfioară?

Adăugai la asta o mie de alte motive scoase din gândirea mea, izbucnite din inimă, dar marchizul le batjocorea numai; principiile sale, servite de o elocvență bărbătească, înşelătoare, sprijinite de lecturi pe care din fericire nu le făcusem niciodată, îmi spulberau fără greş gândurile. Doamna de Bressac, plină de virtute şi milă creştinească, ştia că fiul ei îşi sprijină rătăcirile pe toate paradoxurile lipsei de credință; mi se plângea adesea şi, cum în bunătatea ei mă găsea cu mai mult bun simț decât pe celelalte femei din jur, obişnuia să-mi încredințeze necazurile.

În acest răstimp, fiul îşi înmulți persecuțiile față de ea; ajunsese să nu se mai ascundă, nu numai că adunase chiar în preajma maică-si toată această liotă de pramatii periculoase care-i slujeau plăcerile, dar avusese şi neruşinarea de a-i declara în fața mea că, dacă mai încerca să se împotrivească gusturilor sale, avea el să o convingă de farmecul lor, încercându-le chiar sub ochii ei.

Purtarea şi cuvintele lui mă înfiorau de spaimă şi mă străduiam să înăbuş pasiunea nenorocită ce-mi sfâşia sufletul... dar este oare dragostea o boală de care te poți lecui? Tot ceea ce încercam în contra ei, o aprindea şi mai mult, iar perfidul Bressac nu-mi apărea mai atrăgător decât atunci când îmi puneam în față tot ceea ce trebuia să mă facă să-l urăsc...

Se împlineau 4 ani de când eram în acea casă, înnegurată de aceleaşi necazuri, mângâiată de aceeaşi blândețe, când mi s-a dezvăluit, în fine, în toată josnicia lui, temeiul farmecului marchizului. Eram atunci la țară şi stăteam singură cu contesa; prima menajeră ceruse să rămână la Paris din cauza unei încurcături a bărbatului ei. Într-o seară, la puțin timp după ce plecasem de lângă stăpână şi pe când luam aer în balconul camerei mele, neputând a mă hotărâ să mă bag în pat din cauza căldurii înnăbuşitoare, marchizul îmi bătu pe neaşteptate la uşă, cerându-mi să stăm de vorbă o bucată de noapte ... Oh, fiecare clipă pe care mi-o dăruia acest crud făptuitor al chinurilor mele mi se părea prea prețioasă ca să îndrăznesc a i-o refuza. Intră, închise uşa cu grijă şi spuse oarecum încurcat, cufundându-se într-un fotoliu lângă mine:

— Ascultă, Sophie, îți voi împărtăşi lucruri foarte însemnate, jură-mi mai întâi că nu vei scăpa nimic din ce-ți voi spune.

— Vai, domnule, mă credeți în stare să vă înşel bunătatea?

— Nu-ți dai seama ce te poate paşte dacă am dovada că m-am înşelat când am avut încredere în tine.

— Cea mai mare durere ar fi să v-o pierd, nu e nevoie de alte ameninţări.

— Ei bine, Sophie, am uneltit împotriva vieţii mamei mele şi am ales mâna ta ca să-mi ajuți scopul.

— Eu domnule, strigai dându-mă înapoi de spaimă, vai, cerule, cum au putut să vă treacă prin minte asemenea planuri? Luați-mi zilele, domnule, sunt ale dumneavoastră, faceți ce vreți cu ele, vi le datorez, dar să nu vă închipuiți că ați putea să mă hotărâți vreodată să mă cobor la o crimă la care inima mea nu suportă nici să se gândească.

— Uite, Sophie, îmi spuse domnul de Bressac atrăgându-mă liniştit către el, ți-am bănuit scrupulele, dar, cum eşti inteligentă, îmi place să cred că ți le voi învinge, arătându-ți că această crimă pe care tu o găseşti aşa cumplită nu este, la urma urmelor, decât un lucru foarte simplu. Două crime grave se prezintă în fața gândurilor tale prea puțin exersate: distrugerea unui semen şi păcatul care i se adaugă atunci când acest semen ne este mamă. În ceea ce priveşte distrugerea semenului, fii sigură, Sophie, că este doar o închipuire; puterea de a distruge nu-i este dată omului, el poate doar să aleagă căile, nicicum să le închidă; ori, cum toate căile sunt la fel de bune pentru natură, nimic nu se pierde în creuzetul imens în care au loc schimbările, toate bucățile de materie care sunt aruncate acolo sunt

neîncetat reînnoite sub alte chipuri şi orice le-am face noi, nu le putem lovi direct, nu le putem înjosi, stricăciunile noastre le împrospătează puterile, le întreţin energia, fără a o micşora cu nimic. Şi atunci, ce contează pentru natura mereu născătoare dacă această bucată de carne care închipuie azi o femeie, o să apară mâine sub forma a mii de insecte osebite? Îndrăzneşti să crezi că alcătuirea unui individ ca noi o costă pe natură mai mult decât aceea a unui viermuşor şi că trebuie, prin urmare, să-i poarte mai mult de grijă? De bine ce măsura interesului său, mai curând, a lipsei de interes este totuna, ce mai contează că un om este prefăcut în muscă sau lăptuci de către altul, prin ceea ce se numeşte crimă? Când cineva îmi va dovedi splendoarea speciei noastre, îmi va arăta că ea este atât de importantă pentru natură încât legile acesteia sunt perturbate printr-o asemenea distrugere, atunci doar voi putea crede că asta este o crimă. Câtă vreme însă studiul atent al naturii dovedeşte că tot ce fiinţează pe acest pământ are aceeaşi valoare în ochii ei, nu voi crede că schimbarea uneia din aceste fiinţe în altele o mie poate vreodată să-i calce legile. Îmi voi spune în sinea mea că orice om, plantă, animal care creşte, vieţuieşte şi dispare pe aceleaşi căi, nesuportând niciodată o moarte adevărată, ci doar o simplă schimbare în ceea ce le deosebeşte, luptându-se, distrugându-se, înmulţindu-se fără deosebire, apărând sub o înfăţişare acum şi sub alta la o clipă după asta, pot cu toţii, spun eu, să fie schimbaţi de mii de ori pe zi după placul fiinţei care vrea şi poate să-i prefacă, fără ca măcar o singură lege a naturii să fie

călcată în vreun fel. Dar această ființă pe care o lovesc este maică-mea, cea care m-a purtat în pântec. Ei şi, cum să mă las oprit de un asemenea gând van şi cu ce temei să o fac? Oare această mamă, la mine se gândea când josnica-i poftă o făcea să plămădească oul din care am apărut? Ce recunoştință aş putea să-i datorez pentru că s-a îngrijit de plăcerea ei? În afară de asta, nu sângele mamei dă naştere copilului, ci singur cel al tatălui; pântecul mamei rodeşte, păstrează, formează, dar nu aduce nimic, şi de aceea, nici nu m-aş fi atins vreodată de viața tatălui meu, în schimb, mi se pare ceva de nimic să-i tai firul celei a maică-mi. Dacă este cu putință ca inima unui copil să fie înmuiată pe bună dreptate de anumite sentimente de recunoştință față de o mamă, asta nu se întâmplă decât în urma purtării ei față de noi de îndată ce putem să ne dăm seama de ea. Dacă a fost bună, putem s-o iubim şi poate chiar trebuie; dacă a fost numai şi numai rea, nu doar că nu-i datorăm nimic, ba chiar, nefiind supuşi niciunei legi a naturii, totul ne comandă să ne debarasăm de ea, datorită acelei forțe atotputernice a egoismului care îl face pe om, firesc şi fără întoarcere, să se desprindă de tot ceea ce îi dăunează.

— Vai, domnule, îi spusei îngrozită marchizului, această nepăsare pe care o puneți pe seama naturii nu este decât urmarea patimilor noastre. Îndurați-vă o clipă să vă ascultați inima, în loc de a le asculta pe ele şi veți vedea în ce fel va înfiera aceste gânduri nesăbuite ale stricăciunii. Această inimă, la judecata căreia vă trimit, nu este oare

templul unde natura pe care o batjocoriți cere să fie ascultată şi respectată? Şi dacă ea va hotărâ, în acest templu, cea mai cumplită pedeapsă pentru crima pe care o puneți la cale, mă veți crede că este o faptă condamnabilă? Chiar dacă veți spune că flacăra patimii distruge într-o clipă asemenea pedeapsă, de îndată ce vă veți crede mulțumit, ea va renaşte şi se va face auzită prin glasul puternic al remuşcărilor. Cu cât simțurile vă vor fi mai ascuțite, cu atât veți fi mai sfâşiat de stăpânirea lor... Zi de zi, clipă de clipă, veți vedea în fața ochilor această blândă mamă pe care mâna voastră necruțătoare a aruncat-o în mormânt, îi veți auzi glasul înlăcrimat rostind cuvântul dulce care vă va fi încântat copilăria... vi se va arăta când veți fi treaz, vă va chinui în vis, îşi va deschide cu mâini însângerate rănile cu care ați ucis-o. Nu veți mai avea parte de nici o clipă de fericire pe pământ, orice plăcere vă va fi otrăvită, orice gând vă va fi tulburat, o mână cerească a cărei putere n-o cunoaşteți va răzbuna zilele pe care le-ați distrus, otrăvindu-le pe ale voastre şi în loc să vă puteți bucura de păcate, veți pieri cu remuşcarea sfâşietoare de a fi îndrăznit a le făptui.

Plângând cu hohote pe când rosteam aceste din urmă cuvinte, căzui la picioarele marchizului, îl conjurai pe tot ce putea avea mai sfânt să uite nelegiuita rătăcire. Se vede însă că nu cunoşteam inima pe care încercam să o înmoi. Oricâtă virtute ar mai fi avut în ea, păcatul îi zdrobise elanul, iar patimile dezlănțuite i-o lăsaseră în deplină stăpânire. Marchizul se ridică şi spuse împietrit:

— Văd bine că m-am înşelat, Sophie, sunt poate tot atât de mâhnit pentru tine, ca şi pentru mine. Nu face nimic, voi găsi alte căi, iar tu vei fi pierdut mult în fața mea, în timp ce stăpâna nu va avea nimic de câştigat.

Această ocară îmi schimbă cu totul gândurile; dacă nu îmbrățişam crima la care eram chemată, primejdia era mare pentru mine, iar stăpâna ar fi pierit fără îndoială; acceptând cârdăşia, mă puneam la adăpost de mânia tânărului stăpân şi îi puteam salva mama. Acest gând, care m-a fulgerat într-o clipă, m-a făcut să-mi schimb pe loc purtarea; câtă vreme o întoarcere bruscă ar fi putut trezi bănuieli, îmi pregătii încet acordul, îl făcui pe marchiz să-şi repete de mai multe ori ereziile, lăsai câte puțin să se vadă că nu ştiu ce să răspund. Marchizul mă crezu convinsă, iar eu găsii pricina slăbiciunii mele în puterea sa de ispitire. În fine, mă prefăcui că accept orice, iar marchizul mă luă în brațe... Cât aş fi fost de fericită dacă planurile lui sălbatice n-ar fi zdrobit toate sentimentele pe care biata mea inimă îndrăzni să le nutrească pentru el... dacă l-aş fi putut încă iubi...

— Eşti prima femeie pe care o îmbrățişez, îmi spuse marchizul, şi o fac cu adevărat din tot sufletul... Eşti încântătoare, copilă; o scânteie de filozofie a pătruns aşadar în mintea ta. Se putea oare ca acest cap frumos să rămână atâta vreme în întunecime?...

Hotărârăm tot atunci ceea ce era de făcut. Pentru ca să-l păcălesc mai bine pe marchiz, mă mai întorceam din când în când la atitudinea dezgustată — când îşi

desfăşura mai bine planul sau îmi explica mijloacele, — şi această prefăcătorie pe care mi-o îngăduia situaţia mea mizerabilă reuşi să-l înşele mai bine ca orice. Hotărârăm ca în 2—3 zile, după cum voi putea, să strecor un pachețel de otravă, dat de marchiz, în ceaşca de ciocolată pe care contesa obişnuia să o bea în fiecare dimineață. Marchizul mă linişti asupra urmărilor şi îmi făgădui o rentă de 2 000 de scuzi pe care să o pot cheltui fie pe lângă el, fie în locul pe care îl voi alege spre a-mi petrece viața; îmi făgădui fără a mai pomeni de ce aveam de făcut pentru a pune mâna pe acest dar şi ne despărțirăm. În timpul ăsta, se ivi ceva mult prea neobişnuit, potrivit să vă facă să înțelegeți caracterul groaznic al omului cu care aveam de-a face, ca să nu mă opresc din povestirea sfârşitului, pe care o aşteptați fără îndoială, acestei sângeroase întâmplări.

La două zile după întrevederea noastră, marchizul primi vestea că un unchi, pe moştenirea căruia nu conta deloc îi lăsase, înainte de a muri, o rentă de 80 000 de livre. Oh, cerule! îmi spusei, aflând de acest lucru, aşa pedepseşte dar justiția cerească uneltirea crimelor? Eu era să-mi pierd viața pentru a fi refuzat ceva mult mai neînsemnat şi iată-l bogat pe omul care a ticluit una înfiorătoare!

Dar, căindu-mă de îndată de acest păcat față de providență, îngenunchiai, cerând iertare Domnului şi mă bucurai că cel puțin această moştenire nesperată avea să-l facă pe marchiz să-şi schimbe planurile... Ce greşeală făceam, Doamne!

— Ei, scumpă Sophie, îmi spuse domnul de Bressac, grăbindu-se chiar în aceeaşi seară să-mi intre în cameră, ce mai belşug plouă pe capul meu! Nu-ți spuneam întruna, nimic mai bun decât să ticluieşti o crimă, pentru a chema fericirea; se pare că numai în faţa răufăcătorilor ea îşi deschide căile. 80 şi cu 60, iată o rentă de 140 000 care va sluji plăcerilor mele.

— Dar bine, domnule, făcui eu cu o surprindere ascunsă de împrejurarea în care mă aflam, averea asta nesperată nu vă face să aşteptaţi cu răbdare moartea pe care vreţi să o grăbiţi?

— Să aştept, nici 2 minute n-aş mai aştepta, copilă! Nu te gândeşti că am 28 de ani şi că e foarte greu să aştept la vârsta mea? Să nu schimbăm întru nimic planurile, rogu-te, şi să avem mulţumirea de-a fi isprăvit cu toate înainte de vremea întoarcerii la Paris... Încearcă mâine, poimâine cel mai târziu, mă grăbesc de pe acum să-ţi număr un sfert din plată ca să-ţi dau apoi restul.

Făcui tot ce puteam spre a-mi ascunde spaima pe care mi-o trezea această înverşunare în păcat, îmi regăsii înfăţişarea dinainte, dar toate bunele sentimente se stinseră cu totul, înţelesei că nu-i mai datorez decât ură unui stricat atât de înrăit. Situaţia mea era cum nu se poate mai grea; dacă nu mă executam, marchizul îşi dădea seama că îl păcăleam; dacă o preveneam pe doamna de Bressac, orice hotărâre ar fi luat ea după această dezvăluire, tânărul tot înşelat era şi ar fi ales poate căi mai sigure

să-şi ducă mama la pieire, iar eu cădeam pradă răzbunării sale. Îmi mai rămânea o cale a dreptății dar pentru nimic în lume nu mi-aş fi îngăduit s-o urmez; mă hotărâi aşadar, ca, orice s-ar întâmpla, să o înştiințez pe contesă; dintre toate ieşirile posibile asta mi s-a părut cea mai bună şi pe asta am ales-o.

— Doamnă, îi spusei a doua zi după întâlnirea cu marchizul, am ceva de cea mai mare importanță să vă dezvălui, dar, oricât v-ar interesa, sunt hotărâtă să fac dacă nu-mi dați dinainte cuvântul de onoare că nu vă veți dezvălui în nici un fel fiului dumneavoastră în legătură cu ceea ce el are îndrăzneala să pună la cale. Doamnă, veți face ce veți crede, veți hotărâ ce cale veți alege, dar nu-i veți spune un cuvânt, binevoiți a-mi făgădui asta sau nu mai spun nimic.

Doamna de Bressac, care-şi închipui că e vorba doar de vreo aventură obişnuită a fiului ei, jură aşa cum îi cerusem şi atunci îi dezvălui totul. Nefericita mamă izbucni în plâns aflând această nelegiuire.

— Nelegiuitul! strigă ea, i-am făcut vreodată altceva decât bine? Şi, dacă am vrut să-i împiedic sau să-i corectez viciul, ce alte motive decât liniştea şi fericirea lui puteau să mă oblige la aşa ceva? Cui, dacă nu grijii mele, datorează moştenirea ce i-a revenit? Numai din delicatețe nu i-am dezvăluit cauza. Vai, monstrul! Sophie, dovedeşte-mi infernul uneltirii lui, pune-mă în situația să nu mai am îndoieli, am nevoie de tot ce-mi poate înnăbuşi în inimă sentimentele fireşti...

Îi arătai atunci contesei pachetul de otravă ce-mi fusese dat; îi dădurăm puțin să înghită unui câine care muri după 2 ore în chinuri groaznice. Contesa nemaiputând să se îndoiască, hotărâ pe loc calea ce o avea de urmat: îmi porunci să-i dau restul de otravă şi trimise imediat printr-un curier o scrisoare rudei sale, ducele de Sonzeval, pentru ca acesta să se ducă în secret la ministru, să-i dezvăluie uneltirea mârşavă căreia fusese gata să-i cadă pradă, să obțină mandat de arestare pentru fiul ei şi să vină în goană la moşie cu mandatul pentru a o scăpa cât mai repede de monstrul care uneltise împotriva vieții ei... Fusese însă scris că această crimă cumplită avea să fie înfăptuită şi că virtutea batjocorită avea să fie învinsă prin stăruința nelegiuirii.

Bietul câine pe care făcusem proba îi dezvălui totul marchizului. Îl auzi urlând şi, ştiind că mama îl iubea, se interesă cu mare grabă unde era cîinele şi ce i se întâmplase. Cei pe care i-a întrebat nu ştiau nimic şi aşadar nu au avut ce să-i răspundă; fără îndoială însă că din clipa aceea începu să aibă bănuieli. N-a spus nimic, dar l-am văzut neliniştit, agitat şi bănuitor toată ziua. Îi spusei asta contesei, dar nu mai putea alege, tot ce putea face era să grăbească plecarea scrisorii şi să tăinuiască conținutul ei. Îi spuse fiului său că trimitea răspuns grabnic la Paris pentru a-l ruga pe ducele de Sonzeval să se ocupe de moştenirea primită de la unchiul său căci, fără ca nimeni să vadă de asta, se puteau lesne isca procese. Mai spuse că-l ruga pe duce să vină cu

răspunsul pentru ca, la o adică, să poată merge ea însăşi cu fiul său la Paris. Marchizul, pricepându-se prea bine la figurile oamenilor, observă încurcătura de pe fața mamei sale şi zăpăceala mea, îşi râse de toate şi fu mult mai atent. Motivând o plimbare cu protejații săi, se îndepărtă de castel, aşteptă trimisul în locul pe unde avea neapărat să treacă, iar acesta, mai supus lui decât maică-si, îi dădu fără mofturi scrisorile.

Lămurit de ceea ce, fără îndoială, numea el trădarea mea, îi dădu 100 de ludovici şi îi porunci omului să nu se mai întoarcă niciodată. Când se întoarse furios, stăpânindu-se cu toate acestea foarte bine, mă întâlni şi mă mângâie după obiceiul siu, întrebându-mă dacă mă hotărâsem pentru a doua zi şi repetându-mi că fapta trebuia neapărat să se întâmple înainte de sosirea ducelui; se culcă apoi liniştit, fără să mai adauge nimic.

Dacă această nenorocită crimă s-a făptuit, aşa cum aveam să aflu curând de la marchiz, lucrurile nu s-au putut întâmpla decât după cum urmează. A doua zi, doamna şi-a luat ciocolata ca de obicei şi cum i-o pregătisem cu mâna mea sunt sigură că era fără nici un adaus. Către ora 10 dimineața, marchizul se duse însă în bucătărie, pe când nu se afla acolo decât bucătarul, şi-i porunci să culeagă nişte piersici din grădină; acesta se împotrivi, neavând voie să lase oalele pe foc. Marchizul făcu mare caz de pofta de piersici şi-i spuse că va păzi el cuptorul; bucătarul plecă iar marchizul se uită la toate

mâncărurile, punând, pe cât se pare, în napii preferați ai doamnei, otrava nenorocită ce avea să-i curme zilele. S-a servit masa, contesa s-a atins desigur de acea mâncare blestemată şi crima s-a împlinit. Tot ce vă spun acum sunt doar bănuieli; domnul de Bressac, după tragicul sfârşit al acestei întâmplări, nu mi-a spus decât că şi-a dus gândul la bun sfârşit, iar, după capul meu, singurul mijloc prin care putea izbuti era acesta. Să lăsăm însă aceste cumplite împrejurări şi să ne întoarcem la cruzimea cu care am fost pedepsită de a nu fi luat parte la crimă şi de a fi dezvăluit...

De îndată ce ne-am ridicat de la masă, marchizul se apropie de mine şi-mi spuse prefăcându-se liniştit:

— Ascultă, Sophie, am găsit o cale mai sigură de a-mi înfăptui planul, dar e nevoie de un mic amănunt. Nu îndrăznesc să vin atât de des la tine în cameră, mă tem de toată lumea. La ora 5 fix să fii la marginea parcului, eu vin să te iau şi mergem să facem o plimbare ca să-ți explic tot ce trebuie.

Pot să jur că, fie din voia sorții, fie din prea multă prostie oarbă, nimic nu m-a lăsat să bănuiesc nefericirea care mă aştepta. Credeam atât de tare în planul tăinuit al contesei, încât nu mi-aş fi închipuit niciodată că marchizul l-a descoperit. Puțin încurcată însă, tot eram: „Sperjurul e o virtute când crima-i plănuită" a spus unul din tragedienii noştri, numai că sperjurul dezgustă întotdeauna sufletul cinstit şi simțitor care este obligat să se folosească de el.

Rolul meu mă încurca, dar n-a ținut mult. Faptele respingătoare ale marchizului îndurerându-mă şi altcumva, mă făcură să le las deoparte pe cele dintâi... Veni spre mine cu cea mai veselă şi deschisă înfățişare din lume şi ne afundarăm în pădure râzând şi glumind după obicei. Cum voiam să îndrept discuția către motivul pentru care îmi ceruse să ne întâlnim, îmi spunea să am răbdare, că se teme să nu fim văzuți şi că nu eram încă în siguranță. Ajunserăm, pe nesimțite, la luminişul cu stejarul lângă care ne întâlnisem prima dată; fără să vreau am tresărit revăzând acest loc. Imprudența mea şi grozăvia soartei mi-au apărut atunci pe deplin şi vă închipuiți care mi-a fost spaima când i-am zărit, la piciorul funestului stejar lângă care mai scăpasem de o primejdie, pe doi dintre tinerii protejați ai marchizului care treceau drept preferații săi. Se ridicară la apropierea noastră şi-şi aruncau în iarbă sforile, vinele de bou şi celelalte instrumente care-mi dădură fiori. Atunci marchizul nu mai folosi față de mine decât epitetele cele mai grosolane şi fără ruşine.

— Brută, îmi zise înainte ca tinerii să-l poată auzi, recunoşti tufişul din care te-am scos ca pe o fiară pentru a te reda vieții pe care ai fi meritat să o pierzi? Recunoşti copacul unde ți-am promis că te aduc dacă-mi dai motive să mă căiesc de bunătatea mea?

Pentru ce ai consimțit la serviciile pe care ți le-am cerut împotriva mamei mele, dacă aveai de gând să mă trădezi şi cum ți-ai închipuit că vei sluji virtutea punând în peri-

col libertatea celui față de care erai datoare cu viața? Obligată să alegi între două crime, de ce ai ales-o pe cea mai dezgustătoare? Nu aveai decât să nu-mi acorzi ceea ce-ți cerusem, dar nu să consimți pentru a mă trăda! Atunci, marchizul îmi povesti tot ce făcuse pentru a pune mâna pe scrisorile de la curier şi cum ajunsese să aibă bănuieli. Ce ai realizat prin înşelăciunea ta, creatură nedemnă? continuă el, ți-ai pus zilele în primejdie fără a o salva pe maică-mea. Lovitura s-a dat şi nădăjduiesc ca la întoarcere să-mi văd încununarea succesului. Dar pe tine trebuie să te pedepsesc, să te fac să înveți că nu poteca virtuții este întotdeauna cea mai bună şi că sunt împrejurări în viață când cârdăşia la o crimă este mai bună decât dezvăluirea ei. Cunoscându-mă aşa cum trebuie să mă cunoşti, cum ai îndrăznit să te măsori cu mine? Ți-ai închipuit că mila pe care inima mea n-a încercat-o niciodată decât în interesul plăcerilor mele sau credințele religioase de care mi-am bătut joc întotdeauna, ar fi în stare să mă oprească? Sau poate te-ai încrezut în farmecele tale? adăugă el cu glasul celei mai amare batjocuri... ei bine, îți voi dovedi că aceste farmece, oricât ar fi de dezgolite, nu vor folosi decât să-mi întărite răzbunarea.

Şi, fără a-mi da timp să-i răspund, fără a arăta nici cea mai mică emoție pentru şuvoiul de lacrimi în care mă vedea scăldată, mă strânse puternic de braț, mă târâ către ajutoarele sale şi le spuse:

— Iat-o pe cea care a vrut să-mi otrăvească mama şi care poate a şi împlinit această faptă criminală, oricât m-am străduit s-o împiedic. Aş fi făcut poate mai bine să o dau pe mâna legii, dar şi-ar fi pierdut viața, pe când eu vreau să i-o las ca să poată suferi îndelung. Despuiați-o imediat şi legați-i mijlocul de copacul ăsta, s-o pot pedepsi cum merită.

Porunca fu îndeplinită pe dată. Mi se băgă o batistă în gură, îmi petrecură brațele strâns în jurul copacului şi îmi legară umerii şi picioarele, lăsând restul corpului dezlegat pentru a nu fi nicicum apărată de loviturile ce aveam să le primesc. Marchizul, neobişnuit de agitat, puse mâna pe o vână de bou; înainte de a lovi, necruțătorul dori să-şi dea seama cât puteam îndura; s-ar fi spus că-şi hrănea ochii cu lacrimile mele şi cu semnele durerii şi spaimei care mi se săpau pe față... apoi se dădu vreo trei paşi în spate şi în aceeaşi clipă mă simții lovită din toate puterile pe care le avea, de la mijlocul spatelui până la pulpele picioarelor. Călăul se opri o clipă şi îşi trecu fără milă mâinile peste toate locurile pe care le învinețise... El îi spuse nu ştiu ce unuia dintre ajutoare şi de îndată mi se trase o basma peste ochi, încât nu mai puteam să văd nimic din ceea ce făceau. S-au învârtit totuşi destul de mult în spatele meu înainte de a se apuca din nou de scenele sângeroase la care mai eram osândită... „da, aşa este", spuse marchizul înainte de a lovi din nou şi deabia rosti acest cuvânt din care nu înțelegeam nimic, că loviturile începură şi mai puternice; se mai făcu o pauză, mâinile se mişcară din nou pe părțile zdrelite, iarăşi îşi vorbiră încet... unul din tineri spuse tare:

— Nu stau mai bine aşa?... şi aceste noi vorbe la fel de fără noimă pentru mine, la care marchizul nu răspunse decât „mai aproape, mai aproape”, fură urmate de un al treilea atac şi mai puternic decât celelalte, în timpul căruia Bressac rosti de două sau trei ori la rând aceste cuvinte, presărate cu groaznice înjurături:

— Hai, hai, amândoi, nu vedeți că vreau s-o omor cu mâna mea chiar acum?

Acestea, spuse pe un ton mereu mai ridicat, puseră capăt josnicei măcelăriri, îşi mai vorbiră încet câteva clipe, auzii din nou zgomote şi simții cum îmi desfăceau legăturile. Atunci îmi dădui seama, după sângele care acoperea iarba, de starea în care trebuie că mă aflam; marchizul era singur, ajutoarele dispăruseră.

— Ei bine, curviştino, îmi spuse, uitându-se la mine cu acel dezgust care rămâne după delirul patimilor, nu găseşti că te costă scump virtutea şi că cei 2 000 de scuzi erau mai buni decât cele 100 de lovituri cu vâna de bou?...

Căzui la piciorul copacului, eram gata să-mi pierd cunoştința... Nelegiuitul, încă nepotolit de sălbătăciile la care se dedase, mă țintui cu picioarele la pământ şi mă apăsă să mă înăbuşe:

— Sunt prea bun că-ți las viața, repetă el de câteva ori, fii atentă cel puțin la felul în care vei răspunde la noua mea milostivire...

Îmi porunci atunci să mă ridic şi să-mi strâng lucrurile, iar cum sângele îmi curgea de peste tot, adunai nişte iarbă să mă şterg pentru a nu-mi păta singurele haine ce-mi rămăseseră! În timpul ăsta, el se plimba de sus în jos şi mă lăsa să mă chinui, mai atent la gândurile lui decât la mine. Umflăturile, sângele care tot mai curgea, durerile cumplite pe care le îndurам mă făceau aproape neputincioasă să mă îmbrac şi nici o clipă bărbatul de lângă mine, monstrul crud care mă adusese în starea aceea, el, pentru care mi-aş fi dat viaţa cu câteva zile în urmă, n-a simţit nici cea mai slabă milă care să-l facă să mă ajute. Cum mă văzu gata, se apropie spunându-mi:

— Du-te unde vrei, cred că ţi-au rămas ceva bani în buzunar, n-am să ţi-i iau, dar fereşte-te din calea mea, şi la ţară şi la Paris. Te previn că vei trece în ochii lumii drept ucigaşa mamei mele; dacă încă mai suflă, am s-o trimit în mormânt cu gândul ăsta, toată casa va şti acelaşi lucru, te voi da în urmărire. La Paris îţi va fi cu atât mai greu să locuieşti cu cât, te înştiinţez, primul proces pe care-l credeai închis n-a fost decât înăbuşit. Ţi s-a spus că nu mai există pedeapsa, dar ai fost mințită; decretul nu este definitiv; ai fost lăsată în pace pentru a se vedea cum te porți. Acum ai două procese în loc de unul singur, iar în locul unui cămătar josnic, ai ca adversar un om bogat şi puternic, hotărât să te urmărească până în iad dacă profiți prea mult de viaţa pe care binevoiesc să ți-o las şi începi cu plângeri mincinoase.

— Oh, domnule, răspunsei, oricât de aspru aţi fost cu mine, nu vă temeţi că voi face ceva! A trebuit să vă fiu potrivnică câtă vreme era vorba de viaţa mamei dumneavoastre, dar nu voi face nimic dacă e vorba doar de nenorocita de Sophie. Adio, domnule, fie să aveţi parte de tot atâtea bucurii de pe urma crimelor, pe câte necazuri am eu din cauza cruzimii voastre şi orice vă rezervă cerul, cât timp va binevoi să mă ţină cu zilele, le voi folosi ca să mă rog pentru dumneavoastră.

Marchizul ridică capul, auzind aceste cuvinte, nu putu să nu se uite la mine şi, cum mă văzu plângând în hohote, deabia ţinându-mă pe picioare, se temu cu siguranţă să nu se înduioşeze, se îndepărtă şi nu-şi mai aruncă ochii spre locul unde mă aflam. De îndată ce dispăru, mă lăsai să cad la pământ, în voia durerii şi făcui să răsune văzduhul de gemete, udând iarba de lacrimi:

„Oh, Doamne, plângeam, tu ai vrut-o, voia ta a fost ca cel nevinovat să cadă iar pradă celui păcătos! Fă, Doamne, ce vrei cu mine, sunt încă departe de chinurile pe care le-ai îndurat pentru noi! Fie ca cele pe care le îndur din adoraţie pentru Tine să mă învrednicească de răsplata promisă celui slab care nu te uită niciodată în încercările sale şi te preamăreşte în suferinţe!”

Se apropia noaptea, nu puteam nicicum să merg mai departe, de abia mă puteam ţine pe picioare. Îmi adusei aminte de tufişul în care dormisem cu 4 ani în urmă, într-o stare mult mai puţin tristă, desigur, mă târâi cu

greu până acolo şi, aşezată în acelaşi loc, chinuită de rănile ce sângereau încă, stăpânită de tortura minții şi durerea inimii, petrecui cea mai crudă noapte cu putință. Puterea vârstei şi a firii mele îmi redară cât de cât forțele până în zori, când, înfricoşată de vecinătatea cumplitului castel, mă îndepărtai de îndată, părăsii pădurea şi, hotărâtă să intru la întâmplare în prima casă ce-mi va ieşi în cale, pătrunsei în târgul Claye, la aproape 6 leghe depărtare de Paris. Întrebai de casa doctorului, cineva mi-o arătă şi mă rugai de el să mă panseze, spunându-i că fugisem din Paris, de la casa părintească, din dragoste, având nenorocul să nimeresc în pădurea de la Bondy, unde nelegiuiții îmi făcuseră ceea ce se vedea. Mă îngriji cu condiția să fac o mărturisire la grefierul din sat, iar eu m-am supus. Se pare că s-au făcut cercetări de care nu s-a mai auzit nimic, iar doctorul, care mă primise să stau la el până la vindecare, mă îngriji atât de bine, că într-o lună eram întru totul refăcută.

De îndată ce starea mea îmi permise să ies la aer, prima grijă mi-a fost să caut în sat vreo tânără destul de isteață şi pricepută ca s-o trimit la castelul de Bressac, să afle ce se mai întâmplase după plecarea mea. Motivul pentru care o făceam nu era doar curiozitatea; ea mi-ar fi putut dăuna şi cu siguranță era nepotrivită, puținii bani însă, pe care-i câştigasem la contesă, îmi rămăseseră în cameră. Asupra mea aveam abia vreo 6 ludovici, în timp ce la castel mai erau aproape 30. Nu-mi închipuiam că marchizul va fi atât de crud încât să nu-mi dea dreptul, ba eram încredințată că după prima furie, nu-mi va face o a doua nedreptate.

Îi scrisei cât mai bine putui; vai mie! scrisoarea era mult prea frumoasă, orice aş fi făcut, trista mea inimă încă îl apăra pe acel perfid. Am avut grijă să-i ascund locul în care mă aflam, implorându-l să-mi trimită lucrurile şi puținii bani din camera mea. O țărancă de 20—25 de ani, vioaie şi deşteaptă, îmi făgădui să-mi ducă scrisoarea şi să iscodească despre diferitele lucruri asupra cărora aveam s-o întreb. O sfătuii mai cu seamă să nu spună de unde venea, să nu pomenească nimic de mine, să spună doar că avea scrisoarea de la un om ce i-o adusese de la mai bine de 15 leghe. Jeanette, aşa o chema pe mesagera mea, o porni la drum şi după 24 de ore fu înapoi eu răspunsul.

Se cade, doamnă, să vă povestesc ce se întâmplase la marchizul de Bressac, înainte de-a vă arăta biletul, pe care l-am primit de la el.

Contesa de Bressac căzuse la pat în ziua plecării mele de la castel şi murise subit chiar în noaptea aceea. De la Paris nu venise nimeni la castel, iar marchizul, pradă celei mai mari disperări, prefăcutul, pretindea că maică-sa a fost otrăvită de o cameristă care fugise în aceeaşi zi, numită Sophie. Această cameristă era dată în urmărire cu gândul de-a fi dusă la eşafod, când va fi găsită. În afară de asta, marchizul devenise, moştenind-o, mai bogat decât crezuse căci casele de bani şi bijuteriile doamnei de Bressac, despre care nu prea se ştiuse, puneau la dispoziția sa, pe lângă alte venituri, peste 600 000 franci, în obiecte sau bani peşin. Se spunea că se străduise să-şi ascundă

bucuria sub masca durerii, iar rudele chemate pentru autopsia cerută, tot de el, îl lăsaseră în posesia deplină şi nesmintită a rodului nelegiuirii sale, după ce plânseseră soarta nefericitei contese şi jurară să o răzbune dacă cea care comisese crima avea să le cadă în mâini.

Domnul de Bressac vorbise chiar el cu Jeanette, îi pusese diferite întrebări la care tânăra răspunsese aşa de sigur şi de deschis, încât se hotărâse să-i dea un răspuns fără s-o mai strângă cu uşa.

— Iată, Doamnă, această ucigătoare scrisoare, spuse Sophie, scoțând-o din buzunar, iat-o! Câteodată inima mea are nevoie de ea şi o voi păstra până la ultima suflare; citiți-o, dacă puteți face asta fără să vă înfiorați.

Doamna de Lorsange primi biletul de la frumoasa uneltitoare şi citi următoarele:

„O nelegiuită care a fost în stare să-mi otrăvească mama este nesăbuită dacă îndrăzneşte să-mi scrie după această crimă. Cel mai bun lucru pe care-l face este că-şi ascunde bârlogul; poate fi încredințată că va avea de suferit dacă îl voi descoperi. Cum îndrăzneşte să ceară... cum de vorbeşte de bani şi de lucruri? Ceea ce ar fi putut lăsa ne-ar putea oare despăgubi de furturile comise în timpul şederii în casă sau prin înfăptuirea crimei din urmă? Să se ferească de a mai trimite pe cineva în acest fel, căci o asigur că-l voi închide pe mesager până când locul în care se ascunde vinovata va fi cunoscut de tribunal”.

— Urmează, copilă dragă, spuse doamna de Lorsange, iată ce fapte îngrozitoare... Să te scalzi în aur şi să-i refuzi unei nenorocite care n-a vrut să ia parte la o crimă ceea ce a câştigat cinstit, este o infamie fără seamăn.

— Vai mie, doamnă, continuă Sophie, reluând povestea, două zile am plâns deasupra acestei scrisori nefericite, sufeream mai mult din cauza caracterului urât pe care-l înfăţişa, decât a refuzului pe care-l conţinea. Iată-mă aşadar vinovată, mă plângeam, iată-mă dată a doua oară pe mâna legii pentru că i-am ascultat prea mult orânduielile... Fie şi aşa, nu mă căiesc de asta; orice mi s-ar întâmpla, nu voi cunoaşte nici durerea morală, nici remuşcările, atâta timp cât sufletul îmi va fi curat şi nu voi avea altă vină decât de a-mi fi ascultat simţul de dreptate şi virtutea care nu mă vor părăsi niciodată.

Nu puteam crede, cu toate astea, că cercetările de care vorbea marchizul erau adevărate; nu meritau luate în seamă, pentru el era atât de periculos să mă ducă la lege, încât mă gândii că trebuia să fie, în sinea sa, mult mai speriat de prezenţa mea, dacă m-ar fi găsit vreodată, decât aveam eu a mă teme de ameninţările sale. Cu aceste gânduri, m-am hotărât să rămân unde mă aflam şi să mă rostuiesc pe cât oi putea, până când un capital ceva mai mare mi-ar fi îngăduit să merg mai departe.

VI

Domnul Rodin, aşa se numea medicul la care stăteam, se oferi de la sine să-mi dea de lucru. Era un om de 35 de ani, cu o fire aspră, impulsivă, brutală, dar care, în afară de asta, se bucura în tot ținutul de o reputație excelentă. Dăruit cu totul meseriei, neținând nici o femeie pe lângă el, era foarte mulțumit, când venea acasă, să aibă pe cineva care să îngrijească de gospodărie şi de el; avea să-mi plătească 200 de franci pe an şi ceva pe deasupra din consultații, iar eu consimții pe dată.

Domnul Rodin îşi dăduse seama că nu cunoscusem niciodată un bărbat; ştia, de asemenea, cât de mult doream să mă păstrez cinstită şi-mi promisese să nu mă sâcâie cu acest lucru. Prin urmare, înțelegerea fu curând încheiată... doar că nu mă spovedii prea mult noului stăpân: nu ştia cine sunt.

Mă aflam în acea casă de doi ani şi chiar dacă marea mea supărare nu-mi trecuse, liniştea sufletească de care mă bucuram îmi mai ştersese din necazuri, pe când cerul care nu-i îngăduia inimii mele nici un elan fără să mă lovească de îndată cu un necaz, îmi răpi biata mulțumire de o clipă, pentru a mă zvârli în alte dureri.

Pe când eram într-o zi singură acasă, umblând prin diferitele locuri unde aveam treburi de făcut, mi se păru

că aud gemete care veneau dintr-o pivniță. Mă apropii, desluşesc mai bine, aud strigătele unei fetițe pe care o uşă bine încuiată o despărțea de mine; îmi era peste putință să-i deschid ascunzătoarea. O mie de gânduri îmi veniră în minte!... Ce putea ea căuta acolo? Domnul Rodin nu avea copii, nu-i cunoşteam nici surori, nici nepoate de care s-ar fi putut ocupa; cinstea în care îl văzusem că trăia nu-mi îngăduia să cred că această fetiță era destinată unor destrăbălări. Aşadar, de ce o închisese? Foarte curioasă să dezleg acest mister, îndrăznii să întreb pe copilă ce face: acolo şi cine este.

— Vai, domnişoară, îmi răspunde plângând nefericita, sunt fiica unui tăietor de lemne din pădure şi n-am decât 12 ani; domnul care locuieşte aici, împreună cu unul din prietenii săi, m-a răpit ieri, pe când tatăl meu se îndepărtase. Amândoi m-au legat, m-au aruncat într-un sac de tărâțe, din fundul căruia nu puteam striga, m-au pus pe şeaua unui cal şi ieri noapte m-au băgat în casa asta unde, de îndată, m-au şi dus în pivniță. Nu ştiu ce vor să-mi facă, când am ajuns m-au dezbrăcat, m-au cercetat, m-au întrebat câți ani am şi, în fine, cel care pare stăpânul casei i-a spus celuilalt că operația trebuie amânată până poimâine seara din cauză că sunt prea speriată, iar experiența va fi mai bună dacă mă voi linişti; în afară de asta, îndeplinesc toate condițiile cerute subiectului.

Fetița tăcu după aceste cuvinte şi îşi reluă plânsul cu şi mai mult necaz; o rugai să se liniştească, făgăduindu-i

să am grijă de ea. Îmi era destul de greu să înțeleg ce doreau să facă cu nefericita asta, domnul Rodin şi prietenul său, tot doctor; totuşi, cuvântul subiect pe care îi auzeam adesea pomenindu-l în alte împrejurări, mă făcu pe dată să bănuiesc că puteau prea bine să pună la cale vreo cumplită disecție anatomică pe nenorocita copilă; înainte de a începe să bănuiesc acest lucru înfricoşător, încercai să mă dumiresc mai bine. Rodin a venit acasă cu prietenul său, au luat masa împreună şi au căutat să scape de mine. Prefăcându-mă a le da ascultare, m-am ascuns şi discuția lor m-a lămurit mai mult decât trebuia asupra planului îngrozitor ce se punea la cale.

— Niciodată, a spus unul din ei, această parte anatomică nu va fi cunoscută perfect dacă nu va fi examinată cu atenție pe un subiect de 12—13 ani deschis în momentul contactului nervilor cu durerea; este îngrozitor câte motive neînsemnate opresc progresul artelor... ei bine, va fi sacrificat un subiect, — pentru a salva alte milioane; cu acest preț, mai trebuie să ne învoim? Uciderea făcută de lege este oare alta decât cea care se va înfăptui în operația noastră, sau cumva scopul acestor legi atât de înțelepte este oare altul decât sacrificarea unui individ pentru a salva pe alții o mie? Aşadar nimic nu ne opreşte... ah, cât despre mine, m-am hotărât, răspunse celălalt şi aş fi făcut-o demult dacă aş fi îndrăznit să lucrez singur.

Nu vă mai povestesc restul discuției; cum ea privea doar treburile meseriei, am reținut prea puțin şi din clipa aceea

m-am gândit doar s-o scap cu orice preț pe nefericita victimă a unei îndeletniciri, fără îndoială prețioasă în toate privințele, dar ale cărei progrese mi se păreau prea scump plătite prin sacrificarea unei ființe nevinovate.

Cei doi prieteni se despărțiră şi Rodin se culcă fără să-mi spună nimic. A doua zi, ziua hărăzită crudei măcelăriri, plecă ca de obicei, spunându-mi că se va întoarce doar pentru a lua masa de seară cu prietenul său ca şi în ajun.

Deabia ieşise când şi trecui la împlinirea faptei ce plănuisem. Cerul m-a slujit, dar n-aş îndrăzni să spun dacă a ajutat inocența sacrificată sau fapta miloasă a nefericitei Sophie pe care avea de gând s-o pedepsească?... Vă voi spune faptele şi veți hotărâ, doamnă; cât despre mine, sunt atât de puternic stăpânită de mâna acestei inexplicabile providențe, încât îmi este cu neputință să-i dezleg planurile; am încercat să aflu şi am fost aspru pedepsită, iată tot ce pot să spun!...

Cobor în pivniță, o întreb din nou pe fetiță... iarăşi aceleaşi vorbe, aceleaşi spaime; o întreb dacă ştie unde este pusă cheia când este scoasă din uşă. Nu ştiu, îmi răspunde, dar cred c-o iau cu ei. Mă uit la întâmplare, simt ceva sub picioare, în nisip, mă aplec, iată cheia, deschid uşa... Micuța nefericită îmi cade în genunchi, îmi udă mâinile cu lacrimile recunoştinței, şi, fără să mă gândesc la primejdie, fără să mă întreb la ce soartă trebuie să mă aştept, mă ocup doar de evadarea copilului. O scot din fericire din sat fără să mă întâlnesc cu nimeni, îi arăt

drumul spre pădure, o sărut, bucurându-mă ca şi ea de fericire, şi a ei şi a celei pe care i-o va face tatălui când i se va arăta din nou în fața ochilor şi mă întorc repede acasă.

La ceasul hotărât, cei doi doctori se întorc plini de speranță să-şi pună în aplicare înfiorătoarele planuri; iau masa pe cât de veseli, pe atât de grăbiți şi de îndată coboară în pivniță. Tot ce prevăzusem pentru a-mi ascunde fapta fusese să sparg broasca şi să pun cheia unde o găsisem ca să-i fac să creadă că fetița fugise singură; numai că cei pe care voiam să-i păcălesc nu erau oameni să se lase orbiți cu una cu două... Rodin se întoarse furios, se repede cu pumnii la mine întrebând ce făcusem cu copila pe care o închisese. La început tăgăduii... dar sinceritatea mea nefericită mă făcu să mărturisesc.

Nimic nu putea fi pe măsura cuvintelor tari şi furioase de care s-au folosit nelegiuiții; unul a avut ideea să iau locul copilei pe care o salvasem, celălalt se gândi la chinuri şi mai înfricoşătoare, iar planurile şi scornelile erau împletite cu lovituri care, tot trimițându-mă de la unul la altul, mă amețiră, încât căzui jos fără cunoştință.

Furia li se mai potolise, Rodin mă trezi şi de cum îmi revenii îmi porunciră să mă dezbrac. Le-am dat ascultare, tremurând toată; de îndată ce fusei aşa cum au dorit ei, unul mă ținu, celălalt opera: îmi tăie câte un deget de la fiecare picior, mă puse să stau jos şi fiecare îmi scoase câte un dinte din fundul gurii.

— Încă nu-i gata, spune Rodin încingând un fier în foc, am primit-o biciuită, vreau s-o trimit însemnată; şi, spunând asta, infamul, în vreme ce prietenul său mă ține locului, mă arde cu fierul înroşit în dosul umărului, aşa cum sunt însemnați hoții... să îndrăznească să se arate acum, curviştina, să îndrăznească, face Rodin, furios, şi dacă arăt acest înscris acuzator, îmi vor fi destule motivele care m-au făcut s-o dau afară repede şi pe ascuns.

Astea fiind spuse, cei doi prieteni pun mâna pe mine; era noapte, m-au dus la marginea pădurii şi m-au lăsat fără milă acolo, după ce mi-au mai arătat odată primejdia unei reclamații împotriva lor, dacă cumva m-aş gândi s-o fac în halul de înjosire în care eram.

Oricărei alta puțin i-ar fi păsat de această amenințare; de bine ce se putea dovedi că tratamentul pe care-l suportasem nu venea de la vreun tribunal, de ce m-aş fi temut?

Dar slăbiciunea, curățenia mea sufletească, spaima de nenorocirile de la Paris şi de la castelul lui Bressac mă zăpăciră, mă înspăimântară şi nu mă mai gândii decât să fug din acel loc blestemat îndată după ce mi se vor mai potoli puțin durerile. Cum rănile pe care mi le făcuseră le pansaseră cu grijă, chiar a doua zi dimineața ele arătau destul de bine. Şi după ce petrecui sub un copac una din cele mai înfricoşătoare nopți din viața mea, o pornii la drum de cum se crăpă de ziuă.

Rănile de la picioare nu mă lăsau să merg repede dar, grăbită să mă îndepărtez de o pădure atât de potrivnică mie, făcui totuşi 4 leghe în prima zi, tot atâta a doua şi a treia; neputând însă să mă descurc prea bine, neîntrebând nimic pe nimeni, nu reuşii decât să mă învârt în jurul Parisului, iar în seara celei de a patra zile de mers nu mă găseam decât la Lieusaint. Ştiind că drumul mă putea scoate spre provinciile din sudul Franţei, am hotărât s-o apuc pe el, să ajung cum voi putea în acele ţinuturi depărtate, crezând că pacea şi odihna de care nu avusesem parte în locul natal mă vor aştepta poate la capătul pământului.

Mare greşeală! Şi câte amaruri mai aveam încă de tras?

Venitul meu, mult mai mic la Rodin decât la marchizul de Bressac, nu-mi îngăduise să fac economii; totul era din fericire la mine, adică vreo câţiva ludovici, la cât se urca şi ceea ce putusem lua de la Bressac şi ceea ce câştigasem la doctor. În marea mea nefericire, mă socoteam încă mulţumită că nu mi se furaseră şi ăştia şi mă consolam că-mi vor ajunge măcar până voi putea să-mi găsesc un rost. Îmi închipuiam că voi putea ascunde chinurile la care am fost supusă, căci ele nu se vedeau când eram îmbrăcată şi că vânătăile nu mă vor împiedica să-mi câştig pâinea! Aveam 22 de ani, o sănătate robustă, cu toate că eram înălţuţă şi subţire, o înfăţişare care, spre ghinionul meu, îmi aducea chiar prea multe elogii, calităţi ce, deşi mi-au produs întotdeauna necazuri, îmi liniştea sufletul şi mă făceau să sper că, în fine, providenţa fie că le va răsplăti, fie că măcar va mai împuţina suferinţele pe care

mi le adusese. Până la Sens, îmi continuai drumul cu speranță şi curaj; acolo, picioarele care nu se vindecaseră încă, mă dureau îngrozitor, aşa că luai hotărârea să mă odihnesc câteva zile, dar, neîndrăznind să mă mărturisesc nimănui şi amintindu-mi leacurile pe care văzusem că le folosea Rodin la astfel de răni, mi le cumpărai şi mă doftoricii singură. O săptămână de repaus mă refăcu pe de-a întregul. Poate că mi-aş fi găsit vreun rost la Sens, dar, prea lămurită că trebuie să.mă îndepărtez cât mai mult, nici nu am căutat măcar vreunul, am mers tot înainte cu scopul să-mi încerc norocul în Dauphine. În copilărie auzisem vorbind de acest ținut şi acolo îmi închipuiam fericirea; veți vedea şi ce bine am izbutit.

În nici un moment din viață, credința nu m-a părăsit; fără să iau în seamă ereziile celor puternici, părându-mi-se, toate mai curând rezultatul gândurilor lor uşuratice decât ale unei întemeieri, am pus în locul lor conştiința şi inima mea, în amândouă am găsit tot ce-mi trebuia ca să le țin piept. Dacă uneori necazurile m-au împiedicat să-mi văd de cele sfinte, de îndată ce am putut, mi-am reparat greşelile. Deabia plecasem din Auxerre, pe 7 iunie, n-am să uit niciodată ziua asta, făcusem vreo 2 leghe şi, cum începea să mă toropească căldura, mă hotărâi să urc pe o colină acoperită cu un pâlc de arbori, puțin afara drumului spre stânga, să mă răcoresc şi să dorm vreo două ceasuri, fără cheltuiala dintr-un han şi fără pericolele drumului mare.

Urc până acolo şi mă aşez sub un stejar unde, după o masă frugală cu pâine şi apă, mă las blând în voia somnului, de care am parte vreo două ore în deplină linişte.

VII

Când m-am deşteptat, am început să admir peisajul ce mi se arăta la stânga drumului; în mijlocul unei păduri care se întindea cât vedeai cu ochii, mi se păru că zăresc, la vreo trei leghe, o mică clopotniță înălțându-se sfioasă în văzduh. Blândă singurătate, îmi spusei, ce dor mi-e de tine! Acolo trebuie să fie adăpostul vreunor călugărițe sau sfinți singuratici, îngrijind doar de îndatoririle lor, devotați religiei, departe de lumea stricată în care crima luptă fără încetare cu nevinovăția şi iese mereu triumfătoare. Cu siguranță că acolo şi-au găsit locul toate virtuțile! Mă cufundasem în aceste gânduri, când o tânără cam de o seamă cu mine care păştea oile mi se înfățişă. O întrebai despre acea aşezare şi-mi spuse că ceea ce vedeam era o mănăstire reformată, locuită de 4 singuratici a căror credință, abstinență, şi sobrietate erau fără seamăn.

Lumea merge acolo îmi spuse fata, o dată pe an, în pelerinaj pentru o fecioară care face minuni şi de la care dreptcredincioşii capătă tot ce cer. Cuprinsă de dorința de a merge pe loc să implor ajutor la picioarele sfintei mame a Domnului, o întrebai pe fată dacă vrea să vină cu mine; îmi spuse că-i era cu neputință, căci maică-sa o aştepta acasă devreme, dar că drumul era uşor, mi-l arătă şi-mi spuse că starețul, omul cel mai respectabil

şi cel mai sfânt, nu numai că mă va primi minunat, ba chiar, dacă voi avea nevoie, mă va ajuta. I se spune sfinţia sa Raphael, continuă fata, este italian, dar şi-a petrecut viaţa în Franţa, îi place singurătatea şi a refuzat tot felul de servicii din partea Papei cu care este rudă. Este un om de neam mare, blând, serviabil, plin de zel şi credinţă, în vârstă de vreo 50 de ani şi pe care toată lumea din ţinut îl consideră sfânt.

Povestea ciobăniţei m-a încurajat şi mai mult, încât mi-a fost cu neputinţă să rezist dorinţei de-a merge în pelerinaj la mânăstire pentru a repara, prin dovezile cuvioase de care voi fi în stare, toate micile păcate de care mă făcusem vinovată. Îi dădui ceva de pomană fetei, cu toate că eu însămi aveam destule nevoi şi iată-mă la drum către Sainte Marie des Bois; cum se numea mânăstirea la care mergeam. Când ajunsei pe loc drept, nu mai văzui clopotniţa şi nu mai putui să mă conduc decât după copaci; cum nu întrebasem pe fată câte leghe erau de la locul unde o întâlnisem până la mânăstire, îmi dădui seama că distanţa era alta decât socotisem eu. Dar lucrul ăsta nu m-a descurajat, am ajuns la marginea pădurii şi văzând că mai este încă lumină, m-am hotărât să pătrund înăuntru, aproape sigură că voi ajunge la mânăstire înainte de căderea nopţii... În tot timpul ăsta nu am zărit nici urmă de om, nici o casă iar singurul drum era o cărare neumblată pe care mergeam la întâmplare. Făcusem pe puţin 5 leghe de la colina de pe care mi se păruse că cel mult trei aveau să mă ducă la destinaţie şi încă nu văzusem nimic ivindu-se, când, la apusul soarelui, auzii în fine un sunet de clopot la mai

puțin de o leghe. O iau după sunet, mă grăbesc, cărarea se mai lărgeşte şi după o oră de când auzisem clopotul, zăresc în fine nişte garduri şi, imediat după ele, mânăstirea.

Nimic mai frumos decât acest loc singuratec, nici o locuință prin preajmă, cea mai apropiată fiind la mai mult de 6 leghe, şi, în toate părțile, pe puțin 3 leghe , de păduri. Mânăstirea era într-o vale, a trebuit să cobor destul până să ajung şi de asta pierdusem şi clopotnița din ochi de cum ajunsesem pe loc drept. Baraca unui călugăr grădinar era lipită de zidul clădirii şi pe acolo trebuia să treci înainte de a intra. Îl întrebai pe sihastru dacă pot să vorbesc cu călugărul econom... mă întrebă ce vreau de la el. Îi dădui de înțeles că e o treabă bisericească... că un jurământ mă aduce în acest lăcaş sfânt şi că voi fi deplin răsplătită de toate cele îndurate pentru a ajunge aici dacă voi putea cădea o clipă la picioarele fecioarei şi a preacuviosului slujitor sub acoperişul căruia este adăpostită această minunată icoană. Călugărul, după ce mă pofti să mă odihnesc, merse de grabă în mânăstire şi cum era întuneric acum iar călugării erau la masă, întârzie destul să se întoarcă. Reveni într-un târziu cu un alt călugăr:

— Iată-l pe cuviosul Clement, domnişoară, este economul aşezământului, a venit să vadă dacă face să-l tulbure pe stareț pentru ceea ce doreşti.

Cuviosul Clement era un om de vreo 45 de ani, foarte gras, de o înălțime uriaşă, cu privire rea şi întunecată, cu glasul aspru şi răguşit, a cărui prezență mai mult mă înfiora decât mă linişti...

Începui să tremur fără voia mea şi fără să mă pot opri, amintirea tuturor suferinţelor din trecut mi se deşteptă în minte.

— Ce vrei, îmi spuse călugărul cu destulă asprime, asta-i ora la care se vine la biserică? Pari a fi o hoinară fără căpătâi.

— Cuvioase, îi spusei îngenunchind, ştiam că se poate veni la orice oră în casa Domnului; am venit aici de foarte departe, .plină de elan şi credinţă, vă rog, dacă se poate, să mă spovediţi şi când îmi veţi cunoaşte conştiinţa, veţi vedea dacă sunt sau nu vrednică să cad la picioarele icoanei făcătoare de minuni pe care o păstraţi în sfântul vostru lăcaş.

— Dar nu prea este ora spovedaniei, spuse călugărul îmblânzindu-se; unde-ţi vei petrece noaptea? Nu avem loc pentru oaspeţi. Ar fi mai mai bine să vii dimineaţa.

Îi povestii toate motivele care mă împiedicaseră să fac acest lucru, iar el, fără să mai adauge nimic, merse să-i vorbească stareţului. La câteva minute după aceea, auzii cum se deschide biserica şi călugărul econom, venind el însuşi la baraca grădinarului, mă pofti să intru în templu. Cuviosul Clement era un om de vreo 45 de ani, era un bărbat de vârsta care mi se spusese, dar căruia nu i-ai fi dat 40 de ani; era slab, destul de înalt, cu o înfăţişare spirituală şi blândă, vorbind foarte bine franţuzeşte, chiar dacă cu o uşoară pronunţie italienească, manierat şi cur-

tenitor pe dinafară, pe cât era de întunecat şi sălbatec în suflet, aşa cum prea bine vă voi putea lămuri de îndată.

— Copilo, zise cu blândeţe călugărul, cu toate că ora este întru totul nepotrivită şi nu avem obiceiul să primim aşa de târziu, îţi voi asculta spovedania şi ne vom gândi după aceea la mijloacele de a-ţi petrece cuviincios noaptea până la ora când, mâine, vei putea să te închini la sfânta icoană pe care o avem.

Spunând toate astea, călugărul puse să se aprindă câteva lumini în jurul confesionalului, îmi spuse să mă aşez acolo şi, dându-i voie celuilalt călugăr să se retragă, îi porunci să închidă toate uşile şi mă îndemnă să mă spovedesc cu toată încrederea. Întrutotul liniştită în faţa unui om ce părea atât de blând, după spaimele trase de la cuviosul Clement, mă înclinai la picioarele confesorului, îi dezvăluii toată viaţa mea şi, cu cinstea şi încrederea mea obişnuită, nu-i ascunsei nimic din ceea ce mă privea. Îi mărturisii toate greşelile, mă spovedii de toate nefericirile, nimic nu fu lăsat deoparte, nici măcar ruşinosul semn pe care mi-l făcuse Rodin.

Călugărul Raphael mă ascultă cu cea mai mare atenţie, mă puse chiar să repet mai multe amănunte, luând o înfăţişare miloasă şi curioasă... iar întrebările sale de căpătâi se legară, de mai multe ori la rând, de lucrurile următoare:

1. Dacă era adevărat că eram orfană şi de la Paris.

2. Dacă era sigur că nu mai aveam nici rude, nici prieteni, nici protectori şi nici pe nimeni altcineva căruia să-i scriu.

3 Dacă mai destainuisem şi altcuiva decât ciobăniței dorința de a merge la mânăstire şi dacă nu-i dădusem indicații la întoarcere.

4. Dacă tot mai eram fecioară şi dacă aveam numai 22 de ani.

5. Dacă eram sigură că nu m-a urmărit nimeni şi nu m-a văzut intrând la mânăstire.

După ce l-am lămurit cu aceste întrebări şi i-am răspuns cu cea mai mare naivitate, el îmi spuse, ridicându-se şi luându-mă de mână:

— Ei bine, vino, copilo, e prea târziu să te închini în seara asta în fața fecioarei, mâine am să-ți dăruiesc sfânta bucurie de a te împărtăşi la picioarele icoanei sale, iar în seara asta să ne gândim să mănânci şi să dormi.

Spunând asta, mă conduse la sacristie.

— Dar, părinte, făcui eu atunci cu o anumită îngrijorare pe care nu mi-o puteam stăpâni, cum, părinte, în casa voastră?

— Dar unde oare, încântătoare pelerină, răspunse călugărul, deschizând una din uşile culoarului din jurul

sacristiei care conducea drept spre locuință... cum, te temi să petreci noaptea cu 4 călugări? Vei vedea, îngeraş, că nu suntem atât de sălbatici pe cât părem şi ştim cum să distrăm o fată drăguță...

La aceste cuvinte, tresării: Oh, cerule, spusei în sinea mea, nu cumva voi cădea iar pradă bunelor mele sentimente şi dorinței pe care am avut-o de a mă apropia de tot ce are religia mai respectabil, fi va oare această dorință pedepsită ca o crimă? În timpul ăsta, mergeam pe întuneric; la un capăt al culoarului, apăru în sfârşit o scară, călugărul mă lăsă să o iau înainte şi, de cum observă o oarecare reținere, spuse furios schimbându-şi dulceața din glas cu tonul cel mai obraznic:

— Stricată nenorocită, îți închipui că mai poți da înapoi? Ehehei, ai să vezi îndată că era mai bine pentru tine să fi nimerit într-o ascunzătoare de hoți decât la 4 călugări reformați.

Toate motivele de groază sporiră atât de repede în ochii mei, încât nu mai avui timp să mă sperii de aceste cuvinte; deabia le auzisem, când alte semne de alarmă mă luară cu asalt. Uşa se deschide şi văd în jurul unei mese 3 călugări şi 3 tinere, toți 6 în cea mai neruşinată stare; două dintre fete erau dezbrăcate de tot, se îndeletniceau cu despuierea celei de-a treia şi călugării erau cam în aceeaşi situație...

— Prieteni, făcu Raphael de cum intră, ne mai lipsea una, iat-o; Dați-mi voie să vă prezint un adevărat fenomen! Iată o Lucreție care poartă pe umăr semnul fetelor de moravuri uşoare iar aici, continuă el făcând un gest pe cât de semnificativ, pe atât de neruşinat... aici, prieteni, dovada sigură a unei feciorii mărturisite.

Hohote de râs izbucniră din toate colțurile sălii la această neobişnuită introducere, iar Clement, cel pe care-l văzusem mai întâi, strigă, pe jumătate beat, că lucrul ăsta trebuia verificat pe loc. Obligația de a vă înfățişa pe cei cu care mă găseam acolo, mă face să mă întrerup, lăsându-vă să aşteptați cât mai puțin urmarea.

Îi cunoaşteți destul pe Raphael şi pe Clement ca să pot trece la următorii doi. Antonin, al treilea călugăr din mânăstire, era un omuleț de vreo 40 de ani, uscat, slab, cocoşat, cu o înfățişare de satir, păros ca un urs, de o desfrânare nepotolită, batjocoritor şi rău fără pereche. Cuviosul Jerome, cel mai vârstnic de acel lăcaş era un desfrânat bătrân de 60 de ani, la fel de aspru şi brutal ca şi Clement, mai beţiv decât el, care, plictisit de plăcerile obişnuite, era obligat, pentru a-şi scormoni o lucire de voluptate, să se servească de căi pe cât de depravate, pe atât de dezgustătoare.

Florette era cea mai tânără dintre femei, de loc din Dijon, în vârstă de vreo 14 ani, fiica unui burghez de vază din acest oraş, răpită de ajutoarele lui Raphael care, bogat şi bine văzut de frații întru credință, nu lăsa deoparte nimic din ce putea să-i slujească patimile. Era brunetă, cu ochi foarte drăguți şi cu mult farmec în trăsături.

Cornelie avea cam 16 ani, era blondă, foarte interesantă, cu păr frumos, o piele strălucitoare şi cea mai frumoasă siluetă cu putință; era din Auxerre, fiica unui negustor de vinuri şi fusese sedusă chiar de Raphael care o atrăsese cu încetul în capcană.

Omphale era o femeie de 30 de ani, corpolentă, cu chipul blând şi foarte plăcut, cu formele bine conturate, păr superb, cu pieptul deosebit de frumos şi cu cei mai blânzi ochi care se putea vedea. Era fiica unui podgorean înstărit din Joigny, fusese cât pe ce să se căsătorească cu un bărbat care avea să o facă fericită, când la vârsta de 16 ani, Jerome o răpi de acasă prin cele mai neauzite ispitiri. Asta era societatea în care urma să trăiesc, asta este cloaca de păcat şi murdărie în care nădăjduisem să găsesc virtutea, aşa cum s-ar fi cuvenit în acel preacinstit adăpost.

De îndată ce ajunsei în mijlocul înfricoşătoarei adunări, mi se spuse că tot ce aveam mai bun de făcut era să mă călăuzesc după purtările supuse ale tovarăşelor mele.

— Îți închipui şi singură, îmi spuse Raphael, că nu-ți foloseşte la nimic să încerci o împotrivire în vizuina de negăsit în care te-a adus steaua ta cea rea. Spui că ai trecut prin destule nenorociri, însă vezi bine că cea mai mare din toate pentru o fată cinstită, îți lipseşte încă de pe lista ghinioanelor. Este oare normal să fii fecioară la vârsta ta şi nu este asta o minune care nu mai poate dura? Iată-ți tovarăşele care s-au strâmbat ca şi tine când s-au văzut obligate să ne slujească şi care, aşa cum vei face şi

tu, au sfârşit prin a se supune când au văzut că împotrivirea nu putea să le aducă decât necazuri. În împrejurarea de față, Sophie, cum te-ai mai putea apăra? Gândeşte-te ce părăsită eşti pe lume; după cum singură ai mărturisit, nu mai ai nici rude, nici prieteni; te afli într-un pustiu, departe de orice ajutor, necunoscută de nimeni, la bunul plac a patru desfrânați care n-au nici un chef să te cruțe... La cine să te rogi, poate la acest Dumnezeu pe care venisei să-l implori cu atâta silință şi care foloseşte acest elan ca să te arunce şi mai sigur în capcană? Vezi bine că nu se află nici o putere, nici omenească, nici divină, care să te poată scoate din mâinile noastre, că nici printre lucrurile ce stau în puterea oamenilor, nici printre minuni, nu se află vreun mijloc cu care să izbuteşti a mai păstra această virtute de care faci atâta caz, care să te poată opri de-a ajunge, în toate înțelesurile şi modurile ce pot fi scornite, prada la care toți patru o să ne repezim cu ajutorul tău. Dezbracă-te, aşadar, Sophie, şi fie ca supuşenia cea mai deplină să-ți aducă mila noastră, care va fi înlocuită de cele mai aspre ocări şi pedepse dacă nu ne dai ascultare, pedepse care ne vor înfuria şi mai mult, fără să te pună la adăpost de nesațul şi sălbăticia noastră.

Îmi dădeam prea bine seama că această fioroasă cuvântare nu-mi lăsa nici o scăpare, dar n-aş fi fost oare vinovată dacă n-aş fi încercat-o pe cea pe care mi-o şoptea inima şi mi-o lăsase încă natura? Căzui în genunchi în fața lui Raphael şi-mi folosii toată, puterea sufletească rugându-l să nu-şi bată joc de situația mea, cele mai amare

lacrimi îi udară genunchii şi tot ce-mi insuflă mai răscolitor inima, am cutezat a-i spune plângând. Nu aflasem însă că lacrimile sunt şi mai ispititoare pentru crimă şi destrăbălare, nu ştiam că tot ceea ce făceam pentru a înmuia aceste fiare nu izbutea decât să le aprindă poftele... Raphael se ridică înfuriat şi spuse încruntându-se ... Puneți mâna pe stricata asta, dezbrăcați-o imediat în fața noastră şi arătați-i că nu la oameni ca noi şi-a găsit rânduială mila. Antonin mă înhață cu o mână aspră şi nervoasă, împletindu-şi vorbele şi faptele cu înjurături cumplite, îmi smulge hainele în două minute, lăsându-mă goală în fața acelei adunări.

— Iată o creatură frumoasă, făcu Jerome, să cadă mânăstirea pe mine dacă de 30 de ani am mai văzut aşa ceva.

— O clipă, zise starețul, să facem puțină ordine. Cunoaşteți, prieteni, tipicurile noastre de primire; să fie supusă la toate fără să ne scape nici unul, iar în timpul ăsta, celelalte trei femei să stea pe lângă noi pentru a ne ajuta la nevoie sau a ne întărâta. De îndată se formă un cerc, mă aşezară în mijloc, şi acolo, mai mult de 2 ore, am fost cercetată, prețuită, pipăită de cei patru stricați, primind pe rând de la fiecare laude sau insulte.

Îmi veți îngădui, doamnă, spuse frumoasa prizonieră înroşindu-se din plin, să vă ascund o parte din amănuntele neruşinate care s-au petrecut în timpul acestei prime ceremonii. Închipuiți-vă tot ce poate desfrâul să-i insufle

în asemenea situaţie unor stricaţi, îi veţi vedea trecând rând pe rând de la tovarăşele mele la mine, comparând, apreciind, confruntând, comentând şi veţi avea numai o slabă idee de tot ce s-a petrecut în aceste dintâi orgii, destul de uşoare totuşi faţă de celelalte lucruri groaznice pe care aveam să le îndur.

— Haideţi, spuse Raphael, care părea că nu-şi mai poate ţine în frâu dorinţele mult prea stârnite, e timpul să sacrificăm victima. Să ne pregătim fiecare s-o supunem plăcerilor favorite.

Şi păcătosul, aşezându-mă pe o canapea într-o poziţie prielnică scârboaselor sale plăceri, punându-i pe Antonin şi pe Clement să mă ţină, Raphael, italian, călugăr şi depravat, se sătură cu neruşinare fără ca asta să-mi ia fecioria. Oh, culmea rătăcirii! Ai fi crezut că fiecare din aceşti bărbaţi ordinari se mândreşte că a uitat de tot natura în alegerea josnicelor plăceri!... Clement înaintează, stârnit de vederea neruşinărilor mai marelui său şi de tot ce făcuse în vreme ce-l privea. Mă anunţă că nu se va purta cu mine mai rău decât starețul şi că locul în care îşi va depune ofranda nu-mi va pune virtutea în pericol. Mă pune să mă aşez în genunchi şi, lipindu-se de mine, îşi împlineşte perfidele patimi într-un loc care nu-mi dă voie, în timpul oficierii, să mă plâng de proasta sa purtare. Urmează Jerome, templul său fiind cel al lui Raphael, dar fără putinţa de a ajunge la sanctuar; resemnat să rămână dinaintea intrării, sfârşit de emoţia unor întâmplări a căror neruşinare nu se poate înfăţişa, nu-şi putu apoi împlini dorinţele decât prin căile barbare a căror victimă

v-am spus că era să ajung la Dubourg şi chiar am fost în mâinile lui De Bressac. Iată ce pregătire bună, spuse Antonin, punând mâna pe mine, vino puicuță, vino să te răzbun de necuviința confraților mei şi să culeg, în sfârşit, mândrele ofrande pe care nerăbdarea lor mi le-a lăsat în grijă... dar ce amănunte... Dumnezeule mare... Îmi este cu neputință să vi le descriu. Ai fi spus că nelegiuitul, cel mai stricat dintre toți patru, deşi apărea ca cel mai puțin depărtat de cerințele naturii, nu consimțea să se apropie de ea, să fie ceva mai puțin neobişnuit în felul de a o slăvi decât despăgubindu-se de această mască a unei mai mici depravări prin tot ce mă putea jigni mai mult...

Vai, când uneori vedeam în închipuire aceste plăceri, le credeam caste ca Dumnezeul care le insufla, toate de natură pentru a sluji la mângâierea oamenilor, născute din dragoste şi delicatețe. Departe de mine gândul că bărbatul, la fel ca fiarele sălbatice, nu poate să ajungă la plăcere decât înspăimântându-şi tovarăşele. Încercai lucrul ăsta într-un asemenea hal de violență, încât durerile sfâşierii fireşti ale virginității mele fură cele mai mici pe care le-am avut de îndurat în această tortură, iar în momentul crizei pe care Antonin o termină prin strigăte furioase, frământări dureroase ale tuturor părților trupului meu, muşcături, în fine, asemănătoare cu mângâierile sângeroase ale tigrilor... m-am crezut o clipă prada unui animal sălbatic care nu se va linişti decât devorându-mă.

Când se terminară aceste lucruri groaznice, am căzut, nemişcată şi aproape inconştientă, pe altarul pe care fusesem sacrificată.

Raphael le porunci femeilor să mă îngrijească şi să-mi dea de mâncare, dar o mare tristeţe şi disperare îmi luară cu asalt sufletul în acea clipă crudă. Nu mai putui rezista la gândul înfiorător că până la urmă pierdusem această comoară a virginităţii, pentru care mi-aş fi dat viaţa de o sută de ori, că am fost veştejită de acei de la care trebuia să aştept dimpotrivă cel mai mare ajutor şi mângâiere morală. Vărsai şuvoaie de lacrimi, ţipetele îmi răsunau în toată sala, mă rostogoleam pe pământ, îmi smulgeam părul, cerându-le călăilor mei să mă ucidă şi chiar dacă aceşti denaturaţi prea nesimţitori la asemenea scene aveau grijă mai curând să-şi savureze noi plăceri cu tovarăşele mele decât să-mi mângâie durerea, fură totuşi plictisiţi de strigătele mele şi se hotărâră să mă trimită la odihnă într-un loc de unde să nu mă mai poată auzi...

Omphale era gata să mă conducă, pe când perfidul Raphael mă privi din nou cu o poftă josnică, cu toată starea de plâns în care eram şi spuse că nu voia să fiu scoasă afară fără să mă mai batjocorească o dată... De-abia-i venise aşa ceva în cap, că şi începu să înfăptuiască... dar dorinţele sale aveau nevoie să mai fie încă stârnite, şi doar după ce se folosi de crudele mijloace ale lui Jerome reuşi să găsească puterea ce-i lipsea pentru a-şi împlini noul păcat...

Ce neîngrădire a dezmățului, Dumnezeule mare! Era cu putință ca aceşti destrăbălați să fie atât de nemiloşi ca să aleagă momentul unei suferințe morale atât de puternice precum a mea, pentru a mă face să suport o suferință fizică atât de sălbatică?

— Oh, la dracu, făcu Antonin, supunându-mă de asemenea, nimic mai bun de urmat decât exemplul unui superior şi nimic mai cu gust decât repetiția. Se spune că durerea te duce la plăcere, sunt încredințat că această copilă frumoasă mă va face cel mai fericit dintre bărbați.

Şi cu toată sila, plânsetele şi rugămințile, ajunsei, pentru a doua oară, un biet plastron pentru neruşinatele plăceri ale acestui mizerabil... în sfârşit, fui lăsată să plec.

— Dacă nu mi-aş fi luat ceva aperitive până când a sosit această frumoasă prințesă, spuse Clement, la dracu dacă ar fi ieşit fără să-mi slujească şi mie patimile a doua oară, dar nu pierde nimic dacă mai aşteaptă.

— Îi promit şi eu acelaşi lucru, spuse Jerome, făcându-mă să-i simt puterea brațului în clipa când treceam pe lângă el, dar pentru seara asta să mergem cu toții la culcare.

Raphael avu aceeaşi părere şi orgia se opri. O opri la el pe Florette, care stătu desigur toată noaptea şi se împrăştiară cu toții.

Eram dată în îndrumare Omphalei; această sultană mai în vârstă decât toate celelalte îmi păru a fi însărcinată să poarte de grijă surorilor. Mă duse în apartamentul comun, un fel de turn pătrat, în colțurile căruia se afla un pat pentru fiecare din noi patru. Unul din călugări le urma de obicei pe fete când se retrăgeau şi încuia uşa cu câteva lacăte; treaba asta îi reveni lui Clement. Intrate înăuntru, era imposibil să mai ieşim, neexistând altă uşă din această cameră decât spre o cămăruță de toaletă alături, a cărei fereastră era la fel de zăbrelită ca şi a locului de dormit. În afară de asta, nici un fel de mobilă, un scaun şi o masă aproape de patul înconjurat cu o perdea proastă de indian, câteva lăzi de lemn în cămăruță, scaune sparte, bideuri şi o masă de toaletă comună. Toate astea le-am observat abia a doua zi; prea istovită ca să văd ceva în primul moment, nu avui grijă decât de durerea mea.

Oh, cerule drept, îmi spusei, este oare scris ca nici o faptă bună să nu-mi izvorască din inimă fără să fie de îndată urmată de o suferință! Şi ce rău făceam, Dumnezeule mare, dorind să împlinesc în acest lăcaş o datorie de credință, am supărat cerul voind să mă ocup de asta, ăsta era prețul la care trebuia să mă aştept? Oh, hotărâri neînțelese ale providenței, îndurați-vă o clipă să vă arătați ochilor mei, dacă nu vreți să mă ridic împotriva legilor voastre!

Lacrimi amare mă inundară de pe urma acestor gânduri şi încă mai îmi curgeau când, spre ziuă, Omphale se apropie de patul meu.

— Scumpă tovarăşă, îmi spuse, vreau să te îndemn la curaj; am plâns ca şi tine în primele zile, iar acum m-am obişnuit, te vei obişnui şi tu ca şi mine. Primele momente sunt groaznice, căci nu doar obligaţia de a potoli fără încetare dorinţele dezlănţuite ale acestor dezmăţaţi este cea care ne pune viaţa în primejdie, ci pierderea libertăţii, felul în care suntem tratate în această casă a ruşinii.... Nenorociţii se simt mângâiaţi când îi văd pe alţii suferind în jurul lor; oricât de arzătoare erau durerile, mi le înăbuşii o clipă, pentru a o ruga pe tovarăşa mea să mă pună la curent cu suferinţele ce m-aşteptau.

— Ascultă, spuse Omphale, aşezându-se lângă patul meu, îţi voi vorbi cu toată încrederea, dar aminteşte-ţi să nu te foloseşti niciodată fără măsură de spusele mele!... Cea mai crudă suferinţă, scumpă prietenă, este nesiguranţa soartei noastre; nu se poate spune ce se alege de noi când părăsim acest loc. Am avut toate dovezile pe care singurătatea ne permite să le căpătăm că fetele reformate de călugăr nu mai apar niciodată în lume. Chiar ei anunţă acest lucru, nu ni se ascunde că această vizuină este mormântul nostru; totuşi nu este an în care să nu plece două sau trei. Ce se alege de ele? Sunt oare omorâte? Uneori ni se spune da, alteori cu siguranţă nu, dar nici una din cele care au plecat, oricât de mult ne-ar fi promis de-a înainta plângeri împotriva acestei mânăstiri şi de a

se îngriji de eliberarea noastră, nici una, îți spun, nu s-a ținut de cuvânt. Au făcut pierdute plângerile, sau fetele sunt împiedicate să le scrie? Când cerem de la cele care sosesc veşti despre cele vechi, nimeni nu ştie nimic. Ce se întâmplă aşadar cu aceste nenorocite? Iată ce ne chinuie, Sophie, iată cumplita nedumerire care ne torturează cu adevărat zilele nefericite! De 14 ani sunt în locul ăsta şi am văzut plecând mai mult de 50 de fete... Unde sunt? De ce, după ce toate au jurat să ne ajute, nici una din ele nu s-a ținut de cuvânt? Numărul nostru este stabilit la patru... Cel puțin, în camera asta, căci suntem mai mult decât sigure că mai există un turn corespunzător cu acesta, în care este ținut acelaşi număr de fete. Multe semne din purtarea lor, multe din cuvintele lor ne-au încredințat despre asta, dar dacă aceste tovarăşe există, noi nu le-am văzut niciodată. Una din cele mai bune dovezi despre acest lucru este că nu suntem folosite niciodată două zile la rând; dacă am fost folosite ieri, astăzi ne odihnim. Ori, cu siguranță că destrăbălații ăştia nu se abțin o zi întreagă. În afară de asta, nimic nu contează în reformarea noastră, vârsta, schimbarea trăsăturilor, plictiseala, dezgustul, nimic altceva decât propriile lor toane nu-i hotărăşte să ne dea drumul la odihna de care nu putem şti cum ne vom folosi. Am văzut aici pe una de 70 de ani; n-a plecat decât vara trecută. De 60 de ani era aici şi, pe când ea era păstrată, am văzut reformate mai mult de 12 care nu împliniseră 16 ani. Am văzut pe unele plecând la 3 zile după sosire, altele după o lună, altele după mai mulți ani. Nu se află altă regulă decât voința sau, mai curând toana lor. Comportarea

nu are nici ea nici o valoare; am văzut pe unele care ieşeau în întâmpinarea dorinţelor lor şi care plecau după 6 săptămâni, în timp ce altele, posace şi capricioase, erau păstrate un număr îndelungat de ani. N-are nici un rost să-i prezici uneia care abia a sosit vreun fel de comportare anume. Închipuirea lor zdrobeşte toate legile, nimic nu este sigur. Cât despre căutări, se deosebesc prea puţin între ei. Raphael este aici de 15 ani, Clement are 16, Jerome 30, Antonin 10 de când se află aici; ăsta din urmă este singurul pe care l-am văzut sosind, a înlocuit un călugăr de 60 de ani care a murit de prea multă destrăbălare... acest Raphael, de neam florentin, este rudă apropiată cu Papa şi se înţelege foarte bine cu el; numai de la venirea lui, fecioara binefăcătoare de minuni asigură renumele mânăstirii şi îi opreşte pe bârfitori să vadă îndeaproape ce se petrece aici, însă aşezământul era aşa cum îl vezi când a sosit. Se spune că sunt aproape 80 de ani de când lucrurile se petrec astfel şi toţi stareţii care au venit au păstrat orânduiala atât de folositoare pentru plăcerile lor. Raphael, unul din călugării cei mai desfrânaţi ai veacului, a cerut să fie numit aici pentru că ştia rânduiala şi şi-a pus în gând să păstreze cât se poate privilegiile ascunse. Noi aparţinem diocezei de Auxerre dar, fie că abatele este la curent, fie că nu, nu-l vedem niciodată prin locurile astea; în general nu sunt prea umblate, în afara sărbătoririi care cade la sfârşitul lui august; în timpul anului, nu ajung aici nici 10 persoane. De câte ori însă apare vreun străin, starețul are grijă să-l primească cum trebuie şi să-l uimească prin nenumăratele dovezi de austeritate şi credinţă. Ei pleacă mulţumiţi,

laudă aşezământul şi astfel buna credință a poporului şi naivitatea credincioşilor îi lasă nestingheriți pe aceşti oameni fără de lege. De altfel, nimic mai aspru decât regulamentul asupra purtării noastre şi nimic mai periculos decât cea mai mică încălcare a lui. În legătură cu aceasta trebuie să-ți dau câteva amănunte de căpătâi, continua instructoarea mea, căci aici nu este o scuză să spui „nu mă pedepsiți de încălcarea acestei legi, n-o cunoşteam"; trebuie să afli de la tovarăşele tale sau să ghiceşti singură. Nu eşti prevenită de nimic, dar eşti pedepsită pentru orice. Singura îndreptare adusă este biciul; este destul de simplu ca un anume moment din plăcerile acestor nelegiuiți să se transforme în pedeapsa favorită. Ai pățit-o fără să greşeşti ieri, o vei păți curând pentru că vei greşi; toți patru sunt mari amatori de acest obicei barbar şi toți îşi încearcă pe rând talentul de executor. În fiecare zi îl numesc pe câte unul regentul de serviciu şi el primeşte raportul de la decana camerei. El răspunde de ordinea interioară a seraiului, de tot ce se întâmplă la mesele la care suntem primite, taxează greşelile şi le pedepseşte cu mâna lui. Să luăm pe rând fiecare punct. Suntem obligate să fim treze şi îmbrăcate la ora 9 dimineața; la 10 ni se aduce micul dejun, pâine şi apă; la ora 2, se serveşte prânzul format dintr-o ciorbă destul de bună, o bucată de rasol, o mâncare de legume, uneori o fructă şi o sticlă de vin pentru toate patru. În fiecare zi, vara sau iarna, la ora 5 seara nesmintit, regentul vine în vizită. Atunci adună pârile decanei şi nemulțumirile ei pot să fie legate de comportarea fetelor din cameră, de vreun cuvânt de enervare sau de revoltă ce s-a rostit, de trezirea

la ora prescrisă, de respectarea îngrijirii părului şi a curăţeniei, dacă s-a mâncat cum trebuie şi dacă nu s-a pus la cale vreo evadare. Trebuie făcut un raport exact despre toate aceste lucruri şi putem fi chiar pedepsite dacă nu-l facem. De aici, regentul de serviciu trece în cabinetul de toaletă şi inspectează diferite lucruri; după ce şi-a făcut treaba, rar se întâmplă să plece fără să se distreze cu una din noi şi adesea chiar cu toate patru. De îndată ce a plecat, dacă nu este ziua noastră de supeu, suntem libere să citim, să stăm de vorbă, să ne veselim între noi şi să ne culcăm când vrem; dacă seara trebuie să supăm cu călugării, sună un clopot şi ne anunţă să ne pregătim. Regentul de serviciu vine el însuşi să ne ia, coborâm în sala unde ne-ai văzut şi primul lucru care se face acolo este să se citească caietul de greşeli, începând cu ultima dată când am fost invitate, mai întâi greşelile comise la acel supeu, constând din neglijenţe, răceală faţă de călugăr în momentele în care se servesc de noi, lipsă de prevenire, de supunere sau de curăţenie. La asta se adaugă lista greşelilor făcute în cameră timp de 2 zile, după raportul decanei. Vinovatele se aşează rând pe rând în mijlocul sălii, regentul de serviciu le spune greşeala şi taxa; apoi sunt dezbrăcate de decană, sau subdecană, dacă prima a greşit, şi regentul le aplică pedeapsa prescrisă într-un mod atât de energic, că le-ar fi greu să nu şi-o amintească.

Ori, nelegiuiţii au o asemenea pricepere încât este aproape cu neputinţă să fie măcar o zi în care să nu ne dea câteva pedepse. Odată împlinită această treabă, orgiile încep, ar

fi cu neputință să-ți dau amănunte; pot oare să fie istorisite asemenea toane ciudate? Lucrul de căpătâi este să nu refuzi nimic niciodată... să fii prevenitoare în toate cele şi, oricât de bun ar fi acest mijloc, uneori tot nu eşti în prea mare siguranță. La jumătatea orgiilor se ia masa; suntem şi noi primite la această masă, întotdeauna mult mai fină şi mai luxoasă decât ale noastre. Bacanalele sunt luate de la capât când călugării sunt pe jumătate beți. La miezul nopții se despart şi atunci fiecare poate să o păstreze pe una din noi peste noapte, favorita mergând să doarmă în chilia celui care a ales-o şi revenind la noi a doua zi; celelalte se întorc şi îşi găsesc camera curățată, paturile şi dulapurile în ordine. Se întâmplă uneori ca dimineața, de cum ne-am sculat înaintea micului dejun, un călugăr să o cheme pe vreuna din noi în chilie. Fratele care are grijă de noi vine să ne cheme şi ne conduce la călugărul care ne-a dorit, acesta la rândul lui aducându-ne înapoi sau trimițându-ne prin acelaşi frate, de îndată ce nu-i mai facem trebuință.

Acest cerber care ne curăță camerele şi care ne conduce uneori, este un frate bătrân pe care-l vei vedea curând, de 70 de ani, chior, şchiop şi mut; este ajutat în întregul serviciu de casă de alți trei, unul care pregăteşte mâncarea, altul care curăță chiliile călugărilor, mătură peste tot şi mai ajută la bucătărie, şi portarul pe care l-ai văzut la intrare.

Dintre aceşti frați, noi nu-l vedem decât pe cel care ne serveşte şi cea mai neînsemnată vorbă schimbată cu el

ar fi una dintre cele mai grave crime. Starețul vine să ne viziteze din când în când şi atunci au loc câteva ceremonii bine orânduite, pe care le vei deprinde cu timpul şi a căror neascultare devine crimă, căci dorința lor de-a găsi crime pentru a avea bucuria să le pedepsească îi face să le sporească numărul în fiecare zi. Prea rar se întâmplă ca Raphael să vină să ne vadă fără vreun scop anume şi aceste scopuri sunt fie crude, fie necinstite aşa cum te-ai putut convinge. În afară de asta, stăm tot timpul închise, nu exista nici un prilej, un an întreg, cu care să putem lua o gură de aer, deşi au aici o grădină destul de mare, dar care nu are zăbrele şi se tem de vreo evadare, cu atât mai periculoasă cu cât dacă justiția lumească sau bisericească ar afla de toate crimele care se petrec aici, de mult ar fi făcut ordine. Niciodată nu îndeplinim vreun serviciu religios; nici nu este îngăduit să ne gândim sau să vorbim despre aşa ceva, asemenea vorbe sunt unul din păcatele care atrag cel mai sigur pedeapsa. Asta-i tot ce-ți pot spune, dragă tovarăşă, mai adăugă decana, experiența te va învăța restul. Încurajează-te dacă poți, dar ia-ți adio pentru totdeauna de la lume, nu s-a pomenit ca vreo fată scăpată din casa asta s-o mai fi putut vedea.

Această treabă din urmă mă nelinişti cumplit, şi o întrebai pe Omphale ce credea ea cu adevărat despre soarta fetelor reformate.

— Ce vrei să-ți răspund la asta, spuse ea, în fiecare clipă speranța îmi şterge această mizerabilă părere; totul dove-

deşte că retragerea lor se face într-un mormânt, şi, cu toate astea, o mie de gânduri care nu sunt decât copiii speranței vin tot timpul să-mi distrugă această convingere de neînlăturat. Nu suntem prevenite decât în aceeaşi dimineață, urmă Omphale, de retragerea care ni s-a plănuit; regentul din ziua aceea vine înainte de micul dejun şi spune, bănuiesc: „Omphale, fă-ți bagajul, mânăstirea te reformează, vin să te iau la căderea nopții", apoi iese. Cea pensionată îşi îmbrățişează colegele, le promite de mii de ori să le ajute, să reclame, să răspândească zvonul despre ceea ce se întâmplă aici; soseşte momentul, călugărul vine, fata pleacă şi nu se mai aude niciodată vorbindu-se de ea".

— Scumpă prietenă, spusei decanei mulțumindu-i pentru lămuriri, poate că n-ai avut de-a face decât cu copile care n-au destulă minte pentru a se ține de cuvânt. Vrei să faci cu mine acest legământ? Dacă jur eu prima pe tot ce am mai scump pe lume că, fie mor, fie distrug aceste josnicii, îmi promiți şi tu acelaşi lucru?

— Bineînțeles, spuse Omphale, dar poți fi sigură de lipsa de folos a acestor promisiuni; fete mai vârstnice ca tine, poate chiar mai pornite, dacă aşa ceva este cu putință, din cele mai cumsecade familii din regiune şi având, aşadar, şi mai multe mijloace decât tine, fete care şi-ar fi dat viața pentru mine, nu s-au ținut de jurământ; dă-mi voie aşadar, din câte ştiu, să nu pun preț pe acesta care tot în van s-a făcut...

Mai sporovăirăm apoi despre caracterul călugărilor şi al tovarăşelor noastre.

— Nu se află nimeni în Europa, spuse Omphale, mai periculos decât Raphael şi decât Antonin; falşi, cu inima neagră, batjocoritori, cruzi, necredincioşi, astea sunt darurile lor naturale şi nu este mai mare bucurie în ochii lor decât dacă s-au dedat din plin la aceste vicii. Clement, care pare cel mai aspru, este totuşi cel mai bun; nu ai a te teme de el decât dacă este beat; trebuie să ai grijă să-i lipseşti din ochi în acea clipă, căci altfel te pândesc primejdiile cu el. Cât despre Jerome, are o fire sălbatică, palmele, picioarele şi pumnii sunt câştiguri sigure cu el, dar când şi-a liniştit patimile, şi nu şi le stârnesc decât prin stricăciuni şi răutăți, pare blând ca un miel, spre deosebire de primii doi. Cât priveşte fetele, nu este prea mult de spus. Florette este o copilă nu prea deşteaptă şi din care faci ce vrei; Cornelie are un suflet bun şi sensibil, nimic n-o poate consola de soarta ei.

După toate aceste sfaturi, o întrebai pe tovarăşa mea dacă era cu totul cu neputință să aflăm despre un alt turn în care să fie şi alte nenorocite ca noi.

— Dacă mai este, cum sunt aproape sigură, spuse Omphale, nu se poate afla decât prin vreo scăpare a călugărilor sau a fratelui mut care ne slujeşte şi pe noi şi pe ele fără îndoială. Numai că asemenea lămuriri sunt foarte periculoase. La ce ne-ar folosi, de altfel, să ştim dacă suntem sau nu singure, de bine ce nu putem primi

ajutor? Şi dacă mă întreb ce dovadă am despre faptul ăsta, pot să-ți spun că unele vorbe ale lor scăpate din neatenție, sunt mai mult decât trebuie pentru a ne convinge. Că, de altfel, odată, ieşind dimineața din chilia lui Raphael pe când îi treceam pragul uşii şi avea de gând să mă urmeze ca să mă conducă chiar el înapoi, îl zării pe furiş pe fratele mut care intra la Antonin cu o tânără frumoasă de 17—18 ani şi care cu siguranță nu era din camera noastră. Fratele, simțindu-se privit, o băgă repede în chilia lui Antonin dar eu am zărit-o; nu s-a întâmplat nimic, totul a rămas la fel şi poate că aş fi pățit-o dacă s-ar fi ştiut. Este deci sigur că mai sunt şi alte femei decât noi şi că, de bine ce noi luăm masa cu călugării doar odată la două zile, în ziua cealaltă fac ele lucrul ăsta, în număr, pe cât se pare egal cu al nostru.

De abia terminase Omphale de vorbit, pe când Florette se întoarse de la Raphael, unde-şi petrecuse noaptea şi, cum le era cu totul interzis fetelor să-şi povestească una alteia ce păţeau, ne salută doar pentru că ne văzu treze, şi se aruncă epuizată pe pat unde rămase până la ora 9, la trezirea tuturor. Blânda Cornelie se apropie de mine, lacrimă când mă privi... şi spuse:

— Oh, domnişoară dragă, ce ființe nenorocite suntem!

Se aduse masa, tovarăşele mă obligară să mănânc ceva şi le dădui ascultare pentru a le face plăcere; ziua trecu destul de liniştit. La ora 5, cum spusese Omphale, regentul de serviciu apăru; era Antonin, care mă întrebă râzând

cum mă simt după aşa o aventură şi, cum doar ochii mei plecați plini de lacrimi îi dădeau răspuns, el zise, râzând cu înțeles:

— Se va obişnui, se va obişnui, nu există loc în Franța unde să se formeze fetele mai bine ca aici!

Îşi făcu vizita, luă lista greşelilor din mâinile decanei, fată prea bună ca să o încarce, adesea spunea că nu are nici un reproş, şi, înainte de a pleca, Antonin se apropie de mine... Începui să tremur, crezând că voi fi încă odată victima acestui monstru, iar cum asta putea fi oricând, ce mai conta că se întâmpla atunci sau a doua zi? Totuşi scăpai cu câteva mângâieri brutale iar el se aruncă asupra Corneliei, poruncindu-ne la toate câte eram acolo să-i slujim patimile în timp ce el oficia. Nelegiuitul, sătul până în gât de voluptăți, nerefuzându-şi nici una, îşi termină operația cu această nefericită aşa cum făcuse cu mine în ajun, adică cu momentele cele mai rafinate de depravare şi brutalitate. Asemenea grupuri se formau destul de des; aproape întotdeauna când un călugăr se servea de una din surori, se obişnuia ca celelalte trei să stea prin prejur pentru a-i aprinde simțurile şi voluptatea să poată ajunge la el prin toate organele. Toate aceste murdare amănunte le dau de pe acum pentru a nu le mai pomeni apoi, ne-având nicicum de gând să mai insist asupra neruşinării acestor scene. Dacă vorbesc despre una singură este ca şi cum aş fi vorbit despre toate, şi am de gând să pomenesc numai de întâmplările de seamă, fără să vă mai înfricoşez cu

amănunte din lunga mea şedere în această casă. Cum nu era în ziua când luam masa, furăm lăsate destul de liniştite, tovarăşele mele mă mângâiară cum putură, însă necazuri ca ale mele nu puteau fi nicicum mângâiate; degeaba s-au chinuit, cu cât îmi vorbeau, cu atât ele mă ardeau mai tare.

A doua zi, deşi nu era de serviciu, starețul veni să mă vadă la 9 dimineața, o întrebă pe Omphale dacă începeam să mă obişnuiesc şi, fără să asculte răspunsul, deschise unul din cuferele din cabinet, de unde scoase mai multe veşminte femeieşti:

— Cum n-ai nimic pe tine, trebuie să ne silim spuse, a te îmbrăca, poate că mai mult pentru noi decât pentru tine; măcar n-ai de ce să ne fii recunoscătoare; eu nu văd rostul acestor haine de prisos şi dacă le-am lăsat pe fetele care ne slujesc să umble goale ca fiarele, mi se pare că n-ar fi mare lucru; călugării noştri însă sunt oameni de lume, care vor lux şi ornamente, trebuie dar să-i mulțumim.

Spunând asta, zvârli pe pat mai multe capoate uşoare şi o jumătate de duzină de cămăşi, câteva bonete, ciorapi, pantofi, pe care îmi spuse să-i încerc. Stătu acolo cât îmi făcui toaleta şi nu pierdu nici-una din atingerile neruşinate pe care i le permitea situația. Găsii trei capoate de tafta şi unul de pânză de India, care mi se potriveau; îmi dădu voie să le păstrez şi să-mi completez restul, amintindu-mi că totul aparținea aşezământului şi că trebuie să le restitui dacă plec înainte de a le fi uzat. Aceste amănunte îi dădu-

seră diferite ocazii să se înflăcăreze şi îmi porunci să mă aşez singură în poziția care ştiam că-i convine ... am vrut să cer cruțare dar văzându-i privirea deja mânioasă, cel mai simplu mi se păru să ascult, mă aşezai... Neruşinatul, înconjurat de celelalte trei fete, se potoli, după obiceiul său, pe cheltuiala moravurilor, a religiei şi a naturii. Îl înflăcărasem de tot, mă lăudă la supeu şi fui aleasă să-mi petrec noaptea cu el; tovarăşele se retraseră şi eu mă dusei în apartamentul său. Nu vă pomenesc nici de silă, nici de dureri, doamnă, vă închipuiți cât de puternice erau amândouă, şi monotonia lor ne-ar strica poate şi povestirile ce-mi rămân de spus. Raphael avea o chilie fermecătoare, mobilată cu gust şi voluptate; nu lipsea nimic din ceea ce putea face singurătatea plăcută şi potrivită pentru plăceri. De îndată ce se încuie uşa, Raphael se dezbrăcă şi poruncindu-mi să fac la fel, mă puse să-i stârnesc îndelung patimile în timp ce el, la rândul lui, se aprindea cu aceleaşi mijloace. Pot să spun că am făcut în seara aceea un curs de libertinaj la fel de complet ca şi prostituata cea mai rafinată de pe lume. După ce fusesem stăpână, ajunsei elevă dar el se purtă cu mine în aşa fel încât, deşi mie nu-mi ceruse milă, când veni rândul meu, o cerui plângând; el îşi bătu joc de rugămințile mele, mă împiedică cu brutalitate să mă mişc şi când se văzu stăpân pe mine, mă chinui nemilos două ore pline. Nu se oprea doar la părțile destinate acestei folosiri, totul era parcurs fără osebire, locurile cele mai opuse, globurile cele mai delicate, nimic nu scăpa furiei călăului ale cărui căutări

voluptoase se conduceau după semnele de durere pe care le culegea privindu-mă.

— Hai să ne culcăm, îmi spuse la sfârşit, poate că este prea mult pentru tine şi cu siguranță nu destul pentru mine; nu mă satur niciodată de lucrul ăsta care nu-i decât umbra a ceea ce aş vrea să fac într-adevăr.

Ne aşezarăm în pat; Raphael, după ce fusese dezmățat, devenise acum la fel de depravat şi toată noaptea am fost sclava plăcerilor lui criminale. Mă folosii de o clipă de linişte printre atâtea dezmățuri pentru a-l ruga să-mi spună dacă mai puteam spera să ies vreodată din acest aşezământ.

— Desigur, răspunse Raphael, doar pentru asta ai intrat. Când toți patru vom hotărâ să te pensionăm, fără îndoială că vei putea.

— Dar, făcui eu cu gând să-l trag de limbă, nu vă temeți că fete mai tinere şi mai puțin discrete decât jur eu să fiu toată viața, ar putea să dezvăluie ce se întâmplă aici?

— Cu neputință, spuse starețul.

— Cu neputință?

— Oho, foarte sigur.

— Ați putea să-mi explicați...

— Nu, ăsta este secretul nostru, tot ce pot spune este că, discretă sau nu, îți va fi imposibil să dezvălui ceva când vei fi în afară despre ceea ce să întâmplă înăuntru. Cu asta, îmi porunci deodată să schimb vorba şi nu mai cutezai să spun nimic.

La ora 7 dimineața, mă trimise înapoi cu fratele şi, punând împreună ceea ce-mi spusese el cu ceea ce scosesem de la Omphale, mă lămurii, fără îndoială, cu mare durere, că cele mai aspre măsuri erau luate împotriva fetelor care părăseau aşezământul şi, de bine ce nu vorbeau niciodată, înseamnă că li se tăiau toate căile, fiind băgate în sicriu.

Gândul ăsta groaznic mă făcu să tremur multă vreme, dar cum reuşii să-l alung datorită speranței, mă lăsai prinsă de altele, ca şi tovarăşele mele. Într-o săptămână, făcui turul chiliilor şi putui să mă lămuresc cu groază în timpul ăsta de feluritele infamii la care se dedau pe rând călugării, însă la toți, precum la Raphael, flacăra dezmățului nu se aprindea decât prin salturi de sălbăticie şi, cum trebuie că la ei păcatul sufletului rătăcit era pe deasupra celorlalte, doar folosindu-se de el reuşeau să se încoroneze cu plăceri.

Cel mai mult de suferit am avut din partea lui Antonin. Nu se poate închipui până unde ajungea cruzimea acestui nelegiuit în rătăcirile sale aiurite. Condus numai de ele, le căuta pentru a ajunge la plăcere, ele îl susțineau când o savura şi tot ele o perfecționau în ultima fază. Mirându-mă însă că mijloacele de care se folosea nu ajungeau să lege

rod pe vreuna din victime, o întrebai pe decană în ce fel izbutea să se păzească; distrugând, el însuşi, imediat, zise Omphale, fructul elanului. De îndată ce vede vreun semn, ne dă să înghiţim 3 zile la rând 6 pahare mari dintr-un anume ceai care în a patra zi nu mai lasă nici o urmă a nesaţului. Tocmai i s-a întâmplat Corneliei; mie mi s-a întâmplat de 3 ori. Nu-mi apare nici un neajuns pentru sănătate, ba dimpotrivă, s-ar zice că te simţi mult mai bine după aceea. În afară de asta, este singurul, după cum vezi, continuă tovarăşa mea, de la care te paşte aşa o primejdie; nefirescul dorinţelor celorlalţi nu ne dă nici un motiv de teamă. Apoi Omphale mă întrebă dacă, din toţi, Clement nu era cel de la care aveam cel mai puţin a mă plânge.

— Vai mie, spusei, dintr-o mulţime de necurăţenii şi orori care când te dezgustă, când te revoltă, mi-e foarte greu să spun care mă istoveşte mai puţin. Sunt sătulă până peste cap de toate şi aş vrea să mă văd afară, orice soartă m-ar mai aştepta.

— S-ar putea să fii ascultată în curând, continuă Omphale, ai ajuns aici doar din întâmplare, nu se conta pe tine; cu 8 zile înainte să apari, tocmai se făcuse o reformă iar treaba asta nu se face decât dacă ei sunt siguri de înlocuitoare. Recrutarea n-o fac întotdeauna singuri; au slugi bine plătite şi care-i servesc cu credinţă. Sunt aproape sigură că din clipă în clipă va sosi cineva şi, astfel, dorinţele ţi se vor împlini. De altminteri, suntem în

ajunul sărbătorii; rar se întâmplă ca zilele astea să nu le aducă ceva, fie că ispitesc fetele la spovedanie, fie închid pe câte una; cu această ocazie, nu prea s-a întâmplat să nu fi jumulit vreo puiculiță.

Sosi în fine şi vestita sărbătoare; v-ați fi închipuit, doamnă, la ce păcat monstruos s-au coborât călugării cu acest prilej? S-au gândit că o minune vizibilă ar mări strălucirea faimei lor şi, drept urmare, au îmbrăcat-o pe Florette, cea mai micuță şi mai tânără dintre noi, cu toată ornamentația fecioarei, au legat-o de mijloc cu un cordon ce nu putea fi văzut şi i-au poruncit să-şi ridice cu durere mâinile spre cer când se va da împărtăşania. Cum biata micuță fusese speriată cu cele mai crude pedepse dacă spunea un cuvânt sau nu-şi juca bine rolul, se descurcă pe cât putu şi hoția avu reuşita aşteptată; oamenii crezură în minune, lăsară ofrande bogate fecioarei, şi plecară înapoi mai încredințați ca niciodată de puterea harului Maicii cereşti.

Pentru aşi desăvârşi blestemăția, stricații porunciră ca Florette să apară la supeu în aceleaşi haine care îi aduseseră triumful şi fiecare din ei îşi aprinse dorințele supunându-o în starea aceea necuviincioaselor apucături. Stârniți de primul păcat, monştrii nu se opriră aici; o puseră să stea în pielea goală întinsă pe o masă, aprinseră lumânări, îi puseră la cap icoana mântuitorului şi îndrăzniră să înfăptuiască pe seama nenorocitei cea mai înspăimântătoare ceremonie. Mi-a fost cu neputință să văd aşa ceva şi am leşinat. Raphael spuse că trebuia, cu toate astea,

să slujesc la rândul meu de altar pentru a mă dresa. M-au luat, m-au pus în acelaşi loc ca pe Florette şi neruşinatul italian, de data asta cu fapte mai crude şi cu alte blestemății, a înfăptuit şi cu mine acelaşi lucru de spaimă care i s-a întâmplat tovarăşei mele. M-au scos de acolo fără simțire şi a trebuit să fiu dusă în cameră, unde am plâns trei zile la rând cu lacrimi amare, păcatul groaznic la care slujisem fără voia mea... gândul ăsta îmi sfâşie încă inima, doamnă, nu pot să mi-l amintesc fără să plâng; credința este la mine rezultatul unui sentiment, tot ceea ce o jigneşte îmi însângerează inima.

În timpul ăsta, n-am băgat de. seamă ca noua venită pe care o aşteptam să fie vreuna dintre cei aduşi acolo de sărbătoare; poate că recrutarea s-a petrecut în celălalt serai, dar la noi nu s-a întâmplat nimic. Lucrurile au urmat astfel câteva săptămâni; se împliniseră deja 6 de când eram în temutul lăcaş, pe când într-o dimineață, la ora 9, Raphael intră la noi în turn. Părea înfierbântat, un fel de rătăcire i se vedea în priviri; s-a uitat la toate, ne-a aşezat pe rând în poziția preferată şi s-a oprit îndeosebi la Omphale. Mai multe minute în şir a studiat-o aşa cum stătea, s-a agitat surd, s-a apucat de una din fantasmele lui dar n-a făptuit nimic... apoi i-a spus să se ridice, a țintuit-o cu o privire aspră şi cu cruzimea zugrăvită pe chip apoi, în fine, i-a spus: „Ai slujit destul, societatea te reformează, eşti liberă; pregăteşte-te, vin să te iau chiar eu la căderea nopții". După ce zise asta, o mai examină odată cu aceeaşi înfățişare şi părăsi brusc camera.

Cum ieşi el, Omphale mi se zvârli în braţe:

— Ah, spuse ea plângând, iată clipa temută şi atât de dorită... ce voi face, doamne?

O liniştii după priceperea mea dar nu izbutii nicicum; făcu jurământ din tot sufletul să se folosească de orice mijloc pentru a ne elibera şi a-i da pe mâna legii pe aceşti trădători dacă va fi în stare s-o facă, iar felul în care îmi promise nu mă lăsă să mă îndoiesc nici o clipă că acest lucru, fie se va face, fie nu era de făptuit. Ziua se scurse ca de obicei, iar spre ora 6, Raphael urcă din nou.

— Hai, făcu deodată către Omphale, eşti gata?

— Da, părinte.

— Să mergem, să mergem repede.

— Îngăduiți-mi să-mi iau rămas bun de la tovarăşele mele.

— Lasă, n-are rost, eşti aşteptată, urmează-mă!

Ea întrebă apoi dacă trebuia să-şi ia bietele haine.

— Nimic, spuse Raphael, nu este totul al aşezământului? Nu mai ai nevoie de astea.

Apoi, dându-şi seama, ca şi cum ar fi spus prea mult:

— Poate boarfele astea nu-ți sunt de folos, ai să-ți faci altele, pe măsură şi cu care îți va sta mai bine.

Îl întrebai pe călugăr dacă aveam voie să o însoțesc pe Omphale măcar până la uşa aşezământului, dar el îmi întoarse o privire atât de aspră şi sălbatică, încât mă dădui înapoi de frică fără să mai cer nimic.

Nefericita noastră tovarăşă ieşi, întorcându-şi spre mine ochii plini de lacrimi şi de nelinişte; îndată ce ea plecă, ne lăsarăm toate trei cuprinse de suferința acestei despărțiri. După o jumătate de oră, Antonin veni să ne ia la masă; Raphael apăru aproape după o oră de când coborâsem, părea neliniştit, vorbea adesea în şoaptă cu ceilalți, dar cu toate acestea, totul se petrecu ca de obicei. Observai însă, aşa cum spusese şi Omphale, că ne-au trimis mult mai devreme în cameră, iar ei au băut mai mult decât obişnuiau; s-au mulțumit doar să-şi stârnească dorințele, fără a le înfăptui. Ce înțeles puteam să dau acestor amănunte pe care le reținusem fără să vreau, întrucât în asemenea situații bagi seama la toate? Cât despre învățăminte, n-am fost destul de deşteaptă să le trag, şi poate nici nu v-aş fi spus aceste amănunte dacă nu m-ar fi uimit din cale afară.

Patru zile am tot aşteptat veşti de la Omphale, acum încredințată că nu se va abate de la jurământul făcut, acum înfricoşate că, prin mijloace crude, i s-a luat orice cale de-a ne fi de folos; ne pierdusem orice speranță şi spaima ne fu şi mai mare. La a patra zi după plecarea

Omphalei, am fost duse la supeu, după cum ne venise rândul; mare ne fu surpriza când văzurăm o tovarăşă nouă intrând pe uşa dinafară în clipa când noi ne făceam apariția pe cea obişnuită.

— Iată, domnişoarelor, pe cea pe care societatea a ales-o întru înlocuirea ultimei plecate, ne spuse Raphael; fiți bune să vă purtați cu ea ca şi cu o soră, să-i îmblânziți soarta cu tot ce vă va fi în putere. Sophie, îmi spuse starețul, eşti cea mai vârstnică din grup, te ridic la rangul de decană; îți cunoşti îndatoririle, ai grijă să le îndeplineşti nesmintit.

Aş fi vrut să-l resping, dar neputând s-o fac, mereu obligată să-mi sacrific dorințele şi voința în fața acestor oameni josnici, mă înclinai şi făgăduii totul spre a-l vedea mulțumit...

Noii noastre tovarăşe i se desfăcură mantila şi voalul care-i acopereau bustul şi fața şi văzurăm o fată de 15 ani cu înfățişarea cea mai interesantă şi delicată; ochii, deşi plini de lacrimi, mi se părură superbi. Ea se uită cu grație către fiecare din noi şi pot spune că în viața mea n-am văzut privire mai mişcătoare; pletele, de un blond cenuşiu, îi fluturau pe umeri în bucle naturale, avea o gură proaspătă şi strălucitoare, un port nobil al capului şi ceva atât de seducător în ansamblu, că era cu neputință să o vezi fără să te simți atras de ea. Aflarăm îndată chiar de la ea — şi o spun aici pentru a nu mă împrăştia — că se numea Octavie, că era fiica unui mare negustor

din Lyon, că fusese educată la Paris şi că se întorcea cu guvernanta acasă, când au fost atacate într-o noapte, între Auxerre şi Vermenton, fusese răpită şi adusă aici, fără să mai ştie nimic despre trăsura cu care mergea sau despre femeia care o însoţea. Timp de o oră fusese închisă singură într-o cameră joasă şi era năpădită de disperare, când o luaseră şi o conduseseră la noi fără ca vreun călugăr să-i spună măcar o vorbă.

Cei patru dezmăţaţi, uluiţi o clipă de atâta farmec, nu fură în stare decât să o admire; puterea frumuseţii obligă la respect, cel mai corupt nelegiuit îi aduce în felul lui un omagiu pe care nu şi-l înăbuşă chiar fără remuşcări. Dar monştri cu care aveam de-a face nu s-au oprit prea mult la asemenea îndoieli.

— Hai, domnişoară, spune starețul, arată-ne, te rog, dacă restul farmecelor ţi se potriveşte cu cele pe care natura ţi le-a risipit cu atâta dărnicie pe faţă.

Şi cum frumoasa fată se turburase şi se înroşise fără să înţeleagă ce i se cerea, sălbaticul Antonin o înhaţă de o mână şi-i spuse, printre înjurături şi insulte prea neruşinate pentru a le putea repeta:

— Nu pricepi, mironosiţo, că ţi se spune să te dezbraci de îndată.

... Din nou plânsete, din nou proteste, dar Clement o ia în primire şi face să dispară într-o clipă tot ce ascunde

pudoarea acestei ființe interesante. Farmecele pe care bunacuviință le ascundea la Octavie nici n-ar fi putut răspunde mai bine celor pe care obiceiurile îi îngăduiau să le arate. Nicicând nu s-a văzut o piele mai albă, forme mai minunate; şi totuşi, atâta frăgezime, nevinovăție şi gingăşie avea să cadă pradă acestor barbari! S-ar fi zis că natura îi dăruise atâtea farmece doar pentru ca ei să i le poată ofili; făcură un cerc şi, aşa cum pățisem şi eu, îl parcurseră în toate felurile. Focosul Antonin nu are puterea de a rezista, atacă cu cruzime aceste farmece abia înmugurite şi tămâia fumegă la picioarele zeului... Raphael îşi dă seama că este momentul să se gândească la lucruri mai serioase; cum nu mai poate nici el aştepta, înşfacă victima, aşezând-o după dorințele sale; neavând încredere în ea, îl roagă pe Clement s-o țină. Octavie plânge, ei nici n-o aud; dezgustătorul italian scoate flăcări din priviri, stăpân pe locul ce-l va asalta, s-ar zice că nu studiază drumurile care duc la el decât pentru a înfrânge mai bine orice piedică; nici un artificiu, nici o pregătire. Cu toată diferența enormă între asediator şi rebelă, cel dintâi trece la atac; un strigăt înfiorător al victimei ne anunță înfrângerea. Nimic însă nu-l opreşte pe învingător; cu cât ea îi imploră mila, cu atât el o zdrobeşte cu mai multă sălbătăcie şi, ca şi mine, nefericita este înjosită, rămânând totuşi fecioară.

— Nicicând nu mi-am cules mai greu laurii, face Raphael aşezându-şi hainele, m-am temut ca pentru prima dată în viață, să nu ratez.

— O iau eu în primire, spuse Antonin, fără s-o lase să se ridice, mai sunt breşe în zid şi nu te-ai ocupat decât de una din ele.

Spunând asta, porni mândru la luptă şi într-o clipă, fu stăpânul locului; noi gemete se fac auzite...

— Domnul fie lăudat, spune oribilul monstru, m-aş fi îndoit de victorie dacă nu auzeam plânsul victimei, triumful n-are preț decât însoțit de lacrimi.

— De fapt, spune Jerome, înaintând cu o nuia în mână, n-aş mai mişca-o din această plăcută poziție, îmi uşurează planurile.

Se uită, atinge, palpează şi aerul răsună deodată la un şuierat înfricoşător. Această splendidă carnație îşi schimbă culoarea, tonuri de cel mai viu incarnat se amestecă cu albul strălucit de crin, dar ceea ce poate ar învioa o clipă dragostea dacă aceste apucături ar fi folosite cu moderație, devine acum o crimă împotriva legilor ei. Nimic nu-l opreşte pe necredinciosul călugăr, cu cât copila plânge mai tare, cu atât izbucneşte mai aprig răutatea regentului... Totul este tratat în acelaşi fel, nimic nu-i vrednic de iertare în ochii lui; în curând nu mai rămâne nici-o părticică din acest trup superb care să nu poarte urmele sălbăticiei lui şi, în fine, pe aceste resturi însângerate, respingătoarele sale plăceri îşi află liniştea.

— Voi fi cel mai blând dintre toți, spune Clement, luând-o în brațe şi sărutându-i cu neruşinare gura de coral... iată templul în care îmi voi oficia sacrificiul...

Noi sărutări pe această superbă gură, operă a lui Venus însăşi, îl aprind şi mai tare. O sileşte pe nenorocită la josniciile care îl încântă pe el şi fericitul loc al plăcerilor, cel mai blând adăpost al dragostei, este mânjit de orori.

Restul serii este asemănător cu ceea ce ştiți, doar că frumusețea, vârsta înduioşătoare a acestei tinere încă-i răscoleşte pe nelegiuiți, toate cruzimile sunt luate de la capăt şi abia saţietatea, mai curând decât mila, trimițând-o pe nenorocită în cameră, îi lasă în fine câteva ore din liniştea de care avea nevoie. Aş fi vrut s-o pot mângâia măcar în această primă noapte, dar fiind obligată să mi-o petrec cu Antonin, eu însămi aş fi avut nevoie de ajutor în starea în care m-am aflat. Avusesem nenorocul, nu să-i plac, cuvântul n-ar fi potrivit, ci să-i aprind acestui destrăbălat mai mult ca oricare alta infamele dorinți şi, de multă vreme, nu prea era săptămână în care să nu petrec 4—5 nopți la el în chilie.

A doua zi dimineață, când mă întorsei, o găsii pe noua tovarăşă plângând, îi spusei tot ce mi se spusese şi mie pentru a o linişti, fără a izbuti mai mult decât se izbutise cu mine. Nu este uşor să te împaci cu o schimbare atât de bruscă a sorții; tânăra avea, dealtfel, un suflet plin de credință, virtute, onoare şi simțire, iar starea ei îi apăru, din toate aceste cauze, şi mai crudă. Raphael, căruia îi

plăcuse foarte mult, petrecu mai multe nopți la rând cu ea şi, încetul cu încetul, făcu şi ea ca altele, se împăcă cu necazurile, la gândul că le va vedea într-o zi sfârşite. Omphale avusese dreptate să spună că vechimea nu avea nimic de-a face cu pensionarea, că asta o puteai căpăta, doar după toanele călugărilor sau dacă apăreau ceva cercetări, după 8 zile, la fel de bine ca şi după 20 de ani. Nu se împliniseră 6 săptămâni de când Octavie era cu noi, că Raphael şi veni să-i anunțe plecarea... Ne făcu aceleaşi promisiuni ca şi Omphale; ca şi ea însă, dispăru fără să ştim vreodată ce i se mai întâmplase...

Aproape o lună nu a sosit nimeni în loc. În vremea asta, am avut, ca şi Omphale, ocazia să mă conving că nu eram singurele fete care locuiau în acest aşezământ şi că fără îndoială în altă clădire se afla un număr egal. Omphale nu putuse decât să bănuiască, în timp ce o întâmplare mult mai convingătoare veni să mă întărească în aceste bănuieli. Iată cum s-a întâmplat: îmi petrecusem noaptea cu Raphael şi ieşeam de la el, după obicei, către ora 7 dimineața, pe când un frate, la fel de bătrân şi de dezgustător ca şi cel de la noi şi pe care nu-l mai văzusem, apăru deodată pe coridor cu o fată înaltă, de 18—20 ani, care mi se păru atât de frumoasă, că ar fi meritat pictată.

Raphael, care trebuia să mă conducă, se lăsă aşteptat; sosi tocmai când eram în dreptul fetei pe care fratele nu ştia unde s-o ascundă spre a o feri de privirile mele.

— Unde duci ființa asta, spuse starețul furios.

— La dumneavoastră, prea sfinte, făcu dezgustătorul curier, înălțimea voastră a uitat ce mi-a poruncit ieri seară?

— Ți-am spus la ora 9.

— La 7, monseniore, mi-ați spus că o vreți înainte de slujbă.

În tot timpul ăsta, eu mă uitam la această tovarăşă care mă privea şi ea cu aceeaşi uimire.

— Ei bine, nu contează, hotărâ Raphael, luându-mă înapoi în cameră şi chemând-o şi pe fată. Fii atentă, Sophie, spuse, după ce închise uşa şi îl lăsă pe frate să aştepte, fata asta ocupă, în alt turn, acelaşi post ca şi tine — este decană; nu este nici rău ca cele două decane să facă cunoştință şi pentru ca aceasta să fie mai deplină, vreau s-o vezi pe Mariane în pielea goală.

Această Mariane, fără nici o ruşine după părerea mea, se dezbrăcă imediat iar Raphael, poruncindu-mi să-i ațâț dorințele, o supuse sub ochii mei plăcerilor sale preferate.

— Iată ce voiam cu ea, spuse infamul de cum se potoli, este destul să petrec noaptea cu o fată, pentru ca dimineața să am nevoie de alta, nimic nu este mai fără sfârşit decât dorințele noastre, tot mai mult le este sacrificat şi încă mai mult te înfierbântă. Chiar dacă mereu e cam acelaşi lucru, neîncetat bănuieşti ispite noi şi, în clipa în care sațietatea îți stinge dorința față de una, tot atunci desfrâul ți-o aprinde pentru alta. Sunteți amândouă fete de

încredere, aşa că ţineţi-vă gura; du-te, Sophie, fratele te va însoţi, căci eu mai am o taină de înfăptuit cu tovarăşa ta.

Făgăduii să păstrez secretul aşa cum mi se ceruse, şi plecai, asigurată de-acum că nu eram singurele care slujeam plăcerile monstruoase ale acestor dezmăţaţi fără ruşine.

În timpul ăsta fu înlocuită şi Octavie: o ţărăncuţă de vreo 12 ani, proaspătă şi drăguţă dar care nu ajungea la valoarea ei, îi fu pusă în loc; înainte să se împlinească doi ani, ajunsese cea mai bătrână. Florette şi Cornelie plecară şi ele, jurând, ca şi Omphale, să-mi dea veşti şi, nereuşind mai mult ca nefericita de ea. Şi una şi cealaltă fuseseră înlocuite, Florette, de o fată din Dijon, de 15 ani, o bucălată care avea doar vârsta şi prospeţimea drept calităţi, Cornelie, de către o alta din Autun, de familie foarte bună şi de o frumuseţe deosebită. Aceasta din urmă, în vârstă de 16 ani, îmi răpise din fericire inima lui Antonin, când băgai de seamă că eram gata, odată stinsă pofta acestui deşănţat, să-mi pierd şi trecerea pe lângă ceilalţi. Neglijată de aceşti nenorociţi, am început să tremur pentru soarta mea; vedeam bine cum mi se anunţa retragerea despre care nu mă îndoiam că era o condamnare la moarte şi neliniştea mă cuprinse pentru o clipă! Spun o clipă! aşa nenorocită cum eram, puteam încă să ţin la viaţă, şi oare cea mai mare fericire care îmi putea veni nu era să o părăsesc? Gânduri ca acestea mă liniştiră şi mă făcură să-mi aştept soarta cu atâta resemnare încât nu mai făcui nimic spre a-mi recâştiga poziţia.

Suferințele mă strigau şi nu era o clipă în care să nu mi se reproşeze ceva, nu era o zi fără pedepse; mă rugai cerului şi începui să-mi aştept sentința. Eram poate chiar gata să o primesc, când mâna providenței, plictisită să mă mai chinuie tot în felul ăsta, mă smulse din această prăpastie pentru a mă arunca de îndată în alta. Dar să nu încurc ordinea întâmplărilor şi să vă povestesc mai întâi pe aceea care m-a eliberat, în fine, pe toate din mâinile josnicilor destrăbălați.

Trebuia ca înfricoşătoarele pilde ale răsplătirii viciului să fie sprijinite şi în această împrejurare, aşa cum vă zisem mereu, la orice schimbare din viață. Fusese sortit ca cei care mă chinuiseră, umiliseră, ținuseră în lanțuri să fie răsplătiți, chiar sub ochii mei, ca şi cum providența şi-ar fi pus în gând să-mi dovedească inutilitatea virtuții; lecție funestă dar care nu m-a îndreptat şi care, chiar de-ar fi să mai scap de sabia ce-mi stă deasupra capului, tot nu m-ar opri să fiu pentru totdeauna sclava divinității din inima mea.

Pe neaşteptate, într-o dimineață, Antonin intră în camera noastră şi ne anunță că preasfinția sa Raphael, rudă şi protejat al Sfântului părinte, tocmai fusese numit general al ordinului Sfântul Francisc.

— Iar eu, copii, ne spuse, trec la stăreția de la Lyon; doi călugări noi vor veni de îndată să ne înlocuiască în acest locaş, se poate să sosească chiar astăzi. Nu-i cunoaştem, tot atât de bine se poate să vă dea drumul sau să vă

păstreze, dar, oricare va fi soarta, vă sfătuiesc, pentru binele vostru şi pentru onoarea celor doi confraţi pe care-i lăsăm aici, să ascundeţi amănuntele purtării noastre şi să nu mărturisiţi decât ceea ce nu se poate ascunde.

O ştire atât de mângâietoare pentru noi nu ne permitea să-i refuzăm acestui călugăr ceea ce părea că-şi doreşte; i-am promis totul, iar nelegiuitul mai dori să-şi ia odată rămas bun de la toate patru. Întrezărirea unui sfârşit al suferinţelor te face să suporţi ultimele chinuri fără a te mai plânge; nu-i refuzarăm aşadar nimic şi el plecă, despărţindu-ne astfel pentru totdeauna. Ni se aduse masa ca de obicei; cam după 2 ore, părintele Clement intră în cameră cu doi venerabili călugări, şi ca vârstă, şi ca figură.

— Recunoaşteţi, părinte, spuse unul din ei lui Clement, recunoaşteţi că acest dezmăţ este cumplit şi că este de mirare că cerul l-a suportat atâta vreme.

Clement recunoscu totul, umilindu-se, ceru iertare, dat fiind că nici el, nici complicii lui, n-au inventat nimic şi că, şi unii şi alţii găsiseră totul în starea în care se şi dădea în primire; că persoanele se schimbau, dar până şi schimbarea o găsiseră orânduită în felul ăsta, aşa că nu făcuseră decât să păstreze obiceiurile înaintaşilor.

— Fie, spuse călugărul ce părea a fi noul stareţ şi care şi era într-adevăr, dar să desfiinţăm repede această destrăbălare, părinte, revoltătoare şi pentru mireni... vă închipuiţi ce înseamnă ea pentru clerici.

Apoi călugărul ne întrebă ce voiam să facem. Fiecare răspunse că, ar dori să se întoarcă, fie în ținutul, fie în familia sa.

— Aşa va fi, copilele mele, spuse el şi chiar vă voi da fiecăreia suma necesară pentru a ajunge acolo, dar va fi nevoie să plecați la două zile una după cealaltă, singure, pe jos şi să nu dezvăluiți niciodată ce s-a petrecut în acest lăcaş...

Am jurat că vom face aşa... dar călugărul nu s-a mulțumit cu jurămintele, ne-a cerut să mergem în sacristie; nimeni nu s-a împotrivit şi, acolo, ne-a pus să jurăm în fața altarului că vom ascunde pentru totdeauna ce s-a petrecut în mânăstire. Am făcut şi eu acelaşi lucru, iar, dacă azi îmi calc jurământul în fața dumneavoastră, este pentru că țin seama mai curând de spiritul, decât de litera jurământului cerut de acest bun părinte. Scopul său era să nu se facă nicicând vreo plângere şi sunt sigură, când vă povestesc aceste întâmplări, că nu va apărea din asta nimic supărător pentru ordinul acestor călugări. Tovarăşele mele plecară primele şi cum nu ne era îngăduit să ne dăm vreo întâlnire şi fuseserăm despărțite odată cu sosirea noului stareț, nu ne-am mai întâlnit. Cerând să merg la Grenoble, mi se dădură doi ludovici; îmi luai înapoi hainele pe care le aveam la sosire, regăsii cei 8 ludovici care îmi rămăseseră şi, mulțumită că scap pentru totdeauna de acest cumplit templu al biciului, că plec într-un fel

aşa blând şi neaşteptat, mă înfundai în pădure şi ajunsei pe drumul spre Auxerre, chiar în locul unda cotisem pentru a mă arunca singură în fântână, la exact trei ani după această prostie, adică la vârsta de 25 de ani fără câteva săptămâni.

Prima mea grijă a fost să cad în genunchi şi să-i cer din nou iertare lui Dumnezeu pentru greşelile fără ştiinţă pe care le făcusem. Mă rugai cu mult mai multă durere decât în faţa altarelor mânjite ale infamei case pe care o abandonasem cu atâta bucurie. Vai, lacrimi de jale îmi curseră din ochi: „Vai, când am părăsit odinioară drumul acesta eram pură, condusă de o credinţă, înşelată de moarte... şi în ce stare mă văd acum”!

Potolindu-mi cumva aceste gânduri negre cu bucuria de-a mă vedea liberă, îmi urmai drumul. Ca să nu vă mai plictisesc, doamnă, cu amănunte care mă tem să nu vă obosească răbdarea, mă voi opri dacă-mi daţi voie, numai la întâmplările din care am învăţat lucruri însemnate sau care încă mi-au mai schimbat cursul vieţii. După ce m-am odihnit câteva zile la Lyon, mi-am aruncat ochii pe un ziar din străinătate al femeii la care locuiam şi mare îmi fu surpriza să mai văd odată crima încoronată, să-l văd om de vază pe unul din vinovaţii autori ai durerilor mele.

Rodin, infamul care mă pedepsise atât de aspru de a-l fi împiedicat să facă o crimă, obligat să părăsească Franţa, făcând altele desigur, tocmai fusese numit, spunea foaia de

ştiri, primul medic al regelui Suediei, cu o leafă însemnată. „Să fie bogat, denaturatul, îmi spusei, să fie, dacă aşa vrea providența şi tu, ființă nenorocită, să suferi de una singură, să suferi fără să te plângi, de bine ce îți este scris ca necazurile şi peregrinările să fie cumplita răsplată a virtuții mele!

VIII

Plecai din Lyon după trei zile şi o luai pe drumul spre Tauphine, plină de speranța nebună că în această provincie m-ar aştepta un pic de noroc. Deabia ajunsei la 2 leghe de Lyon, călătorind pe jos, după obiceiul meu, cu o pereche de cămăşi şi două batiste în buzunar, când mă întâlnii cu o bătrână care mă rugă, plină de jale, să-i dau ceva de pomană. Miloasă din fire, neştiind bucurie mai mare pe lume ca cea de a dărui, mi-am scos imediat punga cu gândul să caut ceva mărunțiş de dat acestei femei. Josnica creatură însă, mult mai rapidă ca mine, cu toate că mi se păruse la început bătrână şi fără puteri, înşfăcă punga, mă trânti pe spate cu un pumn zdravăn în stomac şi, de îndată ce mă ridicai, o văzui tocmai la o sută de paşi depărtare, înconjurată de 4 derbedei care mă amenințau să nu îndrăznesc să mă apropii... „Oh, cerule! strigai cu durere, nu este oare cu putință să se nască în sufletul meu, un elan de bunătate, fără ca el să fie de îndată pedepsit prin suferințele cele mai crude de care am a mă teme pe lume”!

În clipa asta înfiorătoare, curajul era gata să mă părăsească de tot. Două căi groaznice mi se deschiseră în față; am vrut, fie să mă alătur hoților care mă jigniseră atât de crud, fie să mă întorc la Lyon şi să cad în desfrâu... Dumnezeu se îndură să nu mă lase să cad, chiar dacă speranța pe care mi-o aprinse din nou în suflet nu fu decât începutul unor necazuri şi mai mari, lui mulțumesc de a mă fi susținut. Lanțul nenorocirilor care mă îndreaptă astăzi către eşafod, deşi sunt nevinovată, nu mi-aduce decât moartea; alte căi mi-ar fi adus ruşinea, remuşcările, infamia iar pentru mine prima este mult mai puțin crudă decât restul.

IX

Îmi continuai drumul, hotărâtă ca la Vienne să vând puținele lucruri pe care le aveam şi să ajung la Grenoble. Mergeam abătută pe când, la un sfert de leghe de acel orăşel, am zărit pe câmp în dreapta drumului, cum doi bărbați călare zdrobeau între copitele cailor, pe un al treilea şi, după ce l-a lăsat ca şi mort, au fugit mâncând pământul...

Vederea acestui lucru m-a tulburat până la lacrimi...

— Vai, îmi spusei, iată un nefericit încă mai de plâns decât mine; eu mai am măcar sănătate şi putere, îmi pot

câştiga pâinea, în timp ce el, dacă nu-i bogat ci în aceeaşi stare ca mine, iată-l şi rămas schilod pe tot restul vieții şi ce o să se aleagă de el!

Oricât de mult ar fi trebuit să mă apăr de aceste sentimente de compasiune, oricât de crud fusesem pedepsită din cauza lor, nu mă putui abține de a mă lăsa cuprinsă de ele. Mă apropiai de muribund, şi, având un pic alcool tare la mine, îi dădui să miroase. De cum a deschis ochii către lumină, primele gesturi au fost de recunoştință şi asta m-a făcut să continui îngrijirile: mi-am sfâşiat o cămaşă pentru a-l pansa, unul din ultimele lucruri pe care le mai aveam la viața mea l-am făcut bucăți pentru omul ăsta, i-am oprit sângele care curgea din câteva răni, i-am dat să bea din mica rezervă de vin pe care o aveam într-o sticlă ca să mă încurajez la mers în clipele de oboseală, restul l-am folosit ca să-i tamponez vânătăile. În fine, nenorocitul şi-a regăsit puterea şi curajul; deşi călătorind pe jos şi într-o ținută uşoară, nu părea prea sărac, avea câteva lucruri de preț, inele, un ceas şi alte bijuterii, stricate însă de pe urma întâmplării.

De îndată ce a putut vorbi, m-a întrebat cine este îngerul binefăcător care l-a ajutat şi ce poate face pentru a-şi arăta recunoştința. Fiind încă destul de prostuță pentru a crede că un suflet obligat de recunoştință trebuia să-mi fie ataşat pentru totdeauna, mi se păru că mă puteam bucura în linişte de blânda plăcere de a-mi împărtăşi suferințele celui pe care l-am uşurat de ale sale şi i-am povestit toate peripețiile. Le-a ascultat curios şi, de îndată

ce am terminat cu ultima nenorocire din care îşi putu da seama de neagra mizerie în care mă aflam, rosti:

— Ce fericit sunt că pot măcar să te răsplătesc pentru ceea ce ai făcut pentru mine! Mă numesc Dalville, urmă acest aventurier, şi am un castel frumos în munți, la 15 leghe de aici; îți ofer un adăpost dacă vrei să mă urmezi şi pentru ca asta să nu te jignească, îți explic imediat la ce mă poți ajuta. Sunt însurat, soția mea are trebuință pe lângă ea de o femeie de încredere; tocmai am dat pe una afară şi îi poți lua locul.

Mulțumii cu smerenie protectorului meu şi îl întrebai prin ce întâmplare un om aşa cum arăta el se încumetase să călătorească fără servitor şi să se expună, aşa cum se şi întâmplase, atacurilor de drumul mare.

— Fiind puțin cam plin, dar tânăr şi viguros, de multă vreme am obiceiul, spuse Dalville să merg în felul ăsta până la Vienne; şi punga şi sănătatea au de câştigat. Asta nu înseamnă însă că aş fi în situația să-mi reduc cheltuielile căci, mulțumesc lui Dumnezeu, sunt bogat şi vei avea de îndată dovada, dacă ai bunăvoința să vii la mine. Cei doi cu care ai văzut că am avut de-a face sunt doi nobili scăpătați din cantonul meu, care n-au altă avere decât numele. Unul este în garda regelui, celălalt jandarm, adică doi escroci; am câştigat de la ei o sută de ludovici săptămâna trecută, într-un cazinou din Vienne. Neavând asupra lor, la un loc, decât abia a 30-a parte, m-am mulțumit cu cuvântul de onoare; azi i-am întâlnit, le-am cerut ce-mi datorau şi ai văzut cum mi-au plătit.

Îl compătimii pe cinstitul gentilom de îndoitul ghinion căruia îi căzuse pradă şi în timpul ăsta mă îndemnă să pornim la drum:

— Mă simt ceva mai bine datorită îngrijirilor tale, spuse Dalville, vine noaptea, hai să ajungem măcar până la un han la vreo 2 leghe de aici, de unde, cu caii pe care-i vom lua mâine dimineață, bănuiesc că vom putea ajunge la mine până în seară.

Întru totul hotărâtă să mă folosesc de ajutorul pe care cerul părea că mi l-a trimis, îl ajutai pe Dalville să-şi reia drumul, îl sprijinii la mers şi, părăsind cu desăvârşire orice drum cunoscut, înaintarăm pe nişte cărări, drept către Alpi. La aproape 2 leghe, am găsit într-adevăr hanul de care pomenise şi am luat masa împreună, vorbind vesel şi sincer.

După masă, m-a dat în grija stăpânei hanului, care m-a primit în camera ei, iar a două zi, călare pe două măgărițe de închiriat pe care le urma la pas o slugă de la han, am ajuns la marginea provinciei Dauphine, îndreptându-ne într-una spre munte. Dalville, simțindu-se slăbit, nu putu face drumul până la capăt şi asta nu m-a supărat nici pe mine, care, neobişnuită să merg pe asemenea cărări, sufeream destul de mult. Ne-am oprit la Virieu, unde am fost tratată cu aceeaşi grijă şi atenție de către călăuza mea şi a doua zi continuarăm drumul. Către ora 4 după amiaza, am ajuns la poalele munților; acolo drumul era prea pieptiş şi Dalville i-a poruncit însoțitorului să nu mă

lase singură, temându-se de vreun accident pe când ne înşiruiserăm în defileu. Vreo 4 leghe ne-am tot învârtit şi am urcat într-una; eram atât de departe de orice drum sau adăpost omenesc, încât aş fi spus că mă aflu la capătul lumii. Mă cuprinsese, fără să vreau, o uşoară nelinişte. Rătăcind printre stânci de neatins, mi-am adus aminte de ascunzişurile pădurii care înconjura mânăstirea Sainte Marie des Bois şi teama, repulsia pe care o căpătasem pentru locurile singuratice mă făcu să tremur şi aici.

Zărirăm într-un târziu un castel agăţat la marginea unei prăpăstii înfricoşătoare şi care, părând suspendat de vârful unei stânci abrupte, te făcea să te gândeşti mai curând la locuinţa unor strigoi decât la aceea a unor oameni de lume. Puteam zări castelul, însă nici un drum nu părea să ducă la el; cel pe care îl urmam, folosit doar de capre, plin de pietre peste tot, mergea totuşi acolo dar după ocoluri nesfârşite.

— Asta este casa mea, spuse Dalville, de îndată ce îşi dădu seama că văzusem castelul, iar când îi împărtăşii uimirea că locuieşte într-o asemenea singurătate, îmi răspunse destul de repezit, că fiecare locuieşte unde poate.

Tonul mă uimi şi mă înspăimântă; când eşti nenorocit nu-ţi scapă nimic, o inflexiune mai mult sau mai puţin accentuată a celor de care depinzi îţi înăbuşă sau îţi redă speranţa; totuşi, cum nu mai puteam da înapoi, mă prefăcui că nu observ.

Într-un sfârşit, tot învârtindu-ne în jurul anticei ruine, ea ne apăru dintr-o dată în faţă; Dalville, dându-se jos de pe măgăriţă şi spunându-mi să fac şi eu la fel, le-a dat înapoi valetului, i-a plătit şi i-a poruncit să se întoarcă — altă ceremonie care mi-a căzut foarte prost. Dalville mi-a observat tulburarea şi mi-a spus, pe când mergeam pe jos spre locuinţă:

— Ce ai, Sophie, nu ai părăsit Franţa, castelul este la frontiera provinciei Dauphine dar tot de ea ţine.

— O fi, domnule, i-am răspuns, dar cum a putut să vă vină în minte să vă aşezaţi într-o asemenea vizuină?

— Oh, vizuină nu, spuse Dalville privindu-mă pieziş pe măsură ce înaintam. Nu este chiar o vizuină, copilo, dar nici locuinţa unor oameni cu totul cinstiţi.

— Ah, domnule, spusei, mă faceţi să tremur, unde mă duceţi dară?

— Te duc să slujeşti la nişte falsificatori de bani, curviştino... îmi spuse Dalville, apucându-mă de braţ şi obligându-mă să trec peste o punte mobilă care a fost coborâtă la venirea noastră şi ridicată imediat după aceea. Iată-te, adăugă el decum intrarăm în curte; vezi puţul ăsta? continuă, arătându-mi o cisternă mare şi adâncă, lângă poartă, a cărei roată cu care se vărsa apa într-un rezervor, era mişcată de două femei goale în lanţuri. Iată-ţi tovarăşele şi iată ce muncă ai de făcut; după ce munceşti

12 ore pe zi la învârtitul roții, vei fi, ca şi ele, bătută bine, ca la carte, de câte ori te vei lăsa pe tânjală, ți se vor da 6 uncii de pâine neagră şi o mâncare de fasole pe zi. Cât despre libertate, ia-ți gândul, nu vei mai vedea cerul; de îndată ce vei muri, vei fi aruncată în gaura asta pe care o vezi lângă puț, pe deasupra altor 30—40 care se află înăuntru.

— Cerule drept, domnule, mă minunai aruncându-mă la picioarele lui Dalville, îndurați-vă să vă amintiți că v-am salvat viața, că, mişcat o clipă de recunoştință, se părea că-mi oferiți fericirea şi că nu trebuia să mă aştept la aşa ceva.

— Şi ce nu înțelegi, rogu-mă, prin acest sentiment de recunoştință pe care îți imaginez că mă ții legat, spuse Dalville, cugetă mai bine, plăpândă creatură, ce ai făcut când mi-ai sărit în ajutor? Având de ales între a-ți urma drumul şi a veni la mine, tu ai ales ultima cale, aşa cum te îndemna inima ta... Te dedai aşadar la o desfătare? De unde dracu pretinzi că sunt obligat să te despăgubesc pentru plăcerile pe care singură ți le-ai dăruit şi cum de ți-a venit în cap că un om ca mine, care se scaldă în bani şi în belşug, un om care, având un venit de mai mult de 1 milion, este gata să se mute la Veneția ca să se bucure în voie de el, s-ar coborâ să-i fie îndatorat cu ceva unei nenorocite ca tine? Şi dacă mi-ai redat viața, tot nu-ți datorez nimic, de bine ce nu te-ai îngrijit decât de tine. La muncă, slugă, la muncă! Învață că civilizația, tulburând legile naturii, nu i-a luat acesteia şi drepturile; ea a creat

de la început fiinţe tari şi fiinţe slabe, cu gândul că cele din urmă să fie întotdeauna în slujba celor dintâi, aşa precum este mielul faţă de leu, insecta faţă de elefant; îndemânarea şi inteligenţa omului au schimbat locul indivizilor; rangul n-a mai fost hotărât prin forţa fizică, ci prin acea pe care omul a dobândit-o prin bogăţie. Cel mai bogat ajunge cel mai puternic, cel mai sărac devine cel mai slab, dar în afara motivelor pe care se bazează puterea, întâietatea celui puternic faţă de cel slab a fost mereu în legile naturii, căreia îi este totuna dacă lanţul cu care este legat cel slab este ţinut de cel bogat sau de cel tare şi dacă acest lanţ îl zdrobeşte pe cel slab, sau pe cel sărac. Iar aceste sentimente de recunoştinţă pe care le cer, Sophie, natura nu le cunoaşte, în legile ei n-a fost scris niciodată că plăcerea pe care şi-o procură cineva când dă un ajutor devine un motiv pentru cel care a primit ajutorul să se lepede de drepturile sale asupra celui dintâi. Vezi cumva la animalele care ne servesc de exemplu, aceste sentimente de care te agăţi? Dacă eu te supun prin bogăţie şi prin forţă este firesc să mă lepăd de aceste drepturi, fie pentru că te-ai slujit pe tine, fie pentru că interesul tău ţi-a poruncit să te răscumperi ajutându-mă? Chiar dacă ajutorul ar fi dat de la egal la egal, niciodată orgoliul unui suflet ales nu se va lăsa jignit de recunoştinţă. Cel care primeşte de la altul nu este oare totdeauna umilit şi această umilinţă pe care o încearcă nu-l răsplăteşte destul pe celălalt de ajutorul pe care l-a dat? Nu este o plăcere pentru orgoliu că se ridică deasupra semenului său, mai ai nevoie şi de o alta, iar dacă ajutorul

care umileşte orgoliul celui care-l primeşte devine pentru acesta o povară, cu ce drept să-l sileşti să o poarte? De ce trebuie să consimt să mă las umilit de fiecare dată când întâlnesc privirile celui care mă ajută? Ingratitudinea, în loc de a fi un viciu, este deci virtutea sufletelor mândre, tot aşa cum binefacerea este cu siguranță cea a sufletelor slabe; sluga i-o predică stăpânului pentru că are nevoie de ea, dar acesta, călăuzit de pasiunile sale şi de natură, nu trebuie să se îndrepte decât spre ceea ce îi este folositor sau îl linguşeşte. Să ajuți cât vrei, dacă găseşti în asta o bucurie, dar să nu ceri nimic dacă te-ai bucurat.

La aceste cuvinte, la care Dalville nu mi-a lăsat timp să răspund, doi valeți m-au înhățat la ordinul lui, m-au despuiat şi m-au înlănțuit lângă cele două tovarăşe pe care am fost obligată să le ajut chiar din prima seară, fără măcar să mă pot odihni după oboseala drumului. Nu trecuse nici un sfert de oră de când mă chinuiam la îngrozitoarea roată, când toată banda de falsificatori, care îşi încheiase ziua de lucru, veni în jurul meu pentru a mă privi, cu şeful în frunte. Îmi aruncară cu toții insulte şi ocări despre semnul umilitor pe care-l purtam fără vină pe bietul meu corp; veniră aproape şi mă pipăiră cu răutate peste tot, făcând un fel de examen a tot ceea ce le arătam fără voia mea, presărat cu glume muşcătoare. După întâmplarea asta dureroasă se dădură puțin înapoi, iar Dalville, apucând un bici lung, agățat în apropiere, îmi plesni 5 sau 6 lovituri când cu o mână, când cu alta, peste tot corpul.

— Iată cum vei fi tratată, împuțito, spuse pe când mă lovea, de data asta nu ți-am făcut-o pentru că ai greşit cu ceva, ci numai ca să-ți arăt ce pățesc cele care cad în greşeală. Fiecare lovitură îmi smulgea pielea şi niciodată nu simțisem dureri atât de mari, nici din mâinile lui de Bressac, nici din cele ale sălbaticilor călugări, aşa că începui să țip cât mă ținea gura, zbătându-mă în lanțuri. Frământările şi urletele îi făceau să râdă batjocoritor pe monştrii care mă priveau şi am avut trista ocazie să aflu că, dacă se află bărbați pe care răzbunarea sau plăcerile josnice îi pot conduce să se bucure de durerea altora, se mai află şi ființe croite destul de sălbatic pentru a gusta aceleaşi farmece fără alt motiv decât plăcerea orgoliului sau curiozitatea cea mai bolnavă. Înseamnă că omul este rău de la natură, tot la fel în delirul patimilor ca şi atunci când ele sunt amorțite şi, în toate împrejurările, durerile semenului pot să-l conducă la cele mai scârboase plăceri.

Trei vizuini întunecoase, despărțite între ele şi închise ca nişte cuşti, erau săpate în jurul puțului; unul dintre argații care mă legaseră mi-o arătă pe a mea şi mă băgai acolo după ce primisem de la el porția de apă, de fasole şi de pâine care mi se cuvenea. În sfârşit, acolo am putut să mă gândesc în linişte la groaznica mea situație. Se poate oare să se afle oameni atât de sălbatici încât să înăbuşe în ei simțul recunoştinței, această virtute în care eu m-aş afunda cu atâta bucurie dacă vreodată un suflet cinstit m-ar face s-o încerc? Cum se poate ca oamenii să n-o simtă,deloc, iar cel care o înăbuşă cu atâta câinoşenie poate fi altceva decât un monstru?

Asemenea gânduri mă chinuiau, țesute cu lacrimi, când deodată uşa bordeiului se deschise; era Dalville. Fără să vorbească, fără o vorbă măcar, aşează pe pământ lumânarea cu care-şi deschisese drumul şi se aruncă asupra mea ca o fiară sălbatică, mă supuse poftelor sale, răspunzând cu lovituri la împotrivirile pe care le încercam, neluând în seamă vorbele pe care voiam să le spun; îşi află repede mulțumirea şi, luându-şi lumânarea, ieşi încuind uşa.

Ei bine, se poate duce umilirea mai departe decât atât şi care ar putea fi deosebirea între un asemenea om şi cel mai sălbatic animal din pădure? În timpul ăsta se ridică şi soarele, fără ca eu să fi gustat măcar o clipă de odihnă, vizuinile sunt descuiate iarăşi, mi se pun lanțurile şi o luăm de la capăt cu trista pedeapsă. Tovarăşele mele sunt două fete de 25—30 de ani, care, deşi înjosite de mizerie şi strâmbate de prea multă muncă, mai lasă să se vadă câte o urmă de frumusețe; au corpuri frumoase şi bine făcute iar una mai are încă un păr superb. Dintr-o discuție înlăcrimată am aflat că şi una şi alta au fost, la timpul lor, amantele lui Dalville, una la Lyon, alta la Grenoble; pe amândouă le-a adus în acest ascunziş cumplit unde, câțiva ani le mai ținuse pe lângă el, iar apoi, ca răsplată pentru plăcerile dăruite, le-a condamnat la această muncă umilitoare. Tot de la ele am aflat că şi acum mai are o amantă foarte frumoasă dar care, mai norocoasă decât ele, îl va însoți fără îndoială la Veneția, unde se pregăteşte să plece, dacă şi sumele importante strecurate ultima dată în Spania îi vor aduce scrisorile de schimb pentru

Italia. Niciodată nu-şi purta banii cu el şi nici pe aceştia nu se apucase să-i trimită la Veneția ci, ca întotdeauna, strecurase, prin complici, monezile false în altă țară decât cea în care se gândise să locuiască, iar în felul ăsta, avea să poarte asupra lui, acolo unde va sta numai bancnote din acea țară — maşinația neputând fi descoperită şi averea fiindu-i în afară de orice îndoială.

Numai că, într-o clipă, toate astea puteau fi date pe față, iar retragerea pe care o plănuia ținea întrutotul de cel din urmă şiretlic în care îşi băgase cea mai mare parte a averii; dacă piaştri şi ludovicii falşi aveau să-i fie primiți la Cadix şi de acolo avea să obțină în schimb bancnote pentru Veneția, îşi lua de o grijă pentru tot restul zilelor; dacă falsul era dat pe față, putea fi denunțat şi spânzurat aşa cum merita.

„Vai de mine, îmi spusei în sinea mea, când aflai aceste amănunte, providența va fi dreaptă măcar odată, nu va îngădui ca un asemenea monstru să izbutească şi toate trei vom fi răzbunate”.

Către prânz, ni se lăsau două ore de odihnă pe care le foloseam ca să mâncăm şi să ne tragem puțin sufletul în „camerele” noastre. La ora două, eram din nou înlănțuite şi puse la împins roata până noaptea târziu, fără să fim lăsate vreodată în castel. Motivul pentru care eram ținute în pielea goală 5 luni pe an erau căldurile de neîndurat în timpul muncii istovitoare şi, pe lângă asta, aşa cum mă încredințară tovarăşele mele, voia să fim mai la îndemâna

loviturilor pe care sălbaticul stăpân ni le dădea din când în când. În timpul iernii, primeam un pantalon şi o jiletcă strânsă pe corp, îmbrăcăminte care fiind mulată în întregime, ne lăsa fără nici o greutate nenorocitele trupuri pradă loviturilor călăului.

Dalville nu mai apăru în prima zi, dar spre miezul nopții făcu acelaşi lucru ca şi în ajun. Încercai să folosesc momentul pentru a-l implora să-mi îmblânzească soarta.

— Şi pe ce bază? zise sălbaticul, nu cumva pentru că am chef să-mi fac o toană cu tine? Ți-am căzut eu în genunchi ca să-mi acorzi vreo favoare şi să-ți dau în schimb vreo despăgubire? Nu-ți cer nimic... pun mâna şi iau şi nu înțeleg de ce, din folosirea unui drept pe care-l am asupra ta, ar decurge că trebuie să mă abțin de a mai profita şi de altul. În ceea ce fac eu nu se află dragoste, inima mea n-a cunoscut nicicând acest sentiment. Eu mă folosesc de femeie de nevoie, aşa cum mă folosesc de un anume pas pentru alt scop, fără să-i dărui vreodată acestei ființe, supusă mie prin bani sau forță, nici cinstire, nici iubire. N-am îndatoriri decât față de mine pentru ceea ce iau, iar de la ea neaşteptând decât supunere, nu văd cu ce aş fi obligat după asta să-i dărui vreun semn de mulțumire. Asta ar fi precum un hoț care smulge punga unuia în pădure fiindcă e mai tare ca el şi după aceea îi este dator cu ceva în schimbul răului pe care i l-a făcut. Aşa este şi cu înjosirea unei femei, pot să ai motiv s-o mai înjoseşti odată, nicicum s-o despăgubeşti pentru ceea ce i-ai făcut.

Spunând acestea, Dalville, care îşi liniştise între timp poftele, plecă în grabă, lăsându-mă pradă noilor gânduri, despre care vă închipuiți că nu-i erau deloc prielnice. Pe seară, veni să ne vadă la muncă şi, părându-i-se că în ziua aceea nu scosesem apă cât de obicei, puse mâna pe biciul şfichiuitor şi ne însângeră pe toate trei deopotrivă; cu toate astea, nu se sfii noaptea să se poarte cu mine cum făcuse mai nainte. Îi arătai lui Dalville rănile cu care mă acoperise, îndrăznind să-i mai amintesc de vremea când îmi sfâşiasem cămaşa pentru a i le pansa pe ale lui şi, cu toate acestea, îşi află plăcerea fără să-mi răspundă decât cu o mulțime de palme, amestecate cu diferite înjurături şi mă părăsi ca de obicei, îndată ce-şi terminase treaba. Povestea asta ținu aproape o lună, după care călăul mă cruță cel puțin de jignirea cumplită de a-l lăsa să pună stăpânire pe ceea ce merita atât de puțin. În afară de asta, viața mea rămăsese aceeaşi, nu aveam parte nici de mai multă blândețe nici de mai puține torturi!

Trecuse un an întreg în starea asta lipsită de orice milă când, în sfârşit, se răspândi printre cei ai casei zvonul precum că situația lui Dalville era salvată, că primise cantitatea imensă de hârtii la care nădăjduise pentru Veneția, ba chiar, pe deasupra i se mai cereau câteva milioane de bani falşi pentru care avea să i se transfere valoarea în hârtii tot acolo, după voia sa. Nelegiuitul nici n-ar fi putut da o lovitură mai strălucită şi mai neaşteptată; avea să plece cu un venit de mai mult de un milion, fără

să mai socotim pe cel la care trăgea nădejde. Asta era noua pildă pe care mi-o pregătise providența, ăsta era felul în care voia să mă mai încredințeze odată că prosperitatea era făcută pentru crimă şi ghinionul pentru virtute.

Dalville se pregăti de plecare şi, în ajun, veni la mine, pe la miezul nopții, aşa cum nu i se mai întâmplase de multă vreme; îmi spuse cu gura lui despre avere şi despre plecare. Mă aruncai la picioarele sale şi-l conjurai cu cele mai vii rugăminți să-mi redea libertatea şi câți bani va crede el ca să ajung la Grenoble.

— La Grenoble ai să mă denunți.

— Ei bine, domnule, îi spusei, udându-i genunchii cu lacrimi, vă jur să nici nu pun piciorul acolo; ba, mai mult, pentru a fi sigur, îndurați-vă să mă duceți până la Veneția; poate că acolo nu voi întâlni inimi aşa de împietrite ca în țara mea şi odată ajunsă acolo, vă jur pe tot ce am mai sfânt să nu vă mai tulbur niciodată.

— N-am de gând să dau nici un ajutor şi nici un ban, răspunse cu asprime acest ticălos nemaiîntâlnit, tot ce se numeşte pomană sau milă este un lucru atât de dezgustător pentru firea mea, încât, de aş fi de trei ori mai plin de bani decât sunt, şi tot n-aş consimți să dau o jumătate de dinar unui nenorocit; principiile mele despre asta sunt făcute odată pentru totdeauna şi nu mă voi depărta de ele. Cel sărac este trecut în regulile firii; făcând ca

oamenii să nu aibă cu toții aceleaşi puteri, ea şi-a arătat dorința ca această deosebire să fie păstrată cu toate schimbările pe care civilizația le-ar putea aduce. Cel sărac îl înlocuieşte pe cel slab, ți-am mai spus-o, să-l ajuți înseamnă să încalci ordinea stabilită, să te opui naturii, să răstorni balanța pe care se sprijină cele mai sublime construcții ale ei. Înseamnă să participi la o egalitate periculoasă pentru societate, să încurajezi nepăsarea şi trândăvia, să-l înveți pe sărăntoc să fure de la cel bogat, dacă cumva acesta va refuza vreodată să-i dea de pomană — şi asta din cauză că sărăntocul va fi luat obiceiul să capete ajutor fără să muncească.

— Oh, domnule, ce principii aspre! Ați vorbi la fel dacă n-ați fi fost dintotdeauna bogat?

— Nici n-am fost dintotdeauna bogat dar am ştiut să-mi conduc soarta, am ştiut să calc în picioare această fantomă a virtuții care nu duce decât la ştreang sau la spital, am ştiut să văd la timp că religia, binefacerea şi omenia, ajung să fie cele mai sigure piedici în calea spre avere şi mi-am clădit-o pe a mea pe ruinele prejudecăților oamenilor. Bătându-mi joc de legile sfinte şi de cele omeneşti, sacrificându-l totdeauna pe cel slab când mi-a stat în cale, înşelând buna credință şi încrederea celorlalți, ruinându-l pe cel sărac şi furând de la cel bogat, am izbutit să ajung în templul greu de atins al divinității la care mă închinam. De ce nu ai făcut ca mine? Ai avut averea în mâna ta, oare

himera virtuții pe care ai ales-o te-a răsplătit pentru tot ce i-ai sacrificat? Nu mai ai timp nenorocito, nu mai ai timp; plânge-ți greşelile, suferă şi încearcă să afli, dacă poți, în mijlocul fantomelor la care te închini, ceea ce ai pierdut din cauza naivității tale prosteşti.

Spunând aceste vorbe nemiloase, Dalville se aruncă asupra mea... numai că îmi făcea aşa o silă, cugetările sale înfiorătoare îmi insuflau atâta ură, încât îl respinsei cu asprime; a vrut să folosească forța, n-a izbutit, s-a răscumpărat prin cruzimi, m-a zdrobit cu pumni însă n-a triumfat; focul i s-a stins fără izbândă şi lacrimile risipite ale neruşinatului m-au răzbunat în fine de jigniri.

A doua zi, înainte de a pleca, nenorocitul ne mai înfățişă încă odată cruzimea şi sălbăticia care nu-şi află asemănarea nici în analele unora ca Andronicus, Nero, Venceslas sau Tiberiu. Toată lumea ştia că amanta va pleca cu el, îi şi comandase gătelile potrivite dar, în clipa când să se urce pe cal, o conduce spre noi:

— Iată-ți locul, creatură josnică, îi spuse, poruncindu-i să se dezbrace, țin ca prietenii să-şi amintească de mine şi le las drept garanție femeia de care mă cred ei îndrăgostit. Dar cum aici nu-i nevoie decât de trei... şi cum plec la un drum periculos la care armele îmi sunt de trebuință, am să-mi încerc pistoalele pe una din voi.

Spunând asta, trage piedica la un pistol, îl îndreaptă pe rând către fiecare din cele trei care trăgeam la roată şi spune, în sfârşit, către una din fostele amante, zburându-i creierii:

— Du-te să duci veşti de la mine pe lumea cealaltă, du-te să-i spui lui dracu că Dalville, cel mai bogat dintre nelegiuiții de pe pământ, este cel care-şi bate joc cu cea mai mare neruşinare şi de mâna cerului şi de a sa.

Nefericita, care nu muri imediat, se mai zbătu multă vreme în lanțuri, spectacol înfricoşător, pe care neruşinatul îl admiră cu încântare. Puse să fie scoasă de acolo, pentru a fi înlocuită cu amanta sa, pofti s-o vadă pe aceasta trăgând la roată de trei-patru ori, îi dădu cu mâna lui o duzină de bice şi, abia după ce termină aceste cruzimi, respingătorul om urcă pe cal, însoțit de doi valeți şi dispăru pentru totdeauna din ochii noştri.

Chiar a doua zi după plecarea lui Dalville se schimbă totul; cel care-i luase locul, un om blând şi înțelept, ne eliberă pe loc.

— Asta nu este o muncă pentru sexul slab şi plăpând, ne spuse cu bunătate, această maşinărie trebuie învârtită de animale. Meseria noastră este destul de vinovată ca să nu mai jignim ființa supremă prin cruzimi gratuite.

Ne rândui în castel, o repuse fără nici un fel de plată pe amanta lui Dalville în toate drepturile pe care le avea în

casă, iar tovarăşei mele şi mie ne dădu de lucru în atelier, la decuparea monezilor, muncă mult mai puțin obositoare, fără îndoială, şi de care am fost cel puțin răsplătite prin camere bune şi o hrană minunată. După două săptămâni, urmaşul lui Dalville, Roland pe numele său, ne aduse vestea sosirii cu bine la Veneția a confratelui său; se instalase acolo, ajunsese bogat şi se bucura de cea mai mare prosperitate la care ar fi putut nădăjdui.

Nici pe departe însă, soarta urmaşului său n-a fost asemănătoare; nefericitul Roland era cinstit şi asta este mai mult decât se cere pentru a fi pe dată zdrobit. Într-o zi, pe când la castel totul era liniştit, pe când sub porunca acestui stăpân bun munca, deşi păcătoasă, se făcea uşor şi cu plăcere, zidurile fură încercuite şi, cum podețul nu era lăsat, şanțurile fură luate cu asalt iar casa, invadată de mai mult de 100 de gardieni înainte ca oamenii noştri să aibă timp să-şi pregătească apărarea. A trebuit să ne predăm, am fost cu toții înlănțuiți ca nişte animale, legați de cai şi mânați la Grenoble. Oh, cerule, îmi spusei, ajungând acolo, iată aşadar oraşul în care avusesem nebunia să cred că avea să se nască pentru mine fericirea! Procesul falsificatorilor de bani fu judecat de îndată şi toți am fost condamnați la spânzurătoare. Când au mai văzut şi semnul pe care-l purtam, aproape nu şi-au mai dat silința să mă judece şi aveam să fiu condamnată ca şi ceilalți.

Am încercat, totuşi, să câştig mila unui binecunoscut magistrat, fala tribunalului, judecător integru, cetățean stimat, gânditor luminat, căruia binefacerile şi omenia îi vor dăltui numele cunoscut şi demn de respect în templul Memoriei. Mă ascultă... ba chiar mai mult, încredințat de cinstea mea şi de adevărul asupra nenorocirilor mele, avu bunătatea să lăcrimeze pe când mă mângâia. Oh, suflet mare, îți datorez omagiul meu, îngăduie inimii mele să ți-l aducă, recunoştința din partea unei nefericite nu va fi pentru tine o plată, iar tributul pe care ți-l dăruieşte, lăudându-ți inima bună, va rămâne veşnic pentru ea cea mai dulce bucurie. Domnul S. deveni el însuşi avocatul meu, plângerile îmi fură ascultate, gemetele mele ajunseră până la suflete, lacrimile îmi curseră asupra unor inimi care nu se arătară de bronz şi pe care generozitatea sa le deschise înspre mine. Depozițiile generale ale criminalilor ce aveau să fie executați fură de folos zelului celui care acceptase să se îngrijească de mine. Am fost declarată sedusă şi nevinovată, iertată şi descărcată întrutotul de învinovățire, dându-mi-se libertatea să fac ce voi dori.

Protectorul meu adăugă la aceste ajutoare pe cel de a organiza o subscripție ce îmi aduse aproape de 100 de pistoli; în fine, întrezăream fericirea, presentimentele păreau să se înfăptuiască şi mă credeam la capătul suferințelor, când, providența hotărâ să-mi dovedească ce mult mai era până acolo.

X

La ieşirea din închisoare, îmi alesesem adăpost într-un han în faţa podului peste Isere, unde fusesem încredinţată că sunt condiţii bune; aveam de gând, după sfatul domnului S., să rămân acolo câtva timp şi să-mi caut o slujbă în oraş sau, dacă nu izbuteam, să mă întorc la Lyon cu scrisorile de recomandare pe care avea bunăvoinţa să mi le dea. Luam masa la acest han, ceea ce se numeşte meniu fix, pe când observai, a doua zi, că eram cercetată cu grijă de o femeie voinică şi foarte bine îmbrăcată, care se dădea drept baroană. Tot privind-o la rându meu, mi se păru că o recunosc, merserăm una în întâmpinarea celeilalte, ne îmbrăţişarăm ca două bune cunoştinţe, fără să ne putem aminti de unde. În fine, voinica baroană îmi spuse, luându-mă de o parte:

— Sophie, dacă nu mă înşel, nu eşti tu cea pe care am scăpat-o din închisoare acum 10 ani, nu ţi-aduci aminte de cumătra Dubois?

Prea puţin încântată de această descoperire, răspunsei totuşi cuviincios. Numai că aveam de-a face cu femeia cea mai prefăcută şi şireată ce a trăit vreodată în Franţa şi nu mai putui să scap de ea. Cumătra Dubois mă potopi cu delicateţuri, îmi spuse că urmărise păţaniile mele, ştiute de

toată lumea din oraş doar că nu cunoştea despre cine era vorba. Slabă ca de obicei, mă lăsai dusă în camera acestei femei şi înşirai necazurile.

— Prietenă dragă, spuse ea îmbrățișându-mă din nou, am vrut să-ți vorbesc în linişte, tocmai ca să-ți spun că am reuşit în viață şi că toată averea mea îți stă la picioare. Priveşte, spuse ea deschizând nişte casete pline cu aur şi diamante, iată rodul muncii mele; dacă aş fi preamărit virtutea, ca tine, aş fi azi spânzurată sau închisă.

— Oh, doamnă, îi spusei, dacă astea toate le datorați doar unor crime, providența care este întotdeauna dreaptă până la urmă, nu vă va lăsa să vă bucurați mult timp de ele.

— Te înşeli, făcu cumătra Dubois, să nu-ți închipui că providența ajută întotdeauna pe cei virtuoşi; nu cumva o biată clipă de prosperitate să te ducă la asemenea greşeli! Nu contează, pentru păstrarea legilor providenței, dacă unul este virtuos, pe când altul se dăruieşte păcatului; ea are nevoie de o sumă egală de vicii şi virtuți, iar individul care face unul sau altul din aceste două lucruri, este ceea ce o interesează cel mai puțin pe lume. Ascultă-mă cu atenție, Sophie, eşti deşteaptă şi aş vrea în fine să te lămuresc. Draga mea, nu viciul sau virtutea pe care le alege omul îl fac să găsească fericirea, căci virtutea sau viciul nu sunt decât un fel de a purta pe lume; nu contează aşadar să o iei pe un anume drum mai curând decât pe celălalt! Contează doar să urmezi drumul comun, iar cine se abate de la el, greşeşte. Dacă lumea ar fi în întregime

virtuoasă, te-aş îndruma către virtute, căci răsplata venind de la ea, fericirea va fi negreşit tot acolo; într-o lume cu totul coruptă, nu te voi îndruma decât înspre viciu. Cel care n-o ia pe drumul celălalt nu poate decât să piară, căci tot ce-i iese în cale îl loveşte şi precum el este cel mai slab, va trebui să fie neapărat zdrobit. Zadarnic vor legile să aşeze la loc ordinea şi să-i ducă pe oameni spre virtute; prea stricată pentru a se încumeta la aşa ceva şi prea slabe pentru a reuşi, ele îl vor îndepărta o clipă de la drumul cunoscut fără să-l facă vreodată să-l părăsească. Dacă interesul comun al oamenilor îl va duce către corupție, cel care nu va dori să se lase corupt odată cu ei va lupta împotriva acestui interes; oare la ce răsplată poate să se aştepte acela care este tot timpul împotriva interesului celorlalți? Şi, dacă vei spune că viciul este singurul care se împotriveşte binelui oamenilor, aş putea să-ți dau dreptate numai într-o lume alcătuită deopotrivă din vicioşi şi virtuoşi, pentru că atunci interesul unora s-ar lovi fără tăgadă de interesul celorlalți, dar lucrurile nu pot fi socotite la fel într-o societate în întregime coruptă. Viciile mele nesupărându-l atunci decât pe cel vicios, vor deştepta întrânsul alte vicii cu care se va răscumpăra şi amândoi vom fi mulțumiți. Unda ajunge peste tot, formată dintr-o mulțime de lovituri şi răni între unii şi alții, în care fiecare recâştigă de îndată ceea ce a pierdut şi cu asta se păstrează fără încetare într-o situație fericită. Viciul nu este periculos decât pentru virtute căci ea, slabă şi timidă, nu îndrăzneşte nimic niciodată, dar dacă ar fi ştearsă de pe fața pământului, viciul nemailovind decât

tot în vicii, n-ar mai tulbura nimic şi ar face doar să înflorească alte păcate fără a mai strica virtutea. Mi se vor pune împotrivă bunele urmări ale virtuții? Altă înşelăciune, ele nu-i ajută decât celui slab, şi nu-i sunt de nici un folos celui care se descurcă prin puterea sa şi căruia îndemânarea nu-i ajunge pentru a drege toanele sorții. Cum, fată dragă, să nu fi dat tu greş toată viața, când ai luat în răspăr drumul pe care merge toată lumea? Dacă te lăsai în voia curentului, ajungeai, ca şi mine, la liman. Cel care vrea să-l urce prin albia unui râu va ajunge oare la fel de repede la țintă ca cel care o coboară? Unul vrea să învingă natura, celălalt i se supune. Îmi tot vorbeşti de providență, dar cine-ți dovedeşte că ei îi place ordinea, prin urmare, virtutea? Nu ne dă ea fără încetare pilde de nedreptăți şi nereguli? Oare pentru că le trimite oamenilor războiul, ciuma şi foametea, pentru că a făcut o lume vicioasă dintr-un colț în celălalt, pentru asta îşi arată ea în ochii tăi dragostea nețărmurită pentru virtute? Şi cum vrei tu să nu-i ajute pe vicioşi câtă vreme ea însăşi nu lucrează decât prin vicii, totul este viciu şi corupție, crimă şi dezordine în voința şi faptele sale? Şi de la cine avem, la urma urmelor, aceste porniri care ne duc la rău? Nu mâna ei este cea care ni le-a dat, se află măcar vreuna din dorințele sau simțirile noastre care să nu ne vină de la ea? Este oare înțelept a spune că ea ne-ar lăsa sau ne-ar da înclinații pentru un lucru care nu i-ar face trebuință? Dacă, aşadar, viciile îi sunt de folos, de ce să voim noi să ne împodobim, cu ce drept să ne silim a le distruge şi cum i-a trecut prin cap să nu le asculte glasul? Ceva mai

multă filozofie pe lume ar reaşeza totul la locul său şi le-ar arăta legiuitorilor şi magistraților că acele vicii pe care le înfierează şi le pedepsesc cu atâta hotărâre sunt uneori mult mai bine da folos decât virtuțile pe care le tot predică fără să le răsplătească niciodată.

— Dar dacă aş fi atât de slabă, doamnă, răspunsei acestei rău propovăduitoare, pentru a vă urma cugetările înfiorătoare, cum ați putea izbuti să înăbuşiți remuşcările pe care ele le-ar trezi în fiecare clipă în inima mea?

— Remuşcarea este o himeră, Sophie, reluă cumătra Dubois, ea nu este decât murmurul prostesc al sufletului prea slab care nu îndrăzneşte să o înăbuşe.

— Poate fi ea oare înăbuşită?

— Nimic mai uşor, nu te căieşti decât de ceea ce nu eşti obişnuit să faci.

— Ia adesea de la capăt ceea ce îți dă remuşcări şi vei reuşi să le şterg; pune-le împotrivă forța patimilor, legile puternice ale câştigului şi le vei risipi de îndată. Remuşcarea nu este dovada crimei, este doar semnul unui suflet ce poate fi subjugat cu uşurință. Dacă se dă un ordin absurd, care să te împiedice în clipa asta să ieşi din această cameră, atunci nu o vei părăsi fără remuşcări, oricât de sigură ar fi că nu faci nici un rău părăsind-o. Aşa că, nu este adevărat că numai crima poate să dea remuşcări; atunci când te convingi de inexistența crimelor sau de necesitatea

lor în fața planului general al naturii, eşti capabil să învingi remuşcarea de a le comite, cu aceeaşi uşurință cu care ai înăbuşi-o pe aceea ivită din plecarea ta din cameră peste porunca ilegală pe care ai primit-o de a rămâne aici. Trebuie să începi printr-o analiză exactă a tot ceea ce oamenii numesc crimă, să te încredințezi că este numele pe care ei îl dau numai încălcării legilor şi moravurilor lor naționale, că ceea ce în Franța se numeşte crimă, încetează de-a mai fi aşa ceva la 100 de leghe de aici, că nu există nici o acțiune care să fie într-adevăr privită drept crimă pe tot pământul, şi că, prin urmare, nimic nu merită pe bună dreptate numele de crimă, totul este o chestiune de opinie şi de geografie. Dacă ştii asta, este absurd să vrei să te supui unor practici virtuoase care în altă parte nu sunt decât vicii şi să fugi de crime care într-o altă țară sunt fapte bune. Şi te întreb acum dacă această cugetare înțeleaptă poate să lase vreo remuşcare celui care, din plăcere sau nevoie, a comis în Franța o virtute din China sau Japonia şi care totuşi îl va acoperi de ruşine în țara sa. Se va împiedica el în această mizeră distincție, iar dacă are puțină înțelepciune şi spirit, va fi aceasta în stare să-i aducă remuşcări? Ori, dacă remuşcarea nu este decât un mijloc de apărare, născut numai din ruperea frânelor şi nicidecum din cauza actului în sine, este oare o hotărâre înțeleaptă s-o laşi să întârzie în tine, nu este absurd să nu o înăbuşi pe loc? Să ne obişnuim a privi ca lipsită de importanță acțiunea care duce la remuşcări, să o considerăm astfel prin studierea înțeleaptă a moravurilor şi a obiceiurilor tuturor

neamurilor de pe pământ; ca urmare a acestui fel de a gândi, să reînnoim această acțiune, oricare ar fi ea, oricât de des vom putea, şi flacăra rațiunii noastre va distruge în curând remuşcarea, va înăbuşi acest elan întunecos, fruct doar al neştiinței, al fricii şi al educației. Sunt de-acum 30 de ani, Sophie, de când o înlănțuire fără greş de vicii şi crime m-a condus pas cu pas către avere şi sunt gata să o obțin; încă două-trei lovituri reuşite şi schimb starea de mizerie şi cerşetorie în care m-am născut pe o rentă de mai mult de 50 000 de livre. Ți-ar putea trece prin minte că, în această carieră urmată cu strălucire, remuşcarea şi-a făcut măcar o clipă simțiți spinii? Nu cred, n-am cunoscut-o niciodată. Chiar dacă o răsturnare cumplită m-ar arunca pe loc din vârf în prăpastie, tot nu aş crede în aşa ceva; m-aş plânge de oameni sau de nepriceperea mea, dar aş fi mereu împăcată cu propria-mi conştiință.

— Fie, dar să judecăm o clipă după aceleaşi căi ale înțelepciunii ca şi dumneata. Pe ce bază se poate pretinde de la conştiința mea să fie la fel de hotărâtă ca a dumitale, de bine ce nu a fost obişnuită din copilărie să învingă aceleaşi prejudecăți? Cu ce drept ceri ca mintea mea, care nu este construită ca a dumitale, să poată îmbrățişa aceeaşi gândire? Dumneata admiți că există o sumă de rele şi de bune în natură şi că trebuie, prin urmare, să se afle un anume număr de ființe care fac binele şi o altă clasă care se îndreaptă către rău. Calea pe care o aleg eu chiar după regulile dumitale se află deci în natură; nu-mi cere să mă îndepărtez de regulile pe care ea mi le impune căci,

aşa cum dumneata spui că ți-ai aflat fericirea pe drumul urmat, tot aşa mi-ar fi mie cu neputință să o întâlnesc în afara celui pe care merg. Să nu-ți închipui, dealtfel, că ochiul mereu treaz al legilor îl lasă multă vreme liniştit pe cel care le încalcă; n-ai avut o pildă chiar în fața ochilor? Din 15 nelegiuiți printre care am avut nefericirea să locuiesc, unul fuge, 14 pier acoperiți de ruşine.

— Şi asta numeşti tu nenorocire? În primul rând, ce importanță mai are această ruşine pentru cel lipsit de principii? Când ai călcat totul în picioare şi onoarea nu mai este decât o prejudecată, reputația, o himeră, viitorul, o iluzie, nu-ți este oare, totuna, dacă pieri astfel sau în patul tău? Sunt pe lumea asta două feluri de nelegiuiți: cel pe care o avere importantă şi un renume de vază îl pun la adăpost de un asemenea sfârşit tragic şi cel care nu-l va putea ocoli dacă este prins. Acesta din urmă, născut fără avere, nu trebuie să urmărească, dacă este deştept, decât două lucruri: averea sau roata. Dacă reuşeşte în primul, are ce şi-a dorit; dacă nu-l obține decât pe al doilea, ce ar putea regreta de bine ce n-are nimic de pierdut? Legile sunt aşadar lipsite de orice importanță pentru cei nelegiuiți, căci ele nu-l ating pe cel care este puternic, cel norocos scapă de ele, iar nefericitul căruia nu-i rămâne decât sabia lor, nu se mai poate înspăimânta de atâta lucru.

— Cum, nu crezi că justiția divină îl aşteaptă, într-o lume mai bună, pe cel care nu s-a înspăimântat de crimă pe pământ?

— Cred că dacă ar exista un Dumnezeu, ar fi mai puțin rău pe pământ; cred că, atâta timp cât aici există răul, fie că aceste nereguli sunt impuse de acest Dumnezeu, fie că el nu-l poate împiedica; ori, eu nu mă tem de un Dumnezeu care nu este decât slab sau rău, îl înfrunt fără frică şi-mi bat joc de trăsnetul lui.

— Doamnă, mă faci să tremur, spusei ridicându-mă, iartă-mă, dar nu-ți mai pot asculta respingătoarele cugetări şi cumplitele blasfemii.

— Stai, Sophie, dacă nu-ți pot schimba gândirea, să-ți cuceresc măcar inima. Am nevoie de tine, nu-mi refuza ajutorul. Ține 100 de ludovici, ți-i pun deoparte în fața ta, ai tăi vor fi de îndată ce ne va izbuti lovitura.

Nedând atunci ascultare decât înclinației mele fireşti de-a face un bine, o întrebai imediat pe cumătra Dubois despre ce este vorba, cu gândul să împiedic, cum voi putea mai bine, crima pe care se pregătea s-o comită.

— Iată, îmi spuse, l-ai observat pe tânărul negustor de la Lyon care de 3 zile ia masa cu noi?

— Cine, Dubreuil?

— Întocmai.

— Ei şi?

— S-a îndrăgostit de tine, aşa mi-a spus el. Are 600 de mii de franci, în aur şi în hârtii, într-o casetă micuță lângă pat. Dă-mi voie să-l fac să creadă că doreşti să-i dai ascultare; dacă este aşa sau nu, ce contează? Îl voi îndemna să te invite la o plimbare în afara oraşului, încredințându-l că, în timpul ei, se va putea înțelege cu tine. Ai grijă să-l distrezi, ține-l departe cât mai mult timp iar eu, în timpul ăsta, îl voi jefui fără să dispar de aici; voi fi încă la Grenoble când bagajele sale vor fi la Torino. Vom folosi toate mijloacele posibile ca să nu-l ducă gândul la noi, ne vom preface că-l ajutăm în cercetări; în timpul ăsta, îmi voi anunța plecarea, nimeni nu se va mira, tu vei veni după mine şi cei 100 de ludovici îți vor fi numărați când vom sosi amândouă în Piemont.

— Bine, doamnă, făcui către cumătra Dubois, hotărâtă să-l anunț pe bietul Dubreuil de păcăleala neruşinată ce se punea la cale, ba chiar şi adăugai în gândul meu, pentru a o păcăli mai bine pe nelegiuită.

— Gândeşte-te însă, doamnă, că dacă Dubreuil este îndrăgostit de mine, n-aş putea avea mai mult de câştigat față de puținul pe care mi-l promiți pentru trădare, fie spunându-i, fie dându-mă lui?

— E drept, făcu cumătră Dubois, de fapt încep să cred că cerul te-a înzestrat pentru crimă mai bine decât pe mine. Ei bine, continuă ea scriind, iată un înscris pentru o mie de ludovici, să văd dacă mai refuzi.

— N-am s-o fac, doamnă, spusei luând hârtia, dar cel puțin, să pui doar pe seama nefericitei mele situații şi a slăbiciunii greşeala pe care o fac fiindu-ți de folos.

— Voiam să-ți fac din asta un merit, spuse cumătra Dubois, dar dacă preferi să-i găsesc pricină nenorocirii tale, fie cum vrei, slujeşte-mă şi vei fi mulțumită.

Totul fu pus la cale; chiar în aceeaşi seară am început să-i dau atenție lui Dubreuil şi am băgat de seamă că într-adevăr aveam succes la el.

Nimic mai încurcat decât situația mea; nici gând n-aveam, desigur, să mă cobor la crima plănuită, chiar de aş fi avut de trei ori pe atâția bani de câştigat, însă mă dezgusta şi gândul de-a o trimite la spânzurătoare pe femeia căreia cu 10 ani în urmă, îi fusesem datoare cu libertatea; voiam să împiedic crima fără să o denunț şi, cu oricare alta decât cu o nelegiuită asemeni cumetrei Dubois, aş fi izbutit fără îndoială. Iată aşadar la ce mă hotărâi, fără să ştiu că tertipurile acestei dezgustătoare creaturi nu numai că vor dărâma cinstitele mele planuri, ci mă vor şi pedepsi de-a le fi pus la cale.

În ziua hotărâtă pentru plimbare, cumătra Dubois ne-a poftit pe amândoi să luăm masa la ea în cameră; am primit şi, când s-a sfârşit prânzul, Dubreuil şi cu mine am coborât pentru a vedea de trăsura comandată. Cumătra Dubois nu ne-a însoțit, am putut să rămân o clipă singură cu Dubreuil înainte de a mă urca în trăsură.

— Domnule, făcui în mare grabă, ascultă-mă cu atenție, nu te da de gol şi mai ales, îndeplineşte întocmai ce-ți voi spune. Ai vreun prieten de nădejde la han?

— Da, am un asociat tânăr pe care pot să pun bază ca şi pe mine însumi.

— Ei bine, domnule, imediat porunceşte-i să nu iasă nici o clipă din camera dumitale, câte vreme vom fi la plimbare.

— Dar cheia camerei o am în buzunar, ce înseamnă acest plus de prevedere?

— Este mai bine venit decât crezi, domnule, foloseşte-l te rog sau nu mai merg cu dumneata. Femeia de la care ieşim este o nelegiuită, n-a pus la cale această plimbare decât ca să te prade în linişte în timpul ei. Grăbeşte-te, domnule, ne pândeşte şi este foarte periculoasă; să nu i se pară că ți-am spus ceva; dă de grabă cheia prietenului, să meargă acolo cu alți câțiva dacă poate şi să nu se mişte până când nu ne întoarcem. Restul ți-l povestesc în trăsură.

Dubreuil înțelege, îmi strânge mâna pentru a-mi mulțumi şi pleacă în grabă să dea poruncile cerute de sfatul meu. Se întoarce, plecăm, iar pe drum îi povestesc toată întâmplarea. Tânărul îmi dădu asigurarea celei mai mari recunoştințe posibile pentru ajutorul dat, şi după ce mă conjură să-i spun adevărul despre situația mea, mărturisii că nimic din pățaniile povestite nu-l dezgusta şi nu-l oprea să-mi dăruiască mâna şi averea sa.

— Starea socială ne este asemănătoare, şi eu sunt fiu de negustor ca şi tine; afacerile mele au mers bine, ale tale au fost proaste. Sunt prea fericit să pot repara nedreptățile pe care ți le-a făcut soarta! Gândeşte-te, Sophie, îmi sunt singur stăpân, nu depind de nimeni; acum merg la Geneva pentru a depune sumele considerabile pe care le-am putut salva datorită sfatului tău bun; vino cu mine, când ajungem te iau de soție şi nu te întorci la Lyon decât cu acest nume.

O asemenea ocazie mă ispitea prea mult pentru a îndrăzni s-o refuz, dar nici nu se cuvenea să primesc fără a-i arăta lui Dubreuil motivele pentru care s-ar fi putut căi. Îmi mulțumi pentru grijă, dar asta îl făcu să stăruie şi mai mult. Nenorocita de mine, trebuia oare ca fericirea să mi se arate doar pentru ca să simt şi mai rău jalea de-a nu putea nicicând s-o capăt? Fusese oare hotărât odată pentru totdeauna în legile providenței că nici o virtute nu avea să-mi înflorească în inimă fără să fie aruncată în nenorocire?

Tot vorbind, ajunsesem la 2 leghe de oraş şi aveam de gând să coborâm ca să ne bucurăm de răcoarea aleilor de pe malul Iserului, pe unde ne plănuisem plimbarea, când, deodată, Dubreuil îmi spune că se simte îngrozitor de rău... se dă jos, este cuprins de o vomă înfiorătoare. Pun repede să-l urce la loc în trăsură şi zburăm înapoi spre Grenoble... Dubreuil se simte atât de rău încât trebuie dus în dormitorul lui, iar starea sa îi ia pe nepregătite pe cei care, aşa cum poruncise, nu părăsiseră apartamentul.

Rămân lângă el... În fine, apare un medic dar,... cerule! sentința nefericitului tânăr este dată, a fost otrăvit...

Cum aflu vestea cumplită, o iau la fugă înspre apartamentul cumătrei Dubois... nelegiuita... fugise... intru la mine, dulapul spart, puținii bani şi zdrențele mele au dispărut, iar cumătra, după cum spun oamenii, a şters-o, de-acum trei ore, la Torino... Nu rămâne îndoială că a făcut cu mâna ei toate nelegiuirile astea; a intrat la Dubreuil, s-a înfuriat văzând pe cei de acolo şi s-a răzbunat pe mine.

Pe Dubreuil îl otrăvise încă din timpul mesei, cu gândul ca la întoarcere, după ce ar fi izbutit să-l jefuiască, bietul tânăr, înnebunit pentru soarta lui şi nu de urmărirea ei, s-o lase să fugă. Câtă vreme moartea l-ar fi găsit, ca să spunem aşa, în brațele mele, aveam toate motivele să fiu bănuită în locul ei. Mă întorc în goană la Dubreuil, nu sunt însă lăsată să mă apropii, căci tocmai îşi dă sufletul sub ochii prietenilor, dezvinovățindu-mă, încredințându-i că n-am nici un amestec şi lăsând cu limbă de moarte să nu fiu dată pe mâna legii.

De-abia închisese ochii, că asociatul său şi alergă să-mi dea aceste veşti, încredințându-mă că pot sta liniştită... Dar vai, cum aş fi putut, cum să nu plâng amar pierderea singurului om care se gândise cu atâta mărinimie să mă smulgă din nefericirea de care de atâta vreme nu mai fusesem părăsită... şi aş fi putut eu oare să nu sufăr pentru un jaf în urma căruia cădeam din nou în prăpastia sărăciei de care nu izbuteam să scap în nici un chip?

Mă plânsei de toate acestea asociatului lui Dubreuil, îi povestii ce se pusese la cale şi ce pățisem la rândul meu. I se făcu milă de mine, deplânse amar moartea asociatului său, însă mă dojeni de prea marea ruşinare ce mă oprise să fac plângere îndată după ce aflasem planurile cumătrei Dubois. Ne-am făcut socoteala că îngrozitoarea creatură, neavând nevoie decât de 4 ore pentru a se pune la adăpost, va ajunge înainte ca noi s-o fi dat în urmărire; apoi, toată treaba ne-ar fi costat o mulțime de bani iar hangiul, compromis de plângerile ce le puteam face şi apărându-se pe sine, m-ar fi scos până la urmă vinovată, de bine ce fusesem amestecată într-un proces greu la Grenoble şi mă întrețineam din mila publică... Aceste socoteli mă lămuriră îndestul, ba chiar mă speriară, aşa că mă hotărâi să plec fără să-mi iau rămas bun de la domnul S., protectorul meu. Prietenul lui Dubreuil a fost de aceeaşi părere şi nu mi-a ascuns că, dacă toată întâmplarea se dădea pe față, mărturiile pe care era obligat să le facă m-ar fi înfundat, cu toată băgarea lui de seamă, dată fiind prietenia mea cu cumătra Dubois şi plimbarea din urmă cu prietenul său. Îmi reînnoi, de aceea, din toată inima, sfatul de a pleca imediat din Grenoble fără să mă mai întâlnesc cu nimeni, fiind sigură că, în ceea ce-l privea pe el, nu va face nimic împotriva mea.

Gândindu-mă şi de una singură la întâmplarea asta, înțelesei că sfatul tânărului se dovedea bun, întrucât era tot atât de neîndoielnic că voi trece drept vinovată, pe cât ştiam de bine că nu era aşa. Singurul lucru pe care m-aş

fi putut sprijini — sfatul pe care-l dădusem lui Dubreuil, poate nu destul de urmat de către el în ultima clipă a vieții — nu avea cum să fie o dovadă aşa de hotărâtoare cum mi se părea mie, drept care m-am hotărât să-i împărtăşesc pe loc toate acestea asociatului lui Dubreuil.

— Şi eu aş fi vrut, spuse el, ca prietenul meu să-mi fi lăsat vreo împuternicire cu care să-ți pot fi de folos, aş duce-o la îndeplinire cu cea mai mare plăcere; aş fi vrut măcar să-mi spună că-ți datorează sfatul de a-şi lăsa camera sub pază în timp ce erați plecați; numai că n-a făcut nimic din toate astea, ne-a spus doar de mai multe ori că nu ai nici o vină şi să nu te urmărim în nici un fel. Iată-mă aşadar obligat să mă opresc la împlinirea poruncilor sale. Durerea pe care-mi spui că o simți pentru el m-ar obliga, domnişoară, să adaug şi după puterile mele, vreun ajutor, însă de-abia intru în negoț, sunt tânăr şi fără avere. Nu-mi aparține nici o centimă din cea a lui Dubreuil, sunt obligat să înapoiez totul pe loc familiei sale. Îngăduie-mi, aşadar, Sophie, să mă mulțumesc a-ți face doar un mic serviciu: ține 5 ludovici şi apoi, spuse el, pe când ne îndreptam spre camera sa: — Iată o femeie pe care am întâlnit-o în fugă la han. Este o neguțătoare cinstită din Chalon-sur-Saone, ținutul meu, şi după ce, în 24 de ore, îşi va aranja o afacere la Lyon, se va întoarce acasă. Doamna Bertrand, zise tânărul, prezentându-mă acestei femei, iată o tânără pe care v-o recomand; ar fi foarte mulțumită să-şi facă un rost la noi în ținut. V-o dau în grijă să faceți tot ce se poate, de dragul meu, să-şi

afle în târgul nostru un loc potrivit cu originea şi educaţia sa. Să nu cheltuiască nimic până acolo, facem noi socoteala la prima întâlnire... Adio, Sophie... Doamna Bertrand pleacă chiar în noaptea asta, du-te cu ea şi fie ca ceva mai multă bucurie să te însoţească în oraşul în care voi avea poate curând plăcerea să te întâlnesc şi să-ţi mărturisesc tot restul vieţii recunoştinţa pentru grija ce i-ai purtat lui Dubreuil.

Bunătatea acestui tânăr care, de fapt, nu-mi era cu nimic dator, mă făcu să lăcrimez fără să vreau; îi primii darurile, jurându-mă că aveam să mă străduiesc să i le pot da înapoi într-o bună zi. Vai mie, mă gândii eu pe când mă retrăgeam, dacă din nou o faptă bună mă arunca în nenorocire, cel puţin, pentru prima dată în viaţa mea o urmă de mângâiere mi se arată în această prăpastie de păcate înfricoşătoare. Am plecat fără să-l mai revăd pe tânărul meu binefăcător, aşa cum hotărâsem cu doamna Bertrand, în noaptea care urmă morţii lui Dubreuile.

Doamna Bertrand avea o trăsurică acoperită cu coviltir, trasă de un cal pe care-l mânam pe rând; în trăsurică îşi adăpostea lucrurile, o anumită sumă de bani peşini, precum şi pe micuţa ei, de 18 luni, pe care încă o mai alăpta şi care, spre nefericirea mea, îmi căzu în curând la fel de dragă pe cât putea să-i fie şi celei care-i dăduse viaţă. Doamna Bertrand era un fel de mahalagioaică fără educaţie şi fără minte, bănuitoare, flecară, bârfitoare, plicticoasă şi limitată ca aproape toate femeile din popor.

Căram în fiecare seară, neabătut, toate lucrurile din trăsurică în han şi dormeam în aceeaşi cameră.

Am ajuns la Lyon fără să ni se întâmple nimic deosebit, numai că în timpul celor două zile cât a avut treabă, am avut o întâlnire destul de ciudată. Pe când mă plimbam pe malul Ronului cu una din fetele de la han, îl zării pe neaşteptate pe părintele Antonin, ajuns starețul Augustinilor din oraş, călăul virginității mele şi pe care-l cunoscusem, cum vă amintiți, doamnă, la mica mânăstire Sainte Marie des Bois, unde mă dusese destinul. Antonin se agăță cu obrăznicie de mine şi mă întrebă, chiar de față cu servitoarea, dacă nu voiam să-l vizitez la noua locuință, pentru a lua de la capăt cu vechile plăceri.

— Iar drăguța grăsună, făcu el către însoțitoarea mea, va fi şi ea bine primită, sunt în lăcaşul nostru destui petrecăreți gata să țină piept la două fete drăguțe.

Mă înroşii până în vârful pasului la asemenea vorbe, o clipă încercai chiar să-l fac să creadă că se înşală. Cum n-am izbutit, i-am făcut semn să se abțină măcar în fața fetei, dar neruşinatul nu se potolea nicicum, ba îşi îndesi, dimpotrivă, invitațiile. În fine, după pe l-am refuzat de mai multe ori, s-a mulțumit să ne ceară neapărat adresa. Ca să mă scap de el, mi-a venit, pe moment, ideea să-i dau una falsă, pe care şi-a notat-o, a pus-o în portofel şi ne-a părăsit cu promisiunea că ne va revedea curând. Ne-am întors spre casă şi, pe drum, i-am povestit, atât cât am putut, servitoarei care era cu mine, despre această

cunoştinţă. Fie că ceea ce i-am spus n-a mulţumit-o, fie dintr-o flecăreală normală a unor asemenea fete, mi-am dat seama, după cuvintele doamnei Bertrand — la cearta pe care am avut-o cu ea — că i se spusese de cunoştinţa mea cu acest călugăr josnic; el însă n-a mai apărut, iar noi am plecat. Părăsind târziu Lyonul, n-am ajuns în prima zi decât până la Villefranth şi acolo, doamnă, mi s-a întâmplat catastrofa în urma căreia trec astăzi, în ochii dumneavoastră, drept o criminală. Nici în această împrejurare funestă din viaţa mea, precum în niciuna din cele în care m-aţi văzut atât de nedrept lovită de soartă, n-am fost totuşi o criminală şi doar dorinţa de binefacere pe care mi-a fost imposibil să mi-o sting din inimă m-a condus în prăpastia nefericirii.

XI

Sosind, în luna februarie, pe la ora 6 seara, la Villefranth, tovarăşa mea şi cu mine ne-am grăbit să luăm cina şi să ne culcăm mai devreme, ca să putem merge mai mult a doua zi. Nici nu trecuseră 2 ore de când ne odihneam, când un fum îngrozitor care ne invada camera ne-a făcut pe amândouă să ne trezim, cuprinse de spaimă. Ne-am dat seama că în jur ardea...

Cerule, întinderea incendiului era deja cumplită, am deschis uşa pe jumătate dezbrăcate şi am auzit în jur pârâiala pereților care se prăbuşeau, zgomotul înfiorător al lemnăriei care se rupea şi urletele înspăimântate ale nenorociților care cădeau în mijlocul flăcărilor. Un nor de flăcări devastatoare se repezi spre noi; cu greu izbutim să o zbughim afară; ne aruncăm cu toate acestea, şi nimerim în mulțimea de nenorociți care, dezbrăcați ca şi noi, unii pe jumătate arşi, încercau să scape cu fuga...

În clipa aceea mi-am amintit că mătuşa Bertrand, mai speriată pentru ea decât pentru fetiță, nu s-a gândit s-o scape de la moarte. Fără s-o mai anunț, mă reped în camera noastră, printre flăcările care mă orbesc şi mă ard mai peste tot, o prind pe micuță în brațe şi îmi iau avânt pentru a i-o duce maică-si. Călcând pe o bârnă pe jumătate arsă, mă împiedic şi prima mişcare este să mă proptesc în mână; acest impuls firesc mă face să scap prețioasa povară pe care o duceam şi nenorocita micuță cade în flăcări în fața ochilor maică-si.

Groaznica femeie, nemaicugetând nici la țelul faptei, pe care am făcut-o ca să scap copilul, nici la starea în care eram după ce căzusem sub ochii ei, dusă de rătăcirea durerii, mă acuză de moartea fetiței, se repede la mine şi mă loveşte fără milă. În timpul ăsta, focul se opreşte, ajutoarele reuşesc să mai salveze aproape o jumătate de han.

Prima grijă a doamnei Bertrand este să se reîntoarcă în cameră, care scăpase printre cele mai puțin vătămate. O ia de la capăt cu urletele, spunând că trebuia să-i las fata acolo, unde n-ar fi pățit nimic. Altă nenorocire însă, când, căutându-şi lucrurile descoperă că a fost jefuită! Ne mai ascultându-şi decât disperarea şi furia, mă învinovățeşte sus şi tare că am provocat focul şi anume pentru a o jefui în linişte; spune că mă va da iară pe mâna legii şi, trecând pe dată de la vorbă la faptă, cere să fie ascultată de judecătorul din ținut. Degeaba îi explic că sunt nevinovată, nici nu mă aude; magistratul după care trimisese nu era departe, chiar el condusese ajutoarele şi apare la chemarea răutăcioasei femei...

Ea îi şi înaintează plângerea, o întăreşte prin tot ce-i vine în cap pentru a-i da putere în fața legii, mă înfățişează ca pe o fată de moravuri uşoare, scăpată de la spânzurătoare la Grenoble, ca pe o prefăcută cu care un tânăr, amantul ei fără îndoială, a silit-o să se încurce în pofida voinței ei, pomeneşte de Augustinul din Lyon, într-un cuvânt, nu uită nimic din ceea ce calomnia înveninată de disperare şi răzbunare poate să-i insufle mai puternic.

Judecătorul îi primeşte reclamația, se cercetează fapta şi se descoperă că focul a izbucnit dintr-un pod plin cu fân în care mai multe persoane mărturisesc că m-au văzut intrând seara, ceea ce era adevărat. Căutând un anume loc, arătat greşit de către servitoarele pe care le întrebasem, intrasem în pod şi rămăsesem acolo destul de

mult pentru a putea fi bănuită. Procedura începe aşadar şi se urmează în toată regula, martorii se potrivesc între ei, nimic din ce pot aduce în apărarea mea nu este măcar ascultat. Se dovedeşte că eu am pus focul, că am complici care au furat într-un loc pe când eu am acționat în altul şi, fără alte lămuriri, a doua zi în zori sunt dusă în închisoarea din Lyon şi reținută ca incendiatoare, ucigaşă de copii şi hoață.

Obişnuită de atâta vreme cu calomnia, nedreptatea şi nenorocirea, deprinsă din copilărie să nu mă apuc de vreo faptă virtuoasă fără să fiu sigură că voi avea de suferit, durerea mi-a fost mai mult o împietrire decât o sfâşiere şi nici nu am plâns, nici nu m-am plâns. Cu toate acestea, este în firea oricărei creaturi în suferință să încerce toate mijloacele posibile pentru a ieşi din prăpastia în care a aruncat-o ghinionul; mi-a venit în minte părintele Antonin. Oricât de puțin ajutor aş fi sperat, nu am rezistat dorinței de a-l vedea şi l-am chemat. Cum nu ştia cine îl poate chema, a venit, însă s-a prefăcut că nu mă cunoaşte; spusei atunci pazniculuí că era cu putință să nu-şi amintească de mine, nefiind confesorul meu decât atunci când eram mică dar, că, pentru asta, ceream o discuție între patru ochi cu el; s-a dat consimțământul şi de o parte, şi de alta.

Decum rămăsei singură cu călugărul, mă aruncai la picioarele sale şi îl conjurai să mă salveze din situația grea în care mă aflam; îmi susținui nevinovăția, fără să-i

ascund că vorbele urâte pe care mi le spusese cu două zile înainte, nu-i plăcuseră persoanei căreia îi fusese recomandată şi care acum era adversara mea. Călugărul mă ascultă cu multă atenţie şi spuse, pe când tocmai sfârşeam:

— Ascultă, Sophie, şi nu te înfuria după obiceiul tău, de îndată ce se trece peste blestematele tale de prejudecăţi. Vezi bine unde te-au condus principiile, poţi să te convingi acum cu uşurinţă că nu ţi-au ajutat decât să cazi din lac în puţ, încetează aşadar să le mai urmezi, măcar odată în viaţă dacă vrei să-ţi scapi zilele. Nu văd decât un mijloc pentru a izbuti; unul din preoţii noştri de aici este rudă apropiată cu guvernatorul şi cu intendentul, iar eu am să le garantez pentru tine. Spune aici că eşti nepoata lui, el te va scoate în această calitate şi cu condiţia să rămâi pentru totdeauna în mânăstire, sunt convins că va împiedica procedura să-şi urmeze cursul. În realitate, vei fi făcută scăpată, vei intra pe mâna mea şi mă voi îngriji să te ascund până când împrejurări mai favorabile îmi vor permite să-ţi redau libertatea, însă în timpul acestei detenţii vei fi la dispoziţia mea. Nu-ţi ascund că, sclavă supusă a capriciilor mele, le vei îndeplini pe toate fără să cârteşti, mă înţelegi, Sophie, mă cunoşti, ai de ales aşadar între această situaţie sau eşafodul, şi nu mă lăsa să-ţi aştept răspunsul.

— Du-te, părinte, du-te, răspunsei cu groază, eşti un monstru că îndrăzneşti să abuzezi cu atâta cruzime de

situația mea şi mă pui să aleg între moarte şi infamie. Ieşi, voi fi în stare să mor nevinovată şi măcar voi muri fără remuşcări.

Refuzul meu îl stârni pe acest nelegiuit, care îndrăzni să-mi arate cât de mult i se aprinseseră patimile. Neruşinatul îndrăzneşte să încerce mângâierile dragostei, cu toată spaima şi în mijlocul lanțurilor, chiar sub sabia care sta să cadă asupra capului meu. Dau să fug, mă urmăreşte, mă răstoarnă pe bietele paie care îmi țin loc de pat şi chiar dacă nu-şi consumă în întregime fapta, îmi lasă măcar urme atât de scârboase că nu mă pot îndoi de scopurile sale josnice.

— Ascultă, spune el, aşezându-şi hainele, tu nu vrei să-ți fiu de folos; n-ai decât, te las în voia soartei, nici nu-ți voi ajuta, nici nu-ți voi face rău, dar dacă-ți vine în cap să spui un singur cuvânt împotriva mea, te pot lipsi pe loc de orice mijloc de apărare, punându-ți în cârcă cele mai mari crime. Gândeşte-te bine înainte de a vorbi şi fii atentă la ce-i voi spune temnicerului, sau te fac praf tot în clipa asta.

Bate în uşă, paznicul intră şi nelegiuitul îi spune:

— Domnule, fata asta se înşală, a vrut să vorbească de un preot Antonin care este la Bordeaux, eu n-o cunosc şi nici n-am cunoscut-o vreodată, m-a rugat să-i ascult spovedania, asta am făcut, ştiți bine legile noastre, aşadar

n-am nimic a spune; vă salut şi pe unul şi pe altul şi sunt gata să vin din nou când va fi nevoie de harul meu.

Spunând toate astea, Antonin pleacă, lăsându-mă uluită de atâta înşelăciune şi zăpăcită de atâta impertinenţă şi stricăciune din partea lui.

Cele mai rapide proceduri se întâlnesc la tribunalele de provincie; alcătuite aproape întotdeauna din nişte proşti, rigizi şi imbecili, sau din brute, canalii, împăcaţi cu gândul că nişte capete mai luminate le vor drege prostiile, nimic nu-i opreşte când e rost să facă vreo câteva. Am fost condamnată la moarte într-un glas, de vreo 8 sau 10 negustori, membri ai respectabilului tribunal din acest oraş şi trimisă pe loc la Paris pentru confirmarea sentinţei. Gânduri din cele mai amare şi mai dureroase îmi sfâşiau atunci inima:

— Sub ce stea fatală trebuie să mă fi născut, îmi spusei, de mi-a fost cu neputinţă să nutresc măcar un singur sentiment virtuos după care să nu fi urmat de îndată un potop de rele şi cum se face că această providenţă înţeleaptă, căreia sunt atât de mulţumită să-i venerez dreptatea, m-a pedepsit pentru virtute şi i-a ridicat tot atunci pe acei care mă zdrobeau prin vicii? Un cămătar mă pune, în copilărie, să fur, îl refuz, el se îmbogăţeşte iar eu sunt cât pe ce să ajung la spânzurătoare. Nişte bandiţi vor să mă violeze într-o pădure pentru că refuz să-i urmez, ei prosperă şi eu cad în mâinile unui marchiz destrăbălat care mă biciuieşte de o sută de ori cu o vână

de bou pentru că n-am vrut să o otrăvesc pe maică-sa. Ajung după asta la un doctor pe care îl împiedic să comită o crimă dezgustătoare, călăul mă mutilează, drept recompensă, mă arde cu fierul roşu şi mă dă afară; fără îndoială că alte crime sunt comise, el face avere, iar eu sunt obligată să-mi cerşesc bucata de pâine. Vreau din tot sufletul să mă apropii de cele sfinte, să mă rog la ființa supremă de la care îmi vin atâtea nenorociri, tribunalul suprem în fața căruia sper să mă purific printr-unul din cele mai sfinte mistere devine teatrul înspăimântător al dezonoarei şi ruşinii mele. Monstrul care mă batjocoreşte şi mă umileşte este imediat ridicat la cele mai înalte onoruri, în timp ce eu ajung din nou în prăpastia înfiorătoare a mizeriei. Vreau s-o ajut pe o nefericită, ea mă fură; îngrijesc un om leşinat, nelegiuitul mă pune să învârt la o roată ca un animal de povară, mă zdrobeşte sub lovituri când nu mai am putere, toate favorurile soartei se îngrămădesc pe capul lui, iar eu sunt cât pe ce să-mi pierd viața pentru că am fost forțată să lucrez la el. O femeie fără frică de Dumnezeu vrea să mă bage într-un alt păcat, îmi pierd din nou mica avere pentru a i-o salva pe cea a victimei sale şi pentru a-l feri de o nenorocire; nenorocitul vrea să mă răsplătească luându-mă de soție, îşi dă sufletul în brațele mele înainte de a o putea face. Mă arunc în flăcări ca să salvez copilul altcuiva, iată-mă pentru a treia oară sub spada lui Themis. Cer ajutor nemernicului care m-a batjocorit, îndrăznesc să sper că se va înduioşa de necazurile mele şi barbarul îmi promite ajutorul contra unei noi înjosiri... Oh, providență, îmi este

oare iertat să mă îndoiesc de dreptatea ta şi ce torturi mai mari m-ar fi copleşit dacă, luându-mă după călăii mei aş fi preamărit întotdeauna viciul?

Astea erau, doamnă, hulirile pe care mi le-am permis, fără să vreau,... şi care erau smulse de grozăvia soartei mele, când ați binevoit a coborâ asupra mea o privire plină de milă şi înțelegere... iertați-mă, doamnă, de a vă fi pus la aşa grea încercare răbdarea, mi-am redeschis rănile, v-am tulburat liniştea şi cam cu atât ne vom alege, şi una şi cealaltă din înşirarea acestor cumplite întâmplări. Răsare soarele, gardienii mă vor lua în curând, lăsați-mă să alerg înspre moarte; nu mă mai tem de ea îmi va scurta şirul chinurilor, punându-le capăt. Doar cel norocos se teme de ea, cel ale cărui zile sunt curate şi senine în timp ce nefericita ființă care n-a înghițit decât afronturi, ale cărei picioare însângerate n-au călcat decât spini, care n-a cunoscut bărbații decât pentru a-i urâ, n-a văzut lumina zilei decât pentru a o detesta, cea căreia un cumplit nenoroc i-a luat părinții, averea, sprijinul, protecția, prietenii, cea care nu mai are pe lume decât lacrimile pentru a-şi potoli setea şi suferințele pentru a se hrăni... aceea, spun, vede moartea venind fără să tremure, o doreşte ca pe un port sigur, în care liniştea căre-i naşte pentru ea la pieptul unui zeu prea drept pentru a permite ca nevinovăția înjosită şi persecutată pe pământ să nu-şi găsească într-o bună zi, în cer, răsplata lacrimilor.

Auzind această povestire, cinstitul domn Corville fusese profund mişcat; cât despre doamna de Lorsange, în care aşa cum am mai spus, înfiorătoarele greşeli ale tinereții nu înăbuşiseră sensibilitatea, ea era gata să leşine.

— Domnişoară, spuse ea către Sophie, e greu să te audă cineva fără să fie cuprins de cel mai viu interes... Însă, trebuie să-ți mărturisesc, un sentiment inexplicabil, mai puternic decât cel pe care ți l-am înfățişat, mă atrage irezistibil către tine şi face ca suferințele tale să fie şi ale mele. Mi-ai ascuns numele adevărat, Sophie, ți-ai ascuns originea, te conjur să-mi mărturiseşti acest secret. Să nu-ți închipui că o curiozitate fără rost mă face să-ți vorbesc astfel; dacă ceea ce bănuiesc ar fi adevărat... oh, Justine, dacă ai fi sora mea!

— Justine ... doamnă, ce nume!

— Ar fi acum de vârsta ta!

— Oh, Juliette, tu eşti, spune nefericita prizonieră, aruncându-se în brațele doamnei de Lorsange... oh, sora mea. Dumnezeule mare... ce păcat am făcut, m-am îndoit de providență, ah... voi muri fericită, am putut să te mai strâng odată în brațe!

Şi cele două surori, strângându-se cu putere în brațe, îşi vorbeau mai mult prin suspine, se înțelegeau mai mult prin lacrimi...

Domnul de Corville de abia îşi stăpânea plânsul şi văzând că trebuia să se ocupe cu mare grijă de această afacere, ieşi îndată, trecu într-un cabinet alăturat şi făcu o scrisoare către ministrul de justiție, îi înfățişează în cuvinte sfâşietoare cumplita soartă a nefericitei Justine, se pune garant pentru nevinovăția ei, cere ca până la lămurirea procesului, pretinsa vinovată să fie lăsată în castelul său şi se leagă să o aducă la cel dintâi ordin al şefului justiției. După ce termină scrisoarea, o dădu celor doi cavaleri, spunându-le cine este, le porunci să o ducă imediat şi să vină la el după prizonieră dacă şeful magistratului va da un asemenea ordin. Cei doi, dându-şi seama cu cine au de-a face, nu se îngrijorează că s-ar putea compromite dându-i ascultare. În timpul ăsta trăsura trage la scară...

— Vino, frumoasă nefericită, îi spune domnul de Corville Justinei, pe care o vede tot în brațele surorii sale, vino, totul s-a schimbat într-un sfert de oră. Nu se poate spune că virtuțile tale nu-şi vor afla nici o răsplată pe pământ şi că n-ai întâlnit decât suflete împietrite.... urmează-mă, eşti prizoniera mea, eu singur răspund de tine.

Şi domnul de Corville le povesteşte atunci, pe scurt, tot ce a întreprins ...

— Om respectabil, pe cât de iubit, spune doamna de Lorsange, aruncându-se la picioarele amantului ei; este cel mai frumos gest pe care l-ai făcut vreodată. Cel care cunoaşte cu adevărat inima omului şi spiritul legilor este

singurul în drept să răzbune nevinovăția oprimată, să vină în ajutorul nefericitei copleşite de soartă...da, iat-o,... iată-ți prizoniera...Mergi, Justine,... mergi... aleargă să săruți pe dată picioarele acestui protector drept, care nu te va părăsi ca şi ceilalți... Oh, domnule, dacă dragostea noastră îmi era scumpă, cu cât mai mult o voi prețui, înfrumusețată prin trăsăturile de caracter, întărită cu cea mai duioasă stimă!

Şi cele două femei îmbrățişau la nesfârşit genunchii generosului lor prieten, scăldându-i în lacrimi. Porniră la drum.

XII

Domnului de Corville şi doamnei de Lorsange le făcea mare plăcere s-o ajute pe Justine să treacă de la nenorocirea cea mai cruntă la culmea confortului şi a prosperității; o răsfățau cu mâncărurile cele mai savuroase, o puneau să doarmă în cele mai bune paturi, o îndemnau să le conducă casa, în fine puneau în toate astea întreaga delicatețe la care ne putem aştepta de la două suflete sensibile...

Câteva zile în şir i se dădură tot felul de îngrijiri, fu îmbăiată, gătită, înfrumusețată; devenise idolul celor doi amanți, care se luau la întrecere s-o ajute să-şi uite mai repede nenorocirile. Un excelent artist se angajă

să-i şteargă, după un lung tratament, urma ruşinoasă, operă a nelegiuirii lui Rodin. Totul era prielnic dorinţelor doamnei de Lorsange şi a bunului ei amant; urmele nefericii începuseră să se şteargă de pe frumoasa frunte a drăgălaşei Justine... farmecul începea să le ia locul; culorile palide din obrajii de alabastru erau urmate de trandafiriul primăverii; râsul, dispărut de atâta vreme de pe buzele ei, reveni, în fine, purtat pe aripile bucuriilor. Veştile cele mai încurajatoare soseau de la Paris; domnul de Corville pusese în mişcare toată Franţa, prezise interesul domnului S., care i se alăturase pentru a dezvălui nenorocirile Justinei şi a-i reda acesteia liniştea binemeritată...

Sosiră, în fine, scrisorile prin care regele, stingând toate procesele care-i fuseseră pe nedrept intentate Justinei, ştergând urmele nefericirii cinstit, reducând la tăcere pentru totdeauna tribunalele din regat care uneltiseră împotriva acestei nenorocite, şi îi acorda 1 200 de livre din banii sechestraţi în atelierul falsificatorilor din Dauphine. Justine a fost cât pe ce să moară de bucurie aflând asemenea ştiri mângâietoare; mai multe zile la rând a plâns lacrimi blânde la pieptul protectorilor ei însă, dintr-o dată, veselia i s-a şters fără ca cineva să poată ghici din ce cauză. Era tristă, neliniştită, visătoare, uneori plângea în faţa prietenilor ei fără să-şi poată lămuri nici ea singură motivul lacrimilor.

— N-am fost destinată unei asemenea fericiri, îi spunea uneori doamnei de Lorsange... Oh, scumpă soră, nu e cu putință să dureze.

Degeaba îi tot spuneau că grijile luaseră sfârşit, că nu mai avea de ce să se teamă putea fi încă mai liniştită din cauză că băgaseră de seamă să nu vorbească, în toate memoriile pe care le făcuseră pentru ea, de niciuna din persoanele cu care avusese de-a face şi de a căror influență ar fi avut a se teme. Cu toate acestea, nimic nu izbutea, s-ar fi spus că această biată fată sortită doar nenorocirii şi simțind mereu mâna nenorocului deasupra capului său ar fi presimțit ultima lovitură care avea s-o zdrobească.

Doamna de Lorsange mai locuia încă la țară; vara era pe sfârşite, tocmai aveau de gând să facă o plimbare pe care furtuna groaznică care se anunța părea că o va zădărnici; căldura înăbuşitoare îi obligase să deschidă toate uşile din salon. Fulgerele se întretaie, plouă cu piatră, vântul suflă în rafale, se aud tunete groaznice. Doamna de Lorsange este foarte speriată... se teme de tunet, îşi roagă sora să închidă uşile cât poate de repede. În clipa aceea, tocmai intra domnul de Corville iar Justine grăbindu-se să-şi liniştească sora, se repede la o fereastră, încearcă să lupte o clipă cu vântul care o dă înapoi, fulgerător un trăsnet o izbeşte în mijlocul salonului şi o lasă fără viață pe duşumea.

Doamna de Lorsange scoate un strigăt sfâşietor... leşină; Domnul de Corville aleargă după ajutor, grijile

se împart, doamna de Lorsange este readusă în simțiri, însă nenorocita Justine fusese lovită atât de tare încât orice speranță era pierdută. Trăsnetul îi intrase prin sânul drept, îi arsese pieptul, şi ieşise prin gură, desfigurându-i fața, încât nu putea fi privită fără spaimă. Domnul de Corville spuse să fie luată pe dată de acolo. Doamna de Lorsange, ridicându-se cu o înfățişare nemaivăzut de liniştită se împotriveşte:

— Nu, spune ea către amantul său, nu, lăsați-o sub ochii mei o clipă, am nevoie să o contemplu pentru a mă întări în hotărârea pe care am luat-o; ascultă-mă domnule, şi nu te împotrivi pentru nimic în lume drumului pe care o voi apuca şi de la care nimeni nu mă va putea abate.

Nemaiauzitele nenorociri pe care le-a îndurat această nefericită, deşi dintotdeauna a respectat virtutea, au ceva, domnule, mult prea deosebit pentru ca să nu-mi arunc privirile asupra mea. Nu cumva să te gândeşti că sunt orbită de falsele sclipiri ale fericirii de care i-am văzut bucurându-se pe nelegiuiții care au chinuit-o de-a lungul peregrinărilor sale. Aceste capricii ale soartei sunt mistere ale providenței pe care nouă nu ne este îngăduit să le dezvăluim, dar de care nu trebuie să ne lăsăm ademeniți. Propăşirea celui rău nu este decât o încercare la care ne pune providența, ea este asemeni trăsnetului ale cărui luciri înşelătoare înfrumusețează o clipă aerul numai şi numai ca să-l arunce în hăurile morții pe nenorocitul pe care l-a orbit...

Avem pilda sub ochii noştri; chinurile nesfârşite, nefericirile înspăimântătoare ale acestei fete fără noroc sunt un semn pe care cel veşnic mi-l face pentru a mă căi de păcatele mele, pentru a asculta vocea remuşcăriior şi pentru a apuca în fine pe căile lui. De frica căror pedepse ale sale trebuie să mă înspăimânt, eu... ale cărei crime dacă le-ai cunoaşte, te-ar face să te înfiori... eu, căreia desfrânare, necredință ... batjocură față de orice principiu, mi-au însemnat fiecare clipă din viață... La ce mă pot aştepta de bine ca aceea care n-a avut pe conştiință nici măcar o singură greşală cu voie, toată viața ei, este astfel răsplătită... Să ne despărțim, domnule, a venit clipa... nu suntem legați prin nici un fel de lanț, uită-mă şi îngăduie ca printr-o eternă remuşcare să abjur la picioarele ființei supreme nelegiuirile de care m-am lăsat întinată. Această lovitură cumplită pentru mine a fost totuşi de folos pocăinței în această viață şi fericirii la care îndrăznesc să nădăjduiesc în cealaltă. Adio, domnule, niciodată nu mă vei mai vedea. Ultimul semn pe care îl cer prietenei tale este să nu faci niciodată nici un fel de cercetări pentru a afla ce s-a întâmplat cu mine; te aştept într-o lume mai bună, virtuțile tale te vor conduce neîndoielnic acolo, fie ca ispăşirile în care, întru iertarea păcatelor mele, îmi voi petrece anii nefericiți care îmi rămân, să-mi îngăduie într-o zi să te revăd acolo.

De îndată, doamna de Lorsange părăseşte casa, pune să pregătească o trăsură, îşi ia ceva bani, lăsând tot ce are domnului de Corville cu rugămintea unor donații pioase şi

se grăbeşte la Paris, unde intră în rândul carmelitelor. După foarte puțini ani, ea ajunge model şi exemplu pentru acestea prin marea-i pietate, ca şi prin înțelepciunea gândirii şi austeritatea conduitei.

Domnul de Corville, demn de cele dintâi măriri în patria sa, nu le acceptă decât pentru a le dărui fericirii oamenilor de rând, gloriei suveranului şi belşugului prietenilor.

Oh, voi care veți citi această povestire, fie să aveți din ea acelaşi câştig ca această femeie uşuratecă, dar pocăită, fie să vă încredințați deodată cu ea că adevărata fericire nu se află decât în virtute şi că, dacă Dumnezeu îngăduie ca ea să fie persecutată pe pământ, este doar pentru a-i pregăti o răsplată mai minunată în cer.

Terminat după 15 zile, 8 iulie 1787

Despre... marchizul de Sade

(1740 - 1814)

Opera lui Donatien — Alfonse — François, marchiz şi, mai apoi, conte de Sade, a avut cel mai ciudat destin cu putință: interzisă, anatemizată, minimalizată („neputând să se ridice la nivelul scriitorilor morali de primă mână", Sade s-ar fi complăcut în postura de geniu al răului, sufocând virtutea şi „divinizând public toate viciile" — Ange Pitou); a cunoscut o târzie recunoaştere şi reintegrare între valorile autentice ale culturii universale. În bună măsură, revalorificarea creației cu totul şi cu totul singulare a marchizului se datorează lui Guillaume Apollinaire. Precursor al suprarealismului, Apollinaire (1880— 1918), autor al neuitatelor „**Caligrame**" şi

„**Alcooluri**", şi-a exercitat cu deosebită aplicație prerogativele de critic de artă, descifrând sensurile adânci ale ciudatei opere a marchizului, mai ales în volumul **L'Oeuvre du Marquis de Sade**, tipărit la Paris în 1912. Protejată de un supra-titlu („**Les maitres de l'amour**") şi de un subtitlu („**Biblioteque des curieux**") menite să avertizeze cititorul asupra apăsatei specificități a operei analizate, cartea legitimează includerea creației lui Sade printre (sunt cuvintele lui Apollinaire) ***monumentele gândirii umane***. Detestate, condamnate public şi copios citate în bibliografia perversiunilor, cărțile lui Sade au fost citite şi, de regulă, înțelese nu mai departe de primul strat.

În România nici nu se poate vorbi de o reală cunoaştere a romanelor, nuvelelor, pieselor de teatru şi dialogurilor marchizului, câtă vreme publicarea acestora a fost în toate timpurile interzisă. O excepție s-a făcut în 1969, când Combinatul poligrafic „Casa Scânteii" tipărea în ediție de lux „**Crimele dragostei**". Cartea era destinata, însă, exclusiv exportului (Editions Baudelaire, Livre club des Champs-Elysees, Paris). Prefața, după ce citează câteva dintre epitetele infaviante cu care a fost gratulat de Sade (psihopat, maniac, pornograf), concluzionează: „nu este departe ziua când Sade va fi considerat drept unul dintre cele trei mari genii ale literaturii franceze". Iată, deci, ce enormă deschidere a evantaiului aprecierilor, pe care autorul lui **Justine** parcă o prevedea, încercând s-o prevină prin declarația că se adresează „celor capabili să mă înțeleagă, iar aceştia mă vor citi fără nici o primejdie".

Sade s-a născut la Paris la 2 iunie 1740, dintr-o familie printre înaintaşii căreia s-ar fi aflat şi acea Laura de Noves pomenită de Petrarca. Atras de cariera armelor, ajunge repede sublocotenent în regimentul regelui. Reformat după ce a participat la războiul de şapte ani, revine la Paris, se căsătoreşte şi are bucuria de a deveni, în anul următor, tatăl unui băiat (Louis-Marie de Sade, viitor autor al unei remarcabile „Istorii a naţiunii franceze"; a murit în Spania asasinat de *querilleros*.

Va începe, acum, lungul drum al închisorii, deschis în 1768 de scandalul (nici acum deplin elucidat) provocat de văduva Keller (reclama ororile pe care a trebuit să le suporte din partea marchizului). Se pare, însă, că înaintea procesului intentat de Rose Keller, Sade mai făcuse cunoştinţă cu celulele de la Vincennes — deci, ar fi vorba de a doua încarcerare. Abia eliberat, se află la originea „afacerii de la Marsilia", o poveste asemănătoare cu aceea întâmplată nenorocoasei văduve.

Parlamentul din Aix îl condamnă, în contumacie, la... moarte. Izbutise, însă, performanţa de a fugi în Italia, însoţit de... sora propriei soţii. Urmează un lung şirag de arestări şi detenţii, până când, în 1784, ajunge puşcăriaş în sumbra Bastilie. Celebra închisoare n-avea, în preajma revoluţiei, decât câţiva pensionari. Cel mai gălăgios şi insubordonat a fost, desigur, Sade: utilizând drept portavoce un tub destinat vidanjării celulei, s-a străduit să denunţe străzii torturile la care ar fi fost supuşi prizonierii. Pe fereastra celulei a aruncat numeroase hârtii conţinând texte ce descriau ororile comise de supraveghetori — aşa că unii autori îl consideră pe Sade principalul înfăp-

tuitor al... căderii Bastiliei! Ar fi dificil de justificat — se spune — atacul asupra unei închisori aproape pustii, dacă spiritele n-ar fi fost incitate de clamările lui Sade. Numai că, plină sau goală, Bastilia reprezenta un simbol...

Drumul vieții marchizului mai consemnează un popas de aproape un an la ... ospiciul din Charenton, apoi punerea în libertate. Fosta lui soție (se călugărise la Saint-Aure) a refuzat să-l vadă. Nevoit să se întrețină prin truda condeiului, Sade s-a confruntat, repede, cu dificultăți de ordin material, pe care a încercat să le depăşească adresând în dreapta şi-n stânga rugămintea de a i se da un oarecare loc de muncă — într-o redacție, la vreo bibliotecă, la un muzeu. N-a avut succes şi, în 1800, o nefericită inspirație îl determină să tipărească în regie proprie „**Zoloe şi cei doi acoliți**", roman „cu cheie" în care erau uşor de recunoscut atât Primul consul, cât şi Josephine. Ceea ce era prea mult: a fost iarăşi întemnițat la Sainte-Pelagie şi, din nou, la Charenton. Acolo a şi murit, la 2 decembrie 1814.

A petrecut în total 27 de ani în nu mai puțin de 11 închisori... Nu-i o biografie de invidiat, nici de oferit ca exemplu unor eleve de la şcoala de maici; „răgazurile" petrecute în celulă aveau să-i confere, însă, calitatea de romancier, deşi se pare că mizase mai mult pe teatru. Fusese, de altfel, şi director al unei asemenea instituții, dar... la ospiciul din Charenton. Scrisoarea medicului şef al ospiciului, dr. Collard, oferă numeroase amănunte în legătură cu preocupările lui Sade *vis-a-vis* de Thalia: autorul „*infamului roman Justine*" n-ar fi, de fapt, nebun. „El se bucură de o mare libertate... A avut impru-

dența de a forma un teatru în această casă, sub pretextul prezentării de comedii în fața alienaților... El este cel care alege piesele, împarte rolurile şi prezidează repetițiile... El este, de asemenea, şi autor...” Indignatul medic solicită să i se ia de pe cap incomodul nebun-sănătos, punându-se capăt „tolerării unui asemenea abuz în stabilimentul Charenton.” Numai că marchizul era protejatul directorului, care vedea în reprezentațiile teatrale (de-o parte şi de cealaltă a scenei fuseseră amenajate cuşti de fier pentru pensionarii furioşi!) şi-n balurile (!) organizate la ospiciu un „remediu suveran contra nebuniei”. Ultimul cuvânt l-a avut ca de obicei, Ministerul, care, în urma repetatelor intervenții ale medicului şef, a suprimat, printr-un **arrêté ministériel** reprezentațiile (1813).

Romanul **Justine** este unanim considerat drept opera reprezentativă pentru întreaga creație a marchizului de Sade. Cartea a apărut fără vreo indicație privind autorul, în 1791. Absența numelui scriitorului pe copertă începea să devină o uzanță pentru operele de pură imaginație (e un eufemism!) şi cu atât mai mult pentru cele de serie neagră. De altfel, Sade a negat mereu că ar fi autorul cărții, repede reeditată (şase ediții în zece ani — enorm pentru sfârşitul secolului XVIII!).

Printre dosarele Bastiliei avea să se găsească, însă, şi aşa numitul **manuscris 4010**, ce conține în amănunțime planul după care a fost conceput romanul şi nu mai lasă nici un dubiu cu privire la persoana autorului. Planul este prețios şi prin aceea că permite reconstituirea întregii acțiuni a romanului, întrucât din cele 20 de caiete pe care Sade, la Bastilia, le aşternuse cu

scrisul său drept şi ordonat, două s-au pierdut, pare-se, definitiv. Dar, pentru ca lucrurile să se complice în continuare, au apărut alte două variante ale aceleiaşi cărți; o oarecare ordine a izbutit să impună ediția critică realizată de „Societatea romanului filosofic", în vreme ce cronologia bibliografiei generale o stabileşte în 1909 Apollinaire.

Lista titlurilor trece de cifra 60 (nuvele, romane, piese, discursuri — unele simple ediții revăzute) printre acestea aflându-se şi scrieri de genul „**Cuplete cântate pentru eminența sa cardinalul Maury, la 6 octombrie 1812, la casa de sănătate de lângă Charenton**", ori Petiții şi Discursuri. Cele mai cunoscute lucrări, de regulă având cotele ascunse pudic în fişiere ferite de publicul bibliotecilor, dar, cu toate acestea, citite şi răscitite pe toate meridianele, sunt **Juliette** (urmarea romanului **Justine**), **Crimele dragostei**, **Filozofia în budoar** şi **Cele 120 de zile ale Sodomei**.

„**Justine**", caracterizată de autor ca o operă „de un gust cu totul nou" este o povestire fluentă, scrisă de un excelent observator al realității cotidiene, de un fin cunoscător într-ale psihologiei şi cu foarte solidă cultură filosofică. Narând avatarurile eroinei principale, nefericita Justine, Sade pare a o compătimi de la început şi până la sfârşit, situându-se pe poziția de apărător al virtuții şi condamnând fără echivoc viciul. Să fie vorba, oare, de o simplă viclenie, menită să adoarmă vigilența celor sufocați de prejudecăți?

Mai mult: bun cunoscător al naturii umane („Omul nu roşeşte niciodată atunci când este singur”...), Sade îşi propune să răstoarne toate convenţiile, să înlăture toate frânele, să rupă lanţurile ce apasă gândirea şi imaginaţia (M. Heine, 1930), izbutind un terifiant şi neliniştitor „ce-ar fi dacă?...” Propune în loc „legea suverană, individuală, a instinctului”. A fost un sceptic ce a cutezat să cerceteze şi cealaltă faţă, ascunsă, a lucrurilor şi existenţelor; dragostea este eliberată de fard şi convenienţe, viciul în sine este pus la îndoială, iar demonstraţiile sunt susţinute cu logica aspră a celui dispus să se îndoiască de orice.

Justine este scris în limbajul „**larmoyante**” al epocii şi se situează, ca stil, în opoziţie cu expresia seacă şi dură din „**Cele 120 de zile ale Sodomei**”. Şi aceasta fiind o soluţie uşor vicleană, dictată de nevoia unei anume menajări a publicului în încercarea de a şi-l face aliat. Pudoarea, de regulile căreia trebuia să se prefacă a asculta, îl obligă la exprimări metaforice şi la descrieri ocolite, în care se simt nemarcatele puncte-puncte dictate de convenienţe.

Toate aceste precauţii sar pur şi simplu în aer atunci când marchizul se dedă plăcerilor **filosofiei în budoar** ori când contabilizează, **în 120 de zile...**, victimele „pasiunilor duble” şi „perversiunilor criminale”. Psihopatologia îi este adânc îndatorată acestui autor cu totul şi cu totul singular, pe care ne-am obişnuit să-l condamnăm fără să-l citim, doar în baza articolului din cutare dicţionar ce ne informează sec şi simplist că **Sade este părintele sadismului**.

Înainte de orice, Sade este un mare scriitor şi-un anticipator citat, de către cei avizați, alături de Stendhal. Întrebarea fundamentală pe care o pune opera marchizului (sunt cu adevărat inevitabile constrângerile sociale şi morale la care este supus individul?) n-a primi nici astăzi decât răspunsuri parțiale, îmbibate de compromis. Acelaşi Maurice Heine constată, în studiul său din 1930, care a fost rezultatul „pozitiv" al persecuției ce l-a înconjurat pe Sade şi în timpul vieții, şi după moarte: **cea mai mare parte a operelor sale sunt atât de căutate, încât au devenit... de negăsit**.

În ospiciul de la Charenton, „directorul de teatru" Donatien - Alfonse — François, marchiz de Sade, îşi scria testamentul (ianuarie 1806). Cerea să nu i se deschidă corpul sub nici un pretext şi, vreme de 48 de ore, capacul sicriului să nu fie prins în ținte. După scurgerea acestui interval, urma să fie înştiințat un oarecare Lenormand, negustor de lemne. Cu căruța acestuia, racla urma să fie transportată în cimitirul de lângă Epernon, unde groapa va fi imediat acoperită cu brazde şi vegetație, astfel încât să nu mai rămână nici o urmă a mormântului, după cum **je me flatte que ma memoire s'effacera de l'esprit des hommes**. A dorit, deci, să-i dispară fără urme şi trupul şi spiritul. Ceea ce nu s-a întâmplat: autorul „unor numeroase opere de o monstruoasă obscenitate şi de o morală diabolică" (cf. M. A. Baudit) avea să fie considerat, peste veac, **spiritul cel mai liber care a existat până acum** şi unul dintre marii scriitori ai omenirii.

A FILM BY JESS FRANCO
Marquis de Sade's
JUSTINE
ROMINA POWER
MARIA ROHM
KLAUS KINSKI
AKIM TAMIROFF
JACK PALANCE
BLUE UNDERGROUND
DVD